

مکتوب

دارالفنون صدرمدرسه مخبر مجیب
عاصم و کورسبی فؤاد بکله بحاف

مخبر سرچرخ افندی

برای اول نجیب عاصم و کورسبی فؤاد بکله شرق تدقیقاتی ایچون استانبولده تاسیسی منصور اسوچ استیتوسنه دائر ایکی مقاله سی انتشار ایتدی . هر ایکی مقاله دهده اسوچ جلیبک بو تصور و تئوری شایان دقت و تقدیر کورولوردی . بو وظیفه نیک ، شرقک هنوز معسا اولان قلب چارینتیسینی و اورادن قویوب کمان حسن و فکر لک افکار سیرینی داها یقیندن دو یان تورک لره عائد اولما سی ایجاب ایتدیکی حالده ، بو یوک تورک ماضی مایسنک اجاسی ایچون تشکل ایتش ایتیم لک بیله ضرور زمانه اخلال ایتدیکی تأسف ایله یاد ایدیورلوردی .

تالی عرفانی تورک مکتبلرینه مبدون اولدیغیدن و شرق ایله اوغراشما یی غایه ایتدی بکمدن بو مقاله بی چوق علاقه دار ایتدی . عینی حیلری و تائری بی ده دویدم . بالکنز فکر آ بر نطقه ده آریلیورم . عییا هر شیئی حکومت آمارلرندن و حکومت خزینه سندن بکلامک دوغرو بیدر ؟ قوتی بر تشبث و عزم ، کوزل برادره بوکی انجولرک خالی اوله مازی ؟ بو خصوصده فکر نیک و مقاله مک روحنی تشکیل ایدمک بر مثال عرض ایتک ایسته یورم :

تورکیاده و همان همان آرز چوق هر ملک سده اولدیغی کی ، کندی ملکتم اولان بولغارستانده ده ، حکومت بوکی بوکسک علمی مسائله دوغریدن دوغریوه علاقه دار اولماز . فقط حرب عمومی فی معاقب افکار عمومیه باقمازلرده حادث اولان محاربه لک آکلاشما مازلرین ، باقماز . ملت لرینک یکدیگری نی تماماً طایفامانلرین متولد اولدیغی حسن ایتدی . خلقک روحنده یاشایان بو احتیاجی داها قوتله دو یوق بر قاچ منفکر ، قایلر ده دایما بانان معناسز کین آتشنک سوندورولسی ایچون عامی بر یول تعقیبه قرار ویردی . قیسه فقط شوقی و آتشلی مذاکرلردن صوره ۹۲۰ سینه سیرین اولنده

بوغایه ایله صوفیه ده « شرق قریب باقماز استیتوسی » و یاخود « علوم سیاسی و اقتصادی دارالفنون » نامیله خصوصی بر مؤسسه وجوده کتیرلدی . رسم کشاده حاضر بولماز معارف ناظری غوسیدین (اومازجه و سکی) ، متشبه لاری و مؤسس لری ستایشله سلام لره بر « مؤسسه نیک بو یوک بر احتیاج آئنده ، تام وقتنده آجامش اولدیغی و حکومتک بو مؤسسه نیک یاشامسی و تعالیسی ایچون هر درلو حجاب و مظاهرته قرار ویرمش بولدیغی » سویلدی . مؤسسه نیک مدیری (پروفیسور بو ییچ) طرفندن ایراد ایدیلر ه لفته ده « مؤسسه نیک باقماز ملت لرینک یکدیگری نی طایفامی و یکدیگری له دوستانه یاشامامی اساس لرینی احضار غایه سی استهداف ایتدیکی و بوغایه ایله چالیشه جق آداملر یتشدره جک اولان بو مؤسسه نیک بروغرام لرینک یارسدی کی علوم سیاسی مکتبی و بکر شده کی عین طرزده موجود مکتب بروغرام لرینک معدل بر شکلی حائر اولدیغی » ذکر ایلشدر .

صرف خصوصی تشبیر لک مولودی اولان بو مؤسسه نیک حفته بر آرز داها معلومات بر مکی مناسب کورولورم : شرق قریب باقماز نه استیتوسی هر خصوصده معارف نظاماته تابع خصوصی بر مؤسسه اولوب اساس غایه سینه وصول ایچون :

۱) سامعاریته شرق قریب حفته ، اسبای صغری ، مصر ، باقماز شبه جزیره سی و اسلاو اولکهلری حفته معلومات بریر .

۲) ویاخاصه دائمی سامعارینی ، دارالفنون طلبه سی سییامی ، اداری و مالی ایشلر ایچون طغیر لار .

موسسه نیک اوج اساسی زمره سی واردر :

۱) سیاسی (۲۰) اداری (۳۰) تجاری و اقتصادی .

تدریسات بولغارجه و یاخود دیگر براسلاو لسانییه اولوب نظری و عملی تدریسات مدنی ایکی سینه در . تطبیقات ایچون بولغارستانده و دیگر اجنی ملک لره نثره ایچون آیرجه برده متمم تعیبات و تدقیقات سینه سی موجوددر . مؤسسه مجلس عمومیده انتخاب ایدیلن یندی پروفیسور دن مرکب بر هیئت اداره ایله تدویر اموز ایددر . یوی ایشلر برمدیر ، ایکی مدیر تالی طرفندن کورولور . درس لره هر کس دوام ایدمیه سی ایچون اقسام اوزری بشدن اونه قدرور .

مؤسسه نیک صرفیاتی :

۱) درس لک ، عملی مساعیرک تعقیبی ایچون سامعاردن هر سه مه ستره آلمان (۶۰۰) نوا ایله

۲) امتحان اجورانی ایله

۳) خصوصی نرجات ایله

۴) شهادت نامه و تصدیق نامه اجورانی ایله

۵) طویلانان پاره نیک فاضی ایله

۶) و هر نوع دیگر واردانه تأمین اولنور .

یک زیاده شایان دقت درک ، ایلک سنه سی (۲۰۰) طلبه قبول اولونماه قرار ویریلدیکی حالده (۳۶۰) کیشی قید اولندی و بر سنه ده بوتون مصارفاتی قایدقندن صکره یوز بیک نواندن فضا ده واردات تأمین ایتدی . و بوضورتله بر احتیاجدن طوغان مؤسسه اولنیک ذکل ، سندن سنه ده یارلاق بر صورتده یاشامایه نامزد اولدیغی آبات ایتدی .

کورولورک بولغارستانده اوافق فقط قوتی بر تشبیردن بر نه استیتو دوغدی . بر سنه نیک حیات مساعیمی اونی اخلاله ذکل ، اعتیاده سوق ایتدی . و بوگون ده هر سنه تأمین ایدمکی فضا واردات ایله یکی سنه لره دهسا بیوک غیرت و امیدرله ایلر یه کیمکه آماده بولونور .

انکار ایدیلر هر ک تورکیاده بولغارستاندن ده جوق ودها بو یوک جولدی علم آدای واردر . شو حالده بولغارستانده بذاته دوغان و یاشایان و حکومتدن یالکنز تشویق و حمایه کورن بویله ویا بوکا بکرزه بر نه استیتو نهدن ده مساعد اولان استانبولده دوغماسین یاشاماسین ؟ .. فقط بونک ایچون صاچلریندن قوتله طوبوب بر آن بیله بر اقیامامسی ایجاب ایدق بر غایه و ییلماز بر تشبث و اقدام لازمدر .

درت یوز جادر خقندن خارقه لر یار آتیش و قریجه بردوت وجوده کتیرمش تورک دهاسنک بو کونکی اولادی نهدن خصوصی تشبیر له انجمنلر وجوده کتیرمکده اظهار کنج ایتسین . واقعا حکومتک یاردیمی لازمدر .

فقط بو ، دوغرون دوغریوه یاره ایدمکل ، جایه ایله متشبه لره تسبیلات کورستر کیمکه ده اوله ییلر و کندی سینه بر یوک اولمایان بوکی نافع تشبیر له حکومتده بوتون قوتیه معنا مظاهرات ایددر . فقط هر شیدن اول احتیاجی دو یوق ایسته مک و ایسته می بیلک کایدر ، ظن ایدم .

صوفی شرق قریب دارالفنون ماملرندن غایور

کتابلر من تورک تاریخی ونجیب عاصم بک

دکدر و بو خصوصده کی اشریات بک نادر، ناکافی در. بالخاصه دوراقره تمینی اعتبارله بو کوچوک کتابک بک بیوک برامیتی واردور. فقط بالخاصه له تون قاهونک «آسیا تاریخنه مدخل» تورک و موغولر «اسلی کتابنک» برمنلی قدر علاوه سیه «تورک تاریخی» آدی ترجمه سی شایان قیددر. ایشته نجیب عاصم بک تورک تاریخی مؤلفی دیه اچوق طایفه بران یاری ترجمه یاری تألیف اولان بوک ایدر.

بوندن سوکره نجیب عاصم بک تاریخ هائی انجمننک تاریخ هائی سنه مدخل اولوق اوزره برنجی جلدی، - صرحوم محمد عارف بکله برلکده - «هائی تاریخی» فی نشر ایتدی. بو کتابده ساچوق دورونک نهایتنه قدر اوفق برتورک تاریخ عمومی، برده بزانس تاریخی وار، فقط محمد عارف بک تورک تاریخی ونجیب عاصم بک بزانس تاریخی قسدی یازمشلردر. تاریخ هائی انجمننک تئسییه یازیلان و واسطه سیه باسیلان وقیعتی کتابله آلزده قیصا بر بزانس تاریخی، بر تورک المندظ چیقمش بر تورک تاریخی خلاصه سی وار دکدر. نجیب عاصم بک تاریخ هائی انجمنی اعضا سندن دور. لکن مع التأسف کور و روز که بو جهت هیچ بر فعالیتده بولونمادق مقکوره سی اونوعش دور و دور.

نجیب عاصم بک دارالفنونده «تورک لسانی تاریخی» مدرسیدر. اکیسکی آثاره نظراً و صریحیه زمانه قدر اجهده بحث و یونانی آرا لنده قیاسه ایدبور. اکی ضرور ایشال دلالتله اکیسکی زمانه قدر چیقمش اولوبور. وحق «قبل التاريخ» سنی، مبتولو ز می تدقیق ایدبور. تورک اکیسکی منظوم اراجتماعیسی تلق ایدیلن «قوتاد غریبلیک» ی او یفورجه دن لسانه ترجمه ایدبور (کرجه و انبه روی و رادولوف او یفورجه او قومشلردر. لکن یا کاشلرله و اولنر ترجمه لری آلمانجه نشر ایشلردی). بونون بوتدقیقانه تاریخیمز ایچین نه قدر اساسی بر اهیق اولدینی آشکاردر. دارالفنونده درس کله حله سنه ناک ابتداسندن اعتباراً توسیع اولنش «تورک تاریخ عمومی» فی ده علاوه تدویس اقمه سنه قرار و رلشدر.

صرف علمنه دو شکر، سوعلی و صمیمی برعمل، بر عالم سمانی اولان نجیب عاصم بک هنوز کچ، زنده بر روحه مالکدر. واک بو بوک ضریقه بو عقیف و جسور روحه صاحب اولوشدر.

یکلارده کی بر مقاله سی منابه عودت بکله بردی کی حوا سنده اقدانک اندازنده کندیسن «تورکابه» متعلق اشریات اله توظف «استدیکند» دولتی تشکر ایدبور اقدانک اسی قارلری غزته لرندق بو هتک دوامی

بو هفته ایچنده دارالفنونده، مملک حیاتنک قرنچی سنه سی مناسبتله نجیب عاصم بک شرفنه ادبیات فاکولته سی مدرس لری طرفندن بر جای ضیافتی و برلدی: نجیب عاصم بک اسمنی تورک تاریخه ربط ایشدر. بو کون تورک تاریخی دیر دیز اونک اسمنده خاطره کلپور. بو، کندسی ایچین نه بو بوک شرف! ونجیب عاصم بک شرفنه صولهن سوزلرله یاییلان شیلری کیمسه چوق کورمه بور. بو عیط و بره یلدیکی معنوی مکفاتی اولدن اسیرکمدی. بر صرشد اولدینده هر کس اتفاق ایدبور. حیاتله هر ویتلری، قاتیللری ایچنده تسلی ایدلکجه عجاج اولان بو حساس قلبک اطرافنده بو بوک بر محبت و حرمت حلقه سی تشکیل ایتدیکی کورمک بک متحس قالدیندن اینم.

نجیب عاصم بک بوندن بک چوق زمان اول، ۹۳ تاریخنده، مملکتی اولان کایسدر استانبوله کلدیکی وقت سلطان حمید یکیلوس ایتشدی. و اوروس مجاریه سی سنه سی مکتب اهدادی دن مکتب عربیه کیمشدی. عربیه ده بر اصول وارمش: طلبی اسملرندق ما عدا برده «آنیله» اسملرله چاغورلرمش: عرب یقوب افندی، جرکس حسن افندی، کایسلی نجیب افندی... دیرلرمش. کایسلی... قومیتلرله موجودی کندیسنه بو بجه منکشف اولان کنج کندیسنه ده یالکز بر شهرک اهالیسندن دکل لکن او عرب، او جرکس کبی آری بر عرقه منسوب بولندیقنی و یالکز کایسلی دکل فقط بر تورک اولدینق دوشومش. احتمالکه بورا کله دن اول اوزون مدت شامده بولونوش عرب اولماسی اعتبارله ذهنده بو فکر او یا عاصمه یاردم ایشدر. فقط هر حاده بر آرز عجب دکلدی که اوزمانلر طلبه سنه ملت حسنی بو بجه مکتب عربیه بریوردی.

ونجیب عاصم بک اوزماندیری بزده ملت تورنک میشرلرندق بری اولدی. بونورک دور حزه طلوعی ایچین مکتسباتی، طبیعتی، معیلتی، حیاتی و فرصت لری مساهد اولدینق قدر چالیشدی، ملی جرملر لوزونی اطرافه تعم ایچین اوغراشمش بونون بو حالک نمونه سی، «مقاله ادبیات ایدبورک» «حقیقت» بدسی دکل. حقیقت و ادرسه یله بداهت بو قدر. بو فکر و بو نقطه نظری تاقین ایچین نجیب عاصم بک خاطره کلز مشکلاتک قارشیمنده قایبوردی. معیلتی تورک حقیقه دشمن دکل تمامیه لایدیدی. نجیب عاصم بک «مکتب» مجرزه سنله ۲۴

مارت ۱۳۱۰ تاریخل نسخه سنده کی (اوجنچی سنه، ص ۳۰۶) بر مکتوبی بو اعتبارله بک شایان دقتدر. «هیمن تورک اولدیمز

عجم نجیب عاصم یک خاطره کز مشکلات
قارشیننده قایبوردی . محلی تورک
تاریخی ، تورک مذہبی و تورک ملی
حقنہ دشمن دکل تمامیله لایقیدی . نجیب
عاصم بک « مکتب » مجرمه سنه ۲۴
مارت ۱۳۱۰ تاریخلی نسخه سنده کی (اوجنجی
سنه ، ص ۳۰۶) بر مکتوبی بو اعتبارله
بک شایان دقتدر . « هیز تورک اولدیمز
حاله نزدنده اک مبهم واک مجهول اولان
شده تورک کلدرد . زنده بر عرب مفتوبتی ،
عجم رفتی ، فرنگ تقلیدی حکمه ما اولدینی
و بولر حقنہ حال هر کسده آز جوق
معلومات بولندینی حاله حقیقه مؤسس
مدینت ، ماضی و حاله حالی اسلامیت
اولان او قوجه تورکله دائر کسمده بر
فکر بو قدر . معلومات دینلن شی تورک ککک
خارجنده آرابور و الخ . بو مکتوبی
« تورک تاریخی عننه سبله یازمه تشویق »
ایچین یازبور . کندیسی مینی نسخه مجارله
دائر بر مقاله نشر ایدیبوردی . لکن مکتب
مجرمه سنه ۲۴ کسبوتی قاریشدر بر سه کز
کورورسکز که محرک مجارلر حقنہ ایکنجی
بر مقاله سنندن باشقه بونقطه نظر دن حال
هیچ برشی بو قدر . بکانه موضوعی عرب
و عجم مذہبیلرینک مدحیلری تشکیل ایدر
دورور . . . تورکک طالعی غریبدر . اودورک
سر ایدر عربلرک حاکم بولندینی بر آتی
اعش . بو مکتوب عربی ۲۹ مضای تاریخلی
نسخه تصادف اتمشدی . وقتله نجیب عاصم
بک حکایه ایدیبوردی که - بر ایکی کون
کندیسی جدا تیرکده حس اشدکن
صوکره آرایه بارامک کیمه سی سایه سنده
کندیسیله مشغول اولماشلر ، بو سایه ده
قور تولمش ! . حقیقت بدینی دکل ، حقیقت
وارسه بیله بدهات بو قدر . حال و حیات
سایه سنده ظاهر ، روشن فرض ایدیلن بر
حقیقت اوله کوروله بور ، انکار ایدیلور ؛
یکی فکرک ، یکی نقطه نظرک قازانمسی
ضروری ، فقط سنه لره ، سنه لرحه املکره
محتاج . . هر فکرک ، هر حقیقت بک یاواش
بورورور . . . کچلرده اقدامده احد جودت بک
شهادت ایدیبوردی که : « تورک لری دیل لری بوزدن
اویاندر انلرک برنجیسی نجیب عاصم بک آدی
برضا بطدر . « فی الحقیقه اشته بوندن صوکره
۱۳۱۲ ده انتشاره باشلایان اقدام غزته سبله
نجیب عاصم بک تورک ککک دائر نشر یاتنه
دوام ایدیبور . حق اقدامک کندیسی ایلک
اولارق « تورک غزته سی » دیبه توصیف
اتمسته او سائق اولمش . کرک اقدامده
کرک آرمجه کوچک رسالهر ، کتابلرله نجیب
عاصم بکک نشر یاتی او قدر متنوهدر که
بو بایده حق اجالی بر فکر و برملک
مع التأسف بو کونکی فرصتله یازمش
بو مقاله ده وقتله مساهده سزاکندی
دولای ممکن اولمایا جقدر . آیین کوچک بر
رساله یی ذکر اتمک ایسته بورم ، « ملی
عرضه » اسلی کوچوک کتابی صوکره درجه
شایان دقتدر . مالومدر که عجم زنی هنوز
داها لایقیه تدقیق اولونمش بر موضوع

هنوز کج ، زنده بروحه مالکدر . واک بو بوک
مضی حده بو عصف و جسور روحه صاحب
اولوشدر .
کچلردکی بر مقاله سی منایته جودت بک
ورددکی حواشده اقدامک انتشارته کندیسی .
« تورک بک متعلق نشریات ایلک موظف »
استدیکندده دولای تشکر ایدیبوردی اقدامک
آسکی قارلری غزته لرنده بو مهتک دوامی
بکله حکاردر . ملی موضوعلره اهمت و بر
احمد جودت بک نجیب عاصم بکک اقدامده
تورک ککک دائر حقنہ ، « اولی بش کونده
بر اولسون بر مقاله نشر اتمه سی تأمین
اتمیلدر . اقدامک بو قدیم انکداری خاطر
ایچین بو وظیفه در عهده ایدر جکندن بو غزته بک
بو صلاحیتدار امضای متحس اولاجق
قارنره آسکی زمانلر من ایچنده اوکره نله جک
بک جوق جانبی موضوعلر بولاجندن ایتم .
بو طرحه بومورخک ماضیمز حقنہ و قوندنی
غزته لرده استفاده یی تأمین اتمش اولوردق .
آنقره غزته لرنده او قدریمز اگر دوغور
ایسه آنقره معارف و کاتبی تورک تاریخی
حقنہ وظیفه سی آجه تقدیر ایدرک بو
خصوصده لایق قالاغه و تورک تاریخه
هاله هم بر قاج اثرک ترجمه و طبعه
قرار و برمش . رشیدالدینک موغول
تاریخه مدخل اولق اوزره بلوشه نیک یازدینی
فرانسجه اثری ترجمه اولتی ایچین انتخاب
اتمش . رشیدالدینک « جامع التواریخ » آدی
موغول تاریخی تورک تاریخی ایچین اک ای
مأخذلردن برطر ، قیمتی صلاحیتدار
اولانلرک تسلیمده منفی بولندقلری بو کتابلک
اصلیده عربیده ترجمه ایدیلک ذکر .
بولوشه نیک کتابک بک ذکر اولدینده ،
حسن انتخابده شمه بو قدر . لکن بوندن
باشقه له تون قاهونلک « آسیا تاریخه مدخل »
آدی کتابده ترجمه ایچین انتخاب
ایدلش که دمن سولدیکن کی بو کتاب
هم نجیب عاصم بک طرفندن بر ملی قدر
هلاوسبله ترجمه ایدلشدر ، هم بر تاریخ
زیاده بررومانه بکره من هر حاله ، آسکیمش
بر کتابدر .
بولک ریسه نجیب عاصم بکک عربی ،
فارسی و اروپا سائرنده بر جوق مأخذلره
باش وورارق دارالفنونده تدریس اتمک
اوزره بلانی آتی جلد اوزرینه نقشه بو
کون اوج جلدی یازمش دیگر اوج
جلدی ده مویاتی اعتبارله حاضر لامش اولدینی
هر جلدی لائل بش بوزر بو بوک صحیفه تی
« تورک تاریخی » نیک ختام و طبعی تأمین ایدیلر .
بیلسه نه قدر داها صرح اولور جمرندن
آلیم معلوماته عطفاً بو تاریخک برنجی جلدی
قبل الاسلام تورکک ، ایکنجی جلدی تورکک
اسلامیه مناسبات حریه و مدنیلری ، تورک
اسلام حکومتلری ، صدره طه لونیلر
احشیلر ، تورکستانده قارولر ، آب تکیلر ،
سامانیلر ، غزنویلر ، سلجوقلر ، اوجنجی
جلدی جککیز حکومتی ، دردنجی و بشنجی
جلدلی بوندن صوکره کی زمانره ؛ آلتنجی
جلده تیردنک و تیوریلری احتوا ایدیبور
ایده جکمش . (هررد یکنجی جلدی قرون

اخیره تاریخدن مبدأ تاقی و بونی یازمی
ایتمه بور . بو آتی جلدک
طبعی تأمین ایدر بیلکله نه قدر شایان آرزودر !
بویله برعاله کورسته رله بیلکله جکله الله بو بوک
حرمت اثری ضاهدن وقایه و استفاده سی
ممکن اولدینی قدر اشمل اتمکدر . فقط
یاکنز نجیب عاصم بکک قارش لایق بر اثر
حرمت اولارق دکل بو کتابک شیددی مایی
ایچمزدن بر جومغزک استقلال و تاریخیمز ایچین
جانمزی سله فدا ایدیلکمز بوسوراده عرقک
فصل و کوزل بر تاریخک آله کیمه سی
اعتبارله ده مناسبدر . منسوب اولدینی
ملکله تاریخی هر نسل یکی باشده ،
یکیدن کوردیکی کوی یازار . نهایت
لازمدر که شمدیکی تورکک تاریخیمز ده
ناصل کوردقلری سولدیکنر ! مادامکه
نه دارالفنون نشریات جمعیتی نه معارف نظرق
بوکاده موفقی اولمایا جقدر ، آنقره معارف
و کالتنه بو کتابلرک باصدرالمنشی قومه ایدرم .
عبدالرحمن شماسی

فلسفه تاريخ عثمانی

عد ایدرهك آهك ابله اجرای وظیفه ایدیه بیلیمك ایچون طویلانه بیلسینلر . . .
 بو آنه قادر آسیا خلقنك (نظرت) ی بوایدی . اونلر ، كرك عقل و كركه اخلاق اعتباریله اورویایلردن آشاغی كورونوبورلر و اورویایلر ك حلتنه موثق اولدیلر ی بعضی مسائل سیاسی بی حل و حسم ایدیه بیلیمك ایچون لازم اولان (ملكات) دن ده محروم كورونوبورلر . . .
 الی آخیره ! . . .]

بو دعوائی - بالطبع - (آریستوقراتیکوس) در حال قبول و تصدیق ایدیور ، چونكه زادكانلق اداره سنك امتیازی اونك اوزرینه مستنددر . فقط آریستوقرات برده مثال كیرهك ادعاسنی تأییده قالفیشیور ؛ ونه دییور ، بیلیری سكر ؟ . . .

[مثلا برتورك پارلامنتوسی كورمك احتماله هیچ كیمسه منتظر دكلدر .] دییور . حالوكه بز - سلمه السلام - بر مشروطیت تأسیس ایتش اولدیغیز حالده بیه عالم مدینك وقتیه و برمش بولندیغی حكمی ذره قدر تعدیله حدست ایدیه بیلیر بر موقبت كوستره مدك . چون ؟ . . . چونكه بز - علی الاطلاق ادعا اولندیغی وجهله - تماماً آسیالی بر مات صایله ماسه ق بیله اكثر و جوه ایله و علی الخصوص اصول اداره و فكر حكومت نقطه نظرندن قرون وسطی ذهینتی ایله

باشامقده . مصرانه دوام ایدر بر ملتز . فضله اوله رقی بو مشئوم حرب عمومینك بونون ملل و اقوام عالمه و بر دینی صارسینتی بز (ذاتاً اداره سی بریشان اولمش بولنان) قرار سز و موازنه سز ملكت سز ده برده (طوائف ملوك) دورینك اویغون سز اقرنی احیایكیدن احداث ایتشدر قرون وسطیله آسیایی و حتی اورویانك ایچه بر قسمنی چاقالایوب آلت اوست ایدن موغول صالغینلری و مدعش بار بار استیلاری طوائف ملوك ظهورینه استعداد و برمش ایدی .

عصر لر دن بری مؤسس بولنان حكومات مشهوره ده آباق اوستی طوره بیله جك طاقت قالدانی ایچون بو صروغنه كوره ن (هنكاه كبرلر) هر فرستدن استفاده ایدرهك شاشقین انسان سورولرینه نككه قالفمشلر و كاه موقت و بصاده اولدیغه دواملی حكومتلر و سلاله لر تشكيل ایدیه بیلیمك لردی .

او وتلر اداره حكومت ایچون لازمك قابلیلر بوكون مطلوب اولان حصللر نوبتدن دكل ایدی . باپایكیتك ، و هر تورو فرستدن بلاتر داستفاده ایتك قابیلی ، سانشوراق و قومار باز كبی واریغی بر مصلحه و بر مكن و نتیجه ده یارتاج قازانق یا خود باشی جلاده تسلیم ایتك درجه سنده بر جسارت شخصییه ، بر عزم ، بر حرص جاه لازم ایدی . بونك ایچون ده دائماً (كلسی قولوغنده) كز مك و نوسن روز كاردن حیلله سز مك ایجاب ایدردی . ایشته حكومت آدمی بو صراجه بو قابیلته بر آدم اولاق كركدی كه بو فضیلتلری بوكونی مدنیت حدودلره ترك ایتشدر . فقط یالكر آسیاده دكل ، قرون وسطیله اورویا رجالیله بویه ایدی . مشهور (لورد قوله) نك ایتالیا ایچو وریلیری و (چه ناز بورجیا) دوری آدلری حقدنه كی مطالبات و انقائیه سی ده بونی تأیید ایتكده در .

بو عالم محررك ادعاسنه كوره اوزمانلر ك بو بولك قضیات بونلردی كه هبسی (والور) تمیرینك حیلله سز مك ایجاب ایدردی . ایشته حكومت آدمی بو صراجه بو قابیلته بر آدم اولاق كركدی كه بو فضیلتلری بوكونی مدنیت حدودلره ترك ایتشدر . فقط یالكر آسیاده دكل ، قرون وسطیله اورویا رجالیله بویه ایدی . مشهور (لورد قوله) نك ایتالیا ایچو وریلیری و (چه ناز بورجیا) دوری آدلری حقدنه كی مطالبات و انقائیه سی ده بونی تأیید ایتكده در .

انكتر مده بیدولا بیتمش بوبوك آدمردن (سورجیورج قورنو آل لیئوس) ، (لورد پارسن) قایینه سنده مالیه ناظری و پارلامنتوده تیغوت اولدیه برابر فلسفه تاریخی اصول سفیده بناء اصلاح ایتش بر حكیم سیاسی ایدی . بویه آدلره انكیز قایینه لر نده دائماً تصادف ایدیلر . بر قیاسو فلك هیت حكومتده داخل بولونماسی یالكر بز نظر سنده تعریقی ناقابل بر غرات و عفو اولونماز بر قیاحت تشكيل ایدر .

بوزلك آثار متروعه سی میاننده بر مهم رساله سی ده واردركه مشهور افلاطونك كتابلری كبی (محضرات) سورتنده یازلمشدر . [۱] او محاضرات [ك ایی شكل حكومتك تمینی ایچون] درت كشی آره سنده جریان ایدن مباحثات متسلسله دن عبارتدر . بو مخیل آدمردن بری (مونارشیکوس) ، ایكنجیسی (دموقراتیکوس) دیکری (آریستوقراتیکوس) دره . آكلاشیلیور كه بواج طرز اداره نی (سورجیورج) تشخیص ایدرهك ، صاحب مسلك بر روجل سیاسی كبی مباحثه ده دعوت ایتشدر . بونلردن ماعدا برده (قریتر) یعنی (تنقید) نامیله بر شخص مخیل وار كه بومهم مناقصه ده حكیم رولی اوییور . حتی مؤلف كندی ملاحظاتی بونام ایله سر بسنجیه بیان ایدیور .

مشروطیتی یاكلش آكلایان ، اونی و ذل ایدن بو حرکتله ده سعادت حریته ذره قادر مستحق اولمادیغنه فعلاً دلیل كوسترن نهادر قرق حكومتك اجرا آتی بو مؤسسه سیاسییه ومدنیه نك (یعنی ده موقراسی نك !) ماهیت حقیقیه سی لایقله آكلاته بیلیمك ایچون بونلر ایدی سكر سنه اول - بر قاق دفعه قونفرانس و برمش و (سورجیورج) ك اوكتابندن ایچه بحث ایتشدم . [۲] سوبله مش اولدیغیم سوؤرك ذره قادر تأثیرینی كوره دیمكدن طولانی الی ایلد ما نوزدهم . مع مانیه بیه بوكون او بخته رجوعم بر حقیقت تاریخی عرض ایتكله حقوقی فاكولته سی افنديلر بیه بیلیمه دكاری بعضی فائده لی شیئر اوكرنكدره . كاكه محترم معلملری بو درسی اولجه تلمیم ایتش اولسه لردی . . . [۳]

بناء علیه بو مقاله سیاسی اولدانی قادرده علمی بر حیثی حائزدر ؛ ده به بیلیرم . دیگر علمینده امید ایدرم كه ماهیت زمانه (یعنی كندی عالمزده باشامقده بولوندیغیز دور اجتماعی به !) عطف اولوناسی ایجاب ایدن بر طاقم فقیح اویغون سز قلمری ، طوغرودن طوغر و بیه نور كرك ردائت فطرتیه و نبش مناجنه اسناد ایدن ویزی حقیله طایفه امش اولان اجنبی مقدرلری دخی بو مقاله انصانه دعوت ایدیه بیلیمك كدر .

بو قارییه اساسی عیبیلرینی ذكر ایتدیمك مخیل آدملر ك هر بری - طبیعی ! - تمیل ایتكده اولدانی شكل حكوتی ترجیح و او طرز اداره نی ترویج ایدیور . (قریتر) علی الاطلاق هیچ بر شكل حكومتك مكمل اولمادیغنی ادعا ایدرهك (نسبی) دوشونوبور و هر هانكی بر حكومتك از هر جهت سویه اجتماعییه موافقتنده بر حكمت سیاست دستوری آرییور . بحث وادی مناقصه ده جریان طبیعیسی تعقیب ایدركن ، آسیا اقوامك و علی

TDV İSAM
 Kutüphanesi Arşivi
 No 25109

بنا علیه بوقلام سیاسی اولدی قانادده
علی بریجی حاکم؛ دویه بیلم . دیگر
برندن آید ایدم که ماهیت زمانه . یعنی
کندی مانده باشانده بولوندی ز دور
اجتبی به ! عطف اولونامی ایجاب این
برطاق . فجع او بونسلاری ، ملوغوردن
طوغریه بورنارک وراثت فطرتیه و سبب هراسیه
استاد ایند ویزی حقیله ملایه امش اولان
اجتی ماهداری دخی بوقالم انصاف دعوت
ایدیله جکدر .

بوقایده اساسی مجیدی لری ذکر ابتدیکم
مخبر آدرک همری - ملی . - مخبر ایتمکه
اولدنی شکل حکومتی ترجیح او ملار اداره
ترویج ایدبور . (فریضی) علی الاطلاق هیچ
پریشک حکومتک مکمل اولادینی ادعا ایدمک
(نسبی) دوشونبور و مهانکی بر حکومت
اژه جهت سویه اجتهابه به موافقتده بر حکمت
سیاست دستوری آریوز . بحث وادی مناقشه
جریان طبیعی تعیب ایدرکن ، آسیا اقوامک و علی
العموم غیر قیلرک (مؤسسات اجرائیه) بوصول
مشروطیته مستعد اولوب اولاد قیلرک ناس
ایدبور و مارفین بالکن آسیا ملل متقدمه سندن
دکل ، اقوام وحشیه و ابتدایه دن یله مثال
کثیره وک تأیید مدعا مجبور شده بولونبور .
(فریضی) ادعایه قوت و دلیل و بر مک ایچون
شو سوزری سولوبور ، دقتله اوقویبکر بزم
ایچون یازیلن کی در :

[... ذاتا بر (آسیا حکومتی) فی (مؤسسات
مجموعه) ابله تجویز ایتمک امکاندر شدنه شیخ
ایدبورم . شرق ملتری شیبیدی به قدر اوج
(خصایط کاشفه) ابله عالمک نظر دقتی جلب
اشدیله که خصایط مذکور ابله بالفصل حریر
حکومت تأسسی احتیاج غیر قابل تألیفدر . اوتزده
[ایسزلی ، یعنی فقدان اخلاص] ، (غدارلی)
(و اخلاصک قولایجه انصافه قایلنی) [۵] در
بر عملکننده (موقع اشغال ابدل بر آدم)
مصدقینز و قابل تفحصدر ، بر عملکننده
خونریزه اجرائت شدیدیه) ، (انبیت
وسلاطت سنی) فی محرابدهرک ، انتقام آرزوسنی
اشغال ایدر ، اوله بر برده هیچ ممکن دکادریه
(بر حکومت مشترکه) [۵] تشکیل ایدمیلین ! .
ویا خود اسانلری بیکدیگر فی (مساوی و سلطه)

[۱] کتاب عنوانی بود : [کانی شکل
حکومت ختمدر بر محاضره]

[۲] حتی بوقونفرانلردن بری دهه بکونکی
عندار مساجلرینک همتله دیرکدر آرمه سنده
ترتیب اولونمندی .

[۳] تم خیر خودانه و خاصانه نصیحتی
تغییر معاصیه تالی ایدمک اوزرته مجوم ایدن
حقوق اقتدارلی بو دوسه محتاج اولد قاری
اثبات ایشلدر .

[۴] بر واده (قابل تسخ) تمیزندن و لک
بالخاصه مهان ایددیک معنا بزم (وشوش)
دیدکدر زبانت شایه در .

[۵] یعنی حکومت مجموعده دملک تقدیر نه در .
بر واده (قوه تالیف) تمیزی حکومت شخصی به
مقابل ایچون قولایتمکدر . بر جوق کیشلرک
اشتراکیله وجوده کیشیلن شکل اداره دیدمکدر .

دوام حکومتار وسلاسلر تشکیل ایدمیلدیلر .
اووتلر اداره حکومت ایچون لازمکن
قایلیمز بوگون مطلوب اولان مصلحتلر نومه دن
دکل ایدی . پایا کیتیک ، و هر توری فرستند
بلاتر دد استفاده ایتمک قایلنی ، سانشورلی رفه مارا ز
کبی واری یوغنی بر منصفه ورمک و تقیاده
یا بر تاج قزاق یا خود باشی جلاده تسلیم ایتمک
درجه سنده بر جساتر شخصی ، بر عزم ، بر
حرص جاه لازم ایدی . بو تک ایچون ده دانجا
(کلمی قولونوغنده) کز مک و هسن روز کاردن
حیله سز مک ایجاب ایدردی . ایینه حکومت
آدی بو حجابده بوقایلیمده بر آدم اولانی کردی که
بو فضیلتی بو کونکی مدنیت محدودله ترک
ایتمدر . فقط بالکنر آسپاده دکل ، قرون
وسطاده اروپا رجالیله بوله ایدی . مشهور
(لوزده قول) تک ایستالیا جهوریتلری (چه فار
بورجیا) دوری آدم لری حقیقده مک مطالبات
وانقاه سیده بونی تأیید ایتمکدر .

بو عالم محرک ادعایه کوره اوزمانلرک
بو بوک قضایات بوزردی که هینی (والور) تمیزینک
مضمونی تشکیل ایدر ، ویز اوکا (جوهر)
دیرز . لک بو بوک و ذلت دخی (تراکت) ،
(ترو) ، (حساسیت) ، (صحت) ، خیانتدن ،
چکینیک کی جنتلمنلکدری . بو کون رجال
حکومتده آویلان جساتر ، عزم ، جوهر
بر آرزباشقه تولودر . ایینه آزهده شو قدار سق
بر فرقی واردو .

تاریخ نهمالک مهانکی بر صیفه سنی آیدیکر ؛
بزم مملکت سزده عزیزور اولقه معروف رجال
حکومتک ناصل ورمه دن یتیمش اولد قاری
تدقیق بیوریکز . ۱ . مشروطیتین مسوکره
توده دن وهلی و غم زمانه ، زمام اداره دن
الترینه آلوده بر داما بر اقی ایسته مین ،
و بر افاق ایچون مملکتی محو و بر باد
ایده جکدری یله سولمکن و بالکنر ملی دکل ،
اوروپایی یله تهدید ایتمکن چکینه بن اجماد
ورقی سرگردن لری ، او سول سلف ابله قاس
ایدیکر ، بسپی بر مسوورنده کوره جکسکرک
آزده هیچ فرق بوقدر . سیمین یتنه او
سیستمدر ، رجاله هینی رجالدیه ملاده عینی
حالدو . بالکنر مشروطیت نامنه بر عیب ، بر نیت
داهای بوکنش اولقه زمانه ماضیه قاری
قاخر ایدمیلیر .

سزه بوگون تاریخ عثمانی تک بو خصوصه
فلسفه سنی تلخیص ایتمکن قولای برشی بوقدر .
حقیقی بو بوک آدم لری قری وسوله خارچنده
آزادکی لازمکلی چکینی قید ایتمکن مسوکره اکثر
حکومت آدرلر تک - علی الاصول - ناصل
یتیمک لری آکلیم :

کریک استانبوله ، کریک اناتولی تک هر
هانکی بر کوشه سنده بر عادی آدم ، بلکه
بریکچری ، بلکه بر سیاهی ، حتی بلکه بر سفایله
شخی ، بر کتانی دوریشی کندی بی قانادیلله
ویا خود شوذ ممنوعی ابله دیله دوشورور .
اطرافتی صید بربر . اوناچیک تک ، اوقشاک ،
مسوکره مسوکره اولولتک بوگون مأمورین
کندی امر وادته فرمانبر اولجی بر وضعیت
ذلیله دوشورور . نهمالک خوش تمیزینجه
(مکتوبلر برکی) اولور . [صاریجه ، لوند ،
سکبان ، بوستانچی ده دوشورمک] باشلا طولادینی
بو عسکرله مواج (یعنی آتیق) و (هولو)
ورمه کد قیلنده دکادر . [زایا و بر ایلمک عالمکی

یتیم ، نهایت استانبوله آتیق دولتی قورولور
قیه و زراسی طر بلا تیز بو قوجه قاورقار و زورا
دانا یکدیگر تک تانیه موسامش و سدراعظمت
موقفته کوز دیکش حرصی آملر اولقنفری
ایچون ، او طامعی ذیلی (مکتبیلو بر
کشی ، بر کرک باران دمه) یعنی یاغوردن
پروامی اولیان بر قوروت (اولق اوزره توصیه
و تزکیه ایدلر) و (رتبه و زرات ابله مهر
صدارت و بر لسه کرکدر !) دیه حکم ایدلر .
مصدق لری اولاد سدراعظمتک باشنی بیکدر ؛
چونکه عزاندن مسوکره (رعایانک و پالی بوینه
چکمشدر . باز کاتلری و یاخوجا کانی حقله مشدر) .
یعنی وشوش آلمشدر ، دیرک حریفی قتل
اندروبوب مالی یضا ایتمکدر ؛ مسوکره
ملشرهدن کنن قوروی آت اتحاد ایدمک
حکومتی اله آتیق و حکم مسوکره کدر . حتی
بو حرص حکومت او درجه باروزدوگ
اعضام اولونق اوزره جلاد قره علی تک
بوسورغله اوکته دیز چکن صدراعظم لریک
اکثریتی اولشاده : [زره مدد ! . مشریرت
الذین کیدی ! .] دیه فریاد ایشلر و باشقه
برشی دوشونمه مشلدر .
ایشیر باشا و داما بر بوق امانتک ترجمه
حالی اوقویبکر . میناله ایته دیکمه حکم ایدر سکن .
دهلکه حکومتی اله آتیق ، قایده دوشورمک
بو مقصدده ابریک ایچون هر بولو دناش و خشی

ارتکاب ایتمک ، مسوکره کبی اداره لرله حکم
سورمک و ورغون و ورمن . ایینه داخلی
سیاست تک اسکی نمونه سی . دکرلی آدم لری تک
ناصل یتیمکده اولدیغرده بوقایده قیصه
اکلادیم .
شیمدی انصاف ابله مسوکره . بو کون اصول
یک ده کیشمشی در صانیر سکر ؟ . . . اناتولی
بر پاییکز . حکومت صحراییه هیچ صایان
ملی قهرمانلری تک ناصل یتیمک بر دما تبع
واسکی و توغات ابله قیاس ایدیکز . اوتوز بر
مارت و قه سنی ، سرای سویتنی ، بو کون
اناتولی ده عسکر ده و شیره سنی ، اهالی تک
صیرمه قطار خراج اسبله سنی حامل بو کونکی
حالی طوقله تمایله (میان آغلاری دوری) تک
قیاس ایدیکز . سزده بزمه برابر تسلیم
ایدر سکر که آلمنجه فرانسیزه بر اینی لاقیردی
سویله پیشزه ، تک کوزلک و (کتر - تونانی)
طایفه سزده و نماز حکومت و سیاست بنفده
بنه اوتورون رسطا آملری بز . اوجالده مشروطیت
بو تک نرسنده ! . . . مسوکره !
داهای سویله جکلمده واردو . یتیمدی .
فقط اصول حکومتن بوله در . بو کونک هیسی
دکل ! . . . اونی هان اثبات ایدمکیم .

رضا توفیق

اشكال زمان

FDV: ISAM
tüphanesi Arşivi
ZE. 709

خيرالدين

طاريسى (اوقرانيا) ايله (قریم) ك باشنه! ...
(بولونيا) ، دنيايه ايكنجى كيش سعادتى طادييور.
بزم سواريلرك باركيرلى (ويستول) دن
صوايچيشلر . . عاينلر اولسون!

كيم بيلير، ايمراطوريجيه ايكنجى (قاترينه) نك
روان ناپا كى نه قدر متأذى اولشدر! . . قوجهسى
چار اوچنجى (پهر) ى قتل ايتديردكدن صوكره
روسيه نختنه چقان و (پاتيوميكن) نامنده برروس
عسكرينك جباله وصاله قابيله جق درجهده مغلوب
هوا اولان بوا لفته روزكار، بالحاصه له وتورك
دشمنغيله نامداردر .

(پاتيوميكن) ديوبده كيو بريمه لم . (قریم) ى
آلان ، (سيواستپول) ايله (اودهسا) ى بايان ،
بزه قارشى ايكي كره موفقيتكارانه حرب ايدن ،
والحاصل قانزه اتمك طوغرامق قصدنده بولنان ،
(موهليف) ده (قاترينه) ايله آوستريا ايمراطورى
ايكنجى (زوزف) ى باش باشه وريدبره رك «ممالك
عثمانيه ى تقسيم» فكرينى الفا ايله ىن ايشته بو
ماعت پيشدر . جنتكمان (سليم ناك) ك خيلى
معصومانهسى وجود بولسه ده (قریم) ده موسقوف
پويوندروغندن قورتولسه ، ينه خانلر ، كرايلر ،
نورالدينلر ، ميرالرتوره سروس سياست جهانكيرانه
سنگ كندى عليهنه صاغدن كرى ايتديكنه شاهد
بولمق سروتى ادراك اتمش اولوردق .

زمانك شخصيتلر ى قارشىلاشديره جق اولورسوق
بزم طرفده ده سردار اكرم (قوجه يوسف)
باشاي بولورزكه اردونك پريشان حال (روسجق) ده
قيشى اسرار ايتديكى انشاده مرحوم جاريه لرله دفع
ملال ايلر ايمش . مع هذا پاشاده عصرينك بزجه
بيوك ارلزندن برى ايدى .

(بولونيا) نك انحلال ، نه وثر برداستان
اولشيدى . بومناسبتله متوفى (خيرالدين) ى نغملر ايتيم .
(خيرالدين) ، له ملتجيارندن اولوب اوتوز
سنه اول صياغ ايدى . خاطر عيده قائله يقنه كوره
(لوانت هرالده) ك سرستونى بازار ، او زمانلر
برطرف فراسزجه انتشار ايدن (عثمانلى) غزته سنه ده
باش محررك ايدردى . اويله طن ايديورم كه ، بنم
كنديسى كورديكيم تاريخده اوخى اصلا كورمه مشدره
نه زمان (ترجمان حقيقت) اداره خانه سنه كلسه
ست لايقل بولونور ، باشنده سيور بقوز ، ازيك
بمش ، جامور ، يومورطله . . الخ لك ليله ملوث
برفسه ، لهستاندن چيقدى كوندن برى طازا
تمامش قيرجيل صاچلر ، شيش كوزلر ، مورومسى
انلى بربرون ، اخلاط و لهاب ايله آلوده بيتق ،
صقال ، صيرتنده كاه قولك ديرسكى بيرتيق بر
جاكت ، كاه آرقه بيرعاجندن بر بارجهسى قوپوق
برره ديفتوت ، باجاغنده هر هانتى نوع قاش اولدينى
كسد بيله ميه بك درجهده يترسده بر يانفالون ،
آياغنده بول ، طاركلش بر جفت بوتين ، قنعل آغزنده
قارامش بر پيو ، قولتوغنده بيرامش بش اون
غزته ايله ايدم

نورالدينلر، ميرزا التوره سهرورس سياست جهانگيرانه-
سنگ كندى عليه صاغدن كرى اينديكنه شاهد
بولتى مروتى ادراك ايتش اولوردق .

زمانك شخصيتلرنى قارشىلاشدره جوق اولورسه ق
بزم طرفده سردار اكرم (قوجه يوسف)
باشاي بولورزكه اردونك پريشان حال (روسجوق) ده
قىشى امرار اينديكى انشاده مرحوم جاريه لرله دفع
مائل ايلر ايتش . مع هذا باشاده عصرينك بزجه
بيوك ارلندن برى ايدى .

(پولونيا) نك انحلال ، نه مؤثر برداستان
اولشيدى . بو مناسبته متوفى (خيرالدين) نك شخصلر ايتدم .
(خيرالدين) له ملتجبلرندن اولوب اوتوز
سنه اول صاغ ايدى . خاطر ينده قاليقنه كوره
(لوانت هرالد) ك سرستونى يازوا ، او زمانلر
بر طرفى فرانسجه انتشار ايدن (عثمانلى) غزته سنه ده
باش محررك ايدردى . اويله طن ايدى يورم كه ، بيم
كنديسى كوردى بيم تاريخده او بى اصلا كوره مشدره
نه زمان (ترجمان حقيقت) اداره خانه سنه كلسه
ست لايقل بولونور ، باشنده سيورقوز ، ازليك
عش ، جامور ، يوه ورطه .. الخ لكاريله ماوت
بر فضح ، لهستاندن چيقدى كوندن برى طارا
تامش قيرجيل صاحبلر ، شيش كوزل ، موروسى
اتلى بر برون ، اخلاط و لماب ايله آلوده بيبى ،
صقال ، صيرنده كاه قولك درسكى بيريقي بر
جاكت ، كاه آرقه بيرتاجندن بر پارچه سى قوپوق
برره ديتنوت ، باجغنده هر هانكى نوع قاش اولدينى
كسد بيله ميه جك درجه ده يزسده بر يانطالون ،
آياغنده بول ، طاركلش بر جفت بوتين ، قنقل آغزنده
قارامش بر پيو ، قولتوغنده بيرامش بش اون
غزته اولدينى حالده عرض اندام ايدردى .

همان هفته ده برايشيدردك :

— خيرالدين ، دكزه دوشمش .

نصل دوشمز ؟ . صيرمه زمانى كلش ! اسكى
كورينك يان دليكارندن برى ، ترجمان حقيقتك
اوست او طه سى قوسى طن ايتش طالير برمش !
جوم ! . . . بابا (خيرالدين) صوده ! . . .

— خيرالدين طوتوشمش !

نصل طوتوماز ؟ . . . سله السلام يا عش ،
ديشلىر ينه صيرتيدردى پيوده يا عش ، ايتدم
قالش دخان آتئين بيجاره سينه سنه دوشمش . . .
نوتوب طور يور . . .

قط حيرت ! . . . اونه توكندن ذكا ايدى كه
پانته اك بيوك بر حاضه اراده سوز مسلط اولدينى
حالده بيله يازدينى فرانسجه مقاله لر اربابى نژدنده
درجه قسواى قبوله ابردردى ! . . .

اونه وطن پرور ، اونه حيت كستر بر لهلى
ايدى كه انقاس غربيه سنى يالكار او وطنك استخلاصى
نامنه آلوب ويرردى .

اونه ناموسكار بر فرد ايدى كه اوغرا دىنى
درد خاناسوزه تحمل ايتكى بيلديكى ايچون دانما
حالدين مستغنى بولونوردى .

مدحت افندى مرحوم دير ايدى كه :

— خيرالدين شكلا چكيلز بر سر خوشدر ،
قط وطن پرورلكى ، فضائل قلدسيه سى پك آييفدر .
دقت ايدردم . او حال مستينده زمان زمان
طورور ، كوزلرنى شماله طوغرى توجيه ايدردك
كفر آميز برشيلر مير بيلداير . . . دقيقه لرجه دوشونور ،
اك صو كنده دشمن مفروضه قارشى يوسروغنى آتوق
ديشلىرى كليلردى !

كيم بيلير ، بيجاره (خيرالدين) ك روح اصيلى
شيمدى نه قدر محظوظ اولشدر !

کتابلر منر | تاریخچه دأر نشریات

آقره معارف وکالتنک تاریخچه دأر برطاقم اثر لر ترجمه و طبع ایتر میکه قرار ویریشی صیراسز دکل صیرالی یایمه دکل ، روحلی بر تشبندر . بز عتر قزوک و مدنیتمزک تاریخی حالایلمه یورزه قوندینی میرانی تحقیق و تهییق اتمه بن ، روتی نیمه و دینی ده ادایی دوشونمه بن بر میراث بیدی نه دیرسکر ، بزده اونک کی دکل یز ؟ ..

بر مننک حیات حزبی تاریخدن آلیر . تاریخنک دوامی در . بوتاریخه لاقید فالانردر که بو حیات ده لاقید قاله جقلردر . سیاسی فرقه لر من تمی ایدیه جک برسوییه اولسه ، فلسفه لرینه ارمش بولونسه لر دی بری بر لرندن بو کونسی سیاسی . قدر ماضینک تاریخی ایچین ده تاریخی آکلایش اعتبار بلده ی تثبت ایدر لر دی .

بزم فلا کتمزدر که ایچمزده تورک تاریخی ، تورک ادبیاتی و بوتون تورکک درت یوز چادیر خلقتنک ارطغرلله برابر سکود جوارینه کلیشندن اعتبار آ باشلار و بونلرک ابداع ایتدکلری بر شیدر ظن ایدنلر وار . تورکک ایچین بوتاقیدن ده امدهش بر خطا اولاماز . بلکه بوتون ماضینک که مهلک خطاسی ده بو ایدی . بو یاکشی تصحیح ایدیه جک یزده تعمیم ایتکه قاقیشمق بزهی دوشر ؟ .. بالعکس تورککلک هر دورده بر (کل - بوتون) تشکیل ایتدیکنی دوشونمک و سویله مک بزم وظیفه مندر . ماضیمزک بو مجهول قالان تاریخی اولانجه تفصیلاتیله یازمه قاقیشمق صائیرم که برنک ادمک ، فکری نه قدر جسامتلی ، معلوماتی نه قدر برکتلی اولسه بیله ، یالکیز باشه جسامت ایدمه سجهکی قدر آغیر ، واسع بر تثبیت در . هم علم هم صنعت اوله رق تاریک غایبی بو کون هر زمانه کنندن دهامعوج و شموللی اولماسی اعتباریله بو یوک برنچوله ارشادی کیت کیده یکی - نه قدر جانلی ! - موضوعلری دأرسته ادخال ایدسور . بناء علیه

کون حالدها اکثر تمزه تمامیه مجهول فقط یارین مشهور اولمغه نامزد بر مؤرخک اثری در . محرری بونی او زمان بولایلیکی بر قاج یوزجلد تاریخ کتسبته مراجعت ایدرک و خزیننه هایونده سسته لرجه چالیشارق یازمش بومدت ظرفنده پادشاه بوتون کتابلری امرینه آماده طومش . تورکک ، عثمانلی سلطنتک بدایتندن اولکی تاریخلرینک عثمانلی تاریخنه اتصالی نقطه نظری بو اثره بک بو یوک بر قیمت بخش ایدیور . خزیننه هایونده (روان و شکی کتیخانه سنده) درت نسخهی موجود اولان بو مهم اثرک بالآخره بر نسخهی ده خالص اقدی بولمش و اشترایتمش اولدینی جهنله شمدی خالص اقدینک خصوصی کتیخانه سنده موجود اولان بو بشتی نسخه ایله قارشیلانسدیریلوب مقایسه لی طبی فوق العاده شان آرزو و تمی در . بر آراق نجیب حاصم بکله خالص اقدی و خلیل فؤاد بکرک بوش نسخه یی بالمقایسه طبع ایتدیره جکلری دویمشدم . فقط کورولورکه بویه مهم تشبیلر ایچین شخصی همتلر نیشمه بور . مشترک همتلر اقضا ایدیور .

قطعا اعتقاد بجه یاکیز بویه باشیجه ماخذ و اسکی اثرلرک طبی ایله دکل ، باشقه بر مقاله ده یازمش اولدینغوجهله - مشترک برسی محصولی اوله رق - ممکن منابه مراجعتله عمومی تاریخمزی یازمغه چالیشمقدن ده چکنمه ملی بز . چونکه هر نسل ایچین تاریک نقطه نظری دکلشیر . بناء علیه هر نسل ده ملنک و عرقک تاریخی کنندی آکلایشنه کوره بکیدن یازمالیدر . امین اولمالی بزکه بو قدر کرپله دوغرو کیدن بر تاریخی ذاتاً عصر لرجه تکرار تکرار یازوب دورا جغز . مستقبل قاج بو یوک عالم و مؤرخز بو ایشی باشاروب تکرار باشلایجق ! ..

مثلاً تخمین ایدیورم که بویه عمومی بر تاریخ ششمی آناطولییه یازسه مؤرخک نقطه نظری غایت طبی بر صورتده تاریخده دوغرو دن

جسارتی ، معلومانی به قدر برکتی
اولسه بیا ، یا لکنز باشه جسارت
ایده میسه چکی قدر اغیر ، واسع بر
تشبث در . هم علم هم صنعت اوله رق
تاریخک غایبی بو کون هر زمانه کنندن
دها معوج وشمولای اولمای اعتباریه
بو یونک بر تحریک ارغیادی . کیت کیده
یکی - ونه قدر جانلی ! - موضوعلری
دائره سینه ادخال ایدیور . بنه اعلیه
بر تک فعالیتک نه قدر زنده و فیاض
اولسه ده یا لکنز باشه باشارامیه چنی
بر موضوع اولویور . و بنه اعلیه تاریخ
کیتدکجه بر اشتراک اثری ، مشترک بر
اثر موضوعی ماهیتی آلور .

ایشته تاریخ عثمانی انجمنی ده قسماً
بویله بر نقطه نظر دن دو غمشدی .
اون ایکی اعضالی اولوق اوزره تشکیل
اولونمشدی . وقته نویس عبدالرحمن
شرف بک ریاضی آلتنده طوبلانویور ،
چالیشیور ، غایت شایان دقت بر جموعه
نشر ایدیور دی . بو جموعه نیک محتویاتی
اوروپا تاریخ جموعه لرینسک دقتله
تعقیب و مندر جانندن قارنلری تلخیصاً
خبردار ایستدکونی مختلف دفعه لر
کوردک . بر تک کتاب نشر ایشدی که
محرر لری نجیب عاصم بکله مرحوم محمد
عارف بک تاریخ عثمانی به مدخل اولوق
اوزره بونکجه تورک تاریخی - و بیزانس
تاریخی - تدقیق و تلخیص ایتمک لرومی
کوره شلردی . عجیباً بزده نجیب الک نافع
الک الزم و منعم اولسی مأمول تشبیر
نتیجه سز قایلر . بز اوا نهدن لایقید
قالیوروز و تاریخ عثمانی انجمنی بیچین
طوبلانویور و نهدن هیچ بر اثر ، هیچ
بر وثیقه نشرینه اوغراشما یور ؟ تکرار
ایتملی که باشایچه برایشده اساسلی
وثیقه لرک و مأخذ لرک طبی در . ترجمه
ویا غیر مطبوع اساسی اثر لرک طبی
صورتیه یا بیلاجق خارق العاده چوق
یش وار .

مثلا نجیب عاصم و مرحوم محمد
حاکف بک لرک دلاتیه بحریه مطبعه -
سند (ساجوقنامه) نک طبعته باشلاش
و اون بر فورمه ستنک انجمنی
صوکره محاربه و سلسله
ایدیله مه مشمشدی . باری بونک طبی
تأمین ایدر .
(ساجوقنامه) سلطان مراد ثانی
زماننده یازیلچی اوغلی علی آدی ، بو

بو قدر کربله دوغرو کیدن بر تاریخی
ذاتاً عصر لرجه تکرار تکرار یازوب
دور اجنز . مستقبل قاچ بو یونک عالم
و مؤرخز بو ایسی باشاروب تکرار
باشلا یاجق . . .

مثلا نجیب ایدیورم که بویله عمومی
بر تاریخ شیمیدی آناطولیده یازلسه
مؤرخسک نقطه نظری غایت طبی
بر صورتده تاریخده دوغرو دن
دوغرو به ملنک اوینادی روله جذب
ایدیلر . مادامکه شیمیدی بو تاریخی
بالخاصه ملی بر قیام ، قوای ملیه قورتار -
مشدر . ماضیده ده بو قوت لرک مثبت
تأثیر لریته او محیط دها بارز ، ده جانلی
بر موقع ویرر . . . بر تاریخک ذاتاً ایکی
قیمتی وارد : بری تاریخی ، دیگرکی
وطنی اولوشی . . . زیرا بر تاریخ دائمی
بر ملنک زنده و فعال قوت لرینسک حکایه
سیدر . بو نلری تنویر ایدر . ملت
تاریخی آکلامقله حیت ، جسارت ،
فداکارلق ، دیندارلق کی جسارنی
جانلی و حیاندک کوره جک ، فضیلتلرینه
شعورلی بر صورتده زه جکدر . ملت
تاریخی او کریمک لایق در . تاریخ
یا لکنز حکمدار و سردار لرک ، قهرمان -
نلرک تاریخی دکل دوغرو دن دوغرو به
ملنک ده خلق ایستدکاری بر حیاندر .
مثلا مصطفی کمال باشا استقلال ایچین
ثبات ایدیور ، فقط بو ثباتک شرفنی
مانشه عطف ایدیور ، او روح دن
آلایقی سویلیور . بلکه بو یونک آدم لر
ملی بر روحک لاری ویا اغزی در .
تاریخ یا لکنز حکومت لرک و قایمی دکل
لکن ملنک فکرنده ، حسنده ، ذوقنده ،
حیانتنده ، اجتماعاننده و قوعه کلن
تحول لرکده تاریخی اولمالیدر . زیرا
تاریخیمز دیمک مدینه سزک تاریخی دیمکدر .
بر (تورک مدنیتی) تاریخی اولاجق .
حمدالله صبحی نیک سنه لر دن بری بو سر
لوحه ایله یازمق ایستدیکدی و یازمغه
چالیشدینی تاریخ
اوت ، ملنک -
رله ملی و آ
کلا نیل مالیدر . شبهه بو قدکه
شیمیدی یازیللاجق بویله بر تاریخ ،
بر ماضی یادی ، بر چوق خطا لر و نقصا نلر
احتوا ایدر جکدر . فقط عینی زمانده
بر چوق یکی حس و وقعه ارساطلری
قیبده ایدر جکدر . ذاتاً هر اثر دها
جانلی بر اثرک مسودوسی دکلیدر ؟
هر اثر مستقبل بر اثرک استحضاری
نوتلری ماهیتده دکلیدر . . . اصل

تاریخ کی یکی علملردر که چوق و قدر
کیی کندی کندیلرینه یورونک
جسارتنده بولونمالیدر لر .
اساساً بو کتابدن بر چوق خلاصه لر
اجمال چقار یلیردی . مختصر مکتب
کتابلری اجمال و تلخیص ایستدکاری
تاریخی بر آرز شعور لور وثیقه دن اخذ
ایش اولور لردی . تاریخیمزی کیم
یازاجق ؟ بیچین کندی بو سوتون تاریخه
وقف ایش بریمی کمال ، یعقوب قدری ،
اسماعیل حق ویا حمدالله صبحی کیی بر
بر قلم صاحبی کینچ بر مورخز بوق .
صوک زمانلرده که بولوی زاده محمد
فواد بکک نشر ایستدیکدی ایکی کتاب غایت
مهم در . تاریخیمز دن بحث ایدر ایتمز
خاطره کلن بو (ایلیک مصوفلر) و
(تورک ادبیاتی تاریخی) بو یونک ایکی
آردر که بونلردن باشقه بر کون آری
بر مقاله ده بحث ایتمک ایسته یورز .
عبدالله صبحی

خارجیلر

نهر داندە طویلانان و خلیفه نك عموم صبر استندە
بر اساس نامه سنی آلان خارجیلر ایسه [بز ، اص
تکلیفی قبول ایله کافر و صوکر ا نائب و مستفیر
اولدی] اعتقادندە بولونقلوندن مقام خلافتە
[سن ، ابتدا کافر اولدیغی اقرار ایله توبه ایتمه
ایجابنه باقلم دیه جواب و بردیلر]

درجه حاقنه و کمال ضلاله دقت بویرولولوروی؟
بر طاقم تورهدی خریفتر ، حضرت علی کبی ارکان
اربعة اسلامک ایکنجیسی بولونان برذاتی تکفیر
ایدیور و جناب امامک اولا کفرینی اقرار ، بعده
استغفار ایلمه سنی ایستوروی !

هله بونلرک (ازارقه) و (اباضیه) فرقه لری
افرادی کبی غلاتی ، جناب علی ایله برابر اکابر
اصحابدن یک چوغنی ، فکرأ کندیلرینه مخالف
و حتی بی طرف بولونان بوتون اهل ایمانی تکفیر
ایدیور ، مخالفلریگه قادیلرینه و چوقلرینه
و ارنجیه قدر قتلنی جائز کوردورور ، قائل صراضی
ارلان (ابن ماجم) حیثی حقتندە :
ياضربة من منيب ما اراد بها
الابليغ من ذي العرش رضوانا
اني لا ذكرك يوما فأحسبه
أوفى البرية عندالله يترانا

کبی مدحه لر سويلوروی!
تکفیر صحابه فضیحه سنه اجتناسار ایدن بوخله نك
مسلمانلی ایسه شو صورتله ایدی که :

بصره دن کلنلری ، نهران یا قینلرنده برآدمه
راست کلدیلر . آماجینز ، بر قادیلرک بیدمش اولدانی
صراکی سوروب کیدییوروی . هونقی صوردیلر
و کبار اصحاب گرامدن (خباب بن الارت) حضرت لرینک
اوغلی (عبدالله) اولدیفنی ، صراکیده کینکده
حامل زوجیه سی بولوندیغنی اوکره ندیلر . بر حدیث
شریف روایت ایتمه دکن صوکره [علی حقتندە
قبل التحکم و بعد التحکم نه دیر سناک ؟] دیسه
صوروب [علی ، جناب حتی جمله کزدن اعلمدن
و دیننده سائریندن زیاده تقوی اوزره دروجه دن
زیاده بصیرت صاحبیدر] جوانی آلایله حدیثه توب
اعدام ایتک ایچین بر خرما آفاجنک آلتنه کورودیلر .
اوصیراده آفاجدن خرما دوشدی و رعایا دن
برینک بر دوموزی اوراپه کلدی . خواراجدن
بری ، دوشن خرمانی آغزینه آتدی ، دیکری ده
قیلیجه اورور دوموزی اولدوروی .

لکن او بر حفتنا سیرل در حال اعتراض ایتمیلر .
خرمانک بدلی و برمدن ، یا خود صاحبک و شایقی
تحصیل ایچن یک خرام اولدیغنی ، اهل ذمت
رعایان برینک دوموزی اولدورمک ایسه فساد
چیفارمق بولوندیغنی صویله دیلر . بناء علیه خرمانی
آغزینه آنان چیفاروب فی لاندی کبی دوموزی
اولدورده صاحبنی بولوب ارضا ایتمی .
بوشانلابانقلری سیر ایدن عبدالله بن جناب

تاریخ اسلامده (امیر المؤمنین اطاعتدن خروج
ایله اهل سنت و جاعتدن آیریلش اولدقلرین
کندیلرینه خوارج) ده نیلمش بر طائفة باقیه
واردر . [۱]

قلموس ترجمه سی (خوارج) کله سی ایچین
• اهل اهواء و بدعتدن قوم معروفدرکه ناسدن ،
یعنی جاعت مسلمیندن خروج ایلدیلر . مذهب
جهنمه کندیلرینه مخصوص مقاله هنایان آیرلری
واردر . معلوم اوله که اوزرینه جاعت انصافی
ایتمکلری امام حقاک اوزرینه خروج ایدن کیمسه به
(خارجی) دیرلر . کرک اول خروج ، صحابه
و قتندە و کرک تابعین زماننده و کرک هر وقتندە
اولسون و اول طائفة به (خارجی) و طوائفه
(خوارج) اطلاق اولدور . و آنلر پدی فرقه در
فرقه اولی (حکمه) درکه « معلمه و زننده در »
وقعه تکلمده امام علی کرم الله وجهه اوزرینه
خروج ایلدیلر . « معلوماتی و بریور . خارجی
حقاندی حقتندە تفصیلات آلی ایچمده (شهرستانی) نك
(ملل و نحل) نامنده کی اثرینه صراجمی توصیه ایدیور .

مقصود کتر اتم ، خوارج تاریخی یازمق اولا .
دیغندن بو فرقی ضالمک هیستندن بحث ایتمه حکم .
یا لکز (حکمه) دینیان برنجی فرقه نك ناصیل
ظهور ایلمش اولدیغنی مسویله بونک حقاقد
واجرا آتندە دائر بر ایکی نمونه کوستره حکم .

معلومدرکه : ۳۷ سنه هجریه سی ابتدالرنده
(رقه) جوارنده و فراتک غربی کنارنده ایکی
بووک اوردونک مقابله و قاتلمه سی وقعه کلشدی .
۱۱۰ کونده ۹۰ مصادمه ایله بیکلرجه کیشینک ،
علی قول ۶۰۰۰ مسلمانک اولومنی موجب اولان
بو عماره ، غلیقه بالحق بولونان حضرت هینک ،
کندنه عصیان ایلمن مساویه بن ابی سفیانه
غلیقه سیله نتیجه لیدیوروی . فقط عمرو بن العاصک
داهان بر تدبیری ایسی دکیشد بریوروی . مشار .

ایهک اخطار یله شام اوردوسنک اوک صفنده
و مزراق اوچلرنده یوکسه ان مصاحف شریفه
و [سزی کتاب الله دعوت ایلرز] سسلری
عراقلرک چوغنه قیلیج سالامقن آل
چکدردی . حتی [بنده اولرله کتاب الله
اطاعت ایلسونلر دیسه عرب ایدیورم] دین خلیفه
حضرت لرینی دیکلمه دکاری کبی (مسمر بن نساک)
و (زید الحصین) و امثالی ظاهر برستلر ، امیر
المؤمنین دعوت واقعه به ایجابی و عکس تقدیرده

کندیسی دشمنه تسلیم ایله بیکلری افاده ایلدیلر .
نهایت خلیفه طرفندن ده ایستراجه من متارکه به
قرار و بریلدی و محقق اولان ظفر بالضروره غیب
ایلدی . بعده ایکی جهندن حکم تبیین قیلان
(ابوموسی الاشعری) ایله (عمرو بن العاص) ک
و بره حکلری حکمک مطاع اولاجننه دائریازیلان
تکلمنامه امضالانرقی کوفه به عودت اولوندی .
[ناصک برفقه سم ایسه حکم و متارکه کی رد

ومسرات او چنانچه یوسفیان مصاحف شریفه
و [سزی کتاب الهیه دعوت ایلرز] مسساری
عراقلرک چوغنه قلیلیج سالالمقدن آل
چکدردی . حتی [بنده اولنرله کتاب الهیه
اطاعت ایلنولر دبیله عرب ایدیرورم] دین خلیفه
حضرتلری دیکله دکاری کبی (مسسین فدک)
و (زید الحصین) و امثالی ظاهر برستلر ، امیر
المؤمنینه دعوت واقعه به ایله ایلی و عکس تقدیده
کنندسی دشمنه نسام ایله به جکری ایفاده ایلدیلر .
نهایت خلیفه طرفندن ده ایسترایسه من متارکونه
قرار و بریلدی و محقق اولان ظفر بالضروره غیب
ایدیلدی . بعده ایکی جهتن حکم تعیین قیلان
(ابوموسی الاشعری) ایله (عمرو بن العاص) ک
و بره حکمری حکمک مطاع اولاجفته دائریایلان
تحکیمنامه امضالافرقی کوفه به عودت اولونیدی .
[ناسک برفرقه سی ایسه تحکیم و متارکونه رد
وهله اهل اسلام قانی به باج کورن عمرو بن العاصک
حکم نصیبن بیوک کناه هدا ایلدیلر و قاری ، فرجه
دعوالری کبی متازعانه ناسک تحکیمی مشروع
ایسه ده مسلمان قانی دوکک کبی براصه مهمده
ناسک تحکیمی جائز اولاماز دیدیلر .
حضرت علی ایله برابر کوفه به کیرم یوب
(حروراه) قریه سنه کتشدیلر [۲] و اوراده
۱۲۰۰۰ کشی به بالغ اولدیلری حاده (شیب بن
زبی) بی اسیر حرب ، یعنی سرعسکر و (عبدالله
بن الکواهد الاشعری) بی امیر صلا ، یعنی کتشدیلریسه
نماز قیلدیرمقی اوزره امام نصب و تعیین ایتدیلر
و بیعت ، آنجق الله تعالی به در و طریق حق ، اصی
بالعروف ونهی من المنکر در و اداره مملکت
شورادر دبه رک امامت خلافتی انکار و صرف
جمهوریت بولنی اختیار ایلدیلر . [
خلیفه حضرتلری ، بولنری بوله کتیرمک
ایچین اولان ابن عباسی کونده و دی ، موخراده
کندی قاقوب حروراه کیتدی و رؤسای خوارج
ایله کوروشوب آکلاشدی [حضرت علیک
نطقه مفتون و حکمه قانع اولدیلر و کوفه شهرینه
دخول ایله حکمکک اجتماعه منتظر اولوب قالدیلر]
فقط برقمسی (عبدالله بن وهب) اسمنده
برینه بیمنله (نهران) کوروسی کتشدی
برله شک اوزره بصره ده ک قفادیلری دعوت
ایتدیلر . بصره خارجیلری ده (مسسین فدک) ک
ویاستیله محل اجتماعه مواصت ایلدیلر .
اوانشاده حکمینک حکم به عودی وقوه کلدی .
عمرو بن العاصک دهاسی ، ابوموسانک صافینه غلبه
چالشدی . بناء علیه کتاب وسنة و بتن تحکیمنامه به
موافق اولمایان حکم واقع اوزرینه حریرک نازه له عسی
ایجاب ایدیلور و شوا ایجابی ، خلیفه حضرتلری هر طرفه
تحریراً بیلدیلر و بصره طوبیلاما به چایشیوردی .
[۱] اشارتی داخنده کی مباره لر ، جودت
پاشا صرحومک قصص انبیا سندن آتشدر .
[۲] حرورانک کوفه به ایکی میل مسافده بر
کوی بولوندی و خارجیلرک ایلمک اجتماعی بوقریه ده
واقع اولدینی (معجم البلدان) ده محرردر .

صوروب [علی ، جناب حتی جمله نذر اولدیلر
و دیننده سائرندن زیاده تقوی اوزره دروجه دن
زیاده بصیرت صاحبیدو] جوانی آلالمربله حدتله یوب
اعدام ایتمک ایچین برخرما آغاجنک آنته کوروردیلر .
اوسیراده آغاجدن برخرما دوشدی و رعایادن
برینک بر دوموزی اورایه کلدی . خوارجدن
بری ، دوشن خرمانی آغزینه آندی ، دیکری ده
قیلیله اوزره حرورای اولدیلر .
لکن اوبر حقتناملرا درحال اعتراض ایتدیلر .
خرمانک بدلی و برمدن ، یاخود صاحبک رضایقی
تحصیل ایتمن یلمک خرام اولدینی ، اهل ذمت
رعایان برینک دوموزی اولدورمک ایسه فساد
چیقارمقی بولوندینی سوبله دیلر . بناء علیه خرمانی
آغزینه آنان چیقاروب قیرلاذینی کبی دوموزی
اولدورن ده صاحبی بولوب ارضا ایتدی .
بوشافلا بائقلمی سیر ایدن عبدالله بن جناب
مغالوی [شو کوردیکم حالرده صادق ایسه کز
سزدن بکا بر ضرر کلز . زیرا بن مسلمان
واسلامده برسیته ایشله مدم] دیوردی .
حرکات واقعه ، مع الاسف کوسته بریشدن
باشقه برش کلدی . بر دوموزی اولدورمه تک
فساد اولدینی سوبلین بوحریرلر ، صحابی اوغلی
صحابی بولونان عبداللهی محضاً فکرتلریسه مخالف
بولوندینی ایچین یانیروب قویون کسر کبی شهید
ایتمکدن چکیمه دیلر ، که به زوجه سنی ده قارتی
یازمق صورتله اولدورمکدن کف به ایتدیلر .
مؤخرأ حضرت خلیفه تک تحقیقات اجراسی ایچین
کونردیکی بر مأموری ده قتل ایله مکدن کوی
طورمادیلر .
بوظلمه کروی ، اوله برزمانده اداره اسلا
به تک وحدتی رخنه دار ایدیلوردی که شام
ملر فلزنده کی حصیان کیتدیکه کتشدیلر و اریکه
خلافتله حزین حزین غیبه برتسی ای صاعیر
قولالفر طرفندن بیله ایشدیلوردی .
حضرت علی شام سفردن ناچار صرف نظرله
خارجیلر اوستنه یوردی و رأی وامان سنجاغلی
آجیدیلر [هرکیم بو سنجاغله آنته کلیرسه
امیندر ، هرکیم جنک ایتز و تمرض الجزسه
ایندر ، هرکیم کوفه به ومداینه کیدر و بو جهاددن
آریلیرسه امیندر] دبیله بنا ایتدیلر .
خوارجدن عقی باشنده اولانلر ؛ امان صرتضوی
اوزرینه داغیلدیلر . لکن ۱۸۰۰ قبری (عبدالله
بن زهب) ک قوما نده ایله خلیفه عسکریته صالحیلر .
سائرلری چکیلوب کیتدیک حاده بولنری ثبات
وصوله سوق ایدن شی (ابن وهب) ک قازانمش
اولدینی امارت موهومه ایدی .
حریف ، آنوب طوعایه ، آصوب کسمه به
آیشمش و باس پایاغی حکمداران قورمش اولدیلندن
بوطاننی دوشن آغزینلندن اویاغی ایسته میوردی .
میتنده کیلرده امیرلریک وضعندن متمم و مستفید
اولانلر ایدی . لکن اومدق لریک برینه ایلمک
مصادده ده جانلری چیقدی و دولت ؛ باشلریسه
دکل ، قوزغون ؛ لشرینه قوندی .

طاهر المولوی

لا افسوس

شرایع اخلاق سیاسیہ و عسکرية

اخلاق، مناطق تعاقب اعتباریہ مختلف شعبہ لہ
منقسم و ہر شعبہ اخلاقہ منافع و مصائب بشریہ ایہ
صوک درجہ علاقہ دازدہ . فقط اخلاق سیاسی
و عسکرية شعبہ لری سائر شعبہ لریہ نسبتہ یک
مستثنای بر اعموی حائزدر . چونکہ ہوا یکی شعبہ
اخلاقہ یک منطبقہ تعلقی رقیب و مخاصم ملتازک
ہیئت جموعہ لری اولدیغندن طولانی منفعت و ضررتلری
غایله واسع و عمومیدر .

بعض حکماءک افکار و ملاحظاتہ کورہ ظلمہ
میل اتمک طبع بشرک خصائلندن در ، فقط ایک
قوت بومیل طبیعیک اظهار و اجراستہ مانع اولور:
بری دیانت ، دیکری سیاست . بومضمونی نظماً
افادہ اتمک ایستہن شاعر ابوالطیب متبنی دخی :

والظلم من شیم النفوس فان تجرد
ذاعية فاعیالہ لا یظلم

یعنی انشاد ایشدیرکہ آکلاتق ایستہ دیکر مقصد
شودر : (طبع بشر دائماً ظلمہ میالدر ، اگر
ظلمتین وارسه مطلقاً بر مانعک تحت تأثیرندہ در .
اوت انسان ، « اذا خلی وطبعه » یعنی سوق
طبیعیسی اوزرہ بر ایلنجه ، حکم و تجربہ ، تجلہ
و تکرہ ، احتراض و افتراسہ میل ایدر ، انہی
نوعتی کنداستہ قارشی ذیل وزیون ، محکوم
و مغلوب ، مسترحم و متبصص وضعیتندہ کورمکدن
ذوق آلبر ، سباع و وحوش کبی ، عجزہ و ضعفایہ
کندی حیاتی ادامہ ایچون یارادیلش شکارلر نظر ایہ
باقار ، خلقک ضعیفایہ بخش ایلہ دیکر حق حیاتی
دائماً اولودن اسیرکدر .

« سوء اخلاق » دیدیکمز حالات بشریہ ایستہ
بو تامل طبیعیک خارجہ تجلیاتندن عبارتدر .
سوق طبیعیہ خارجی سائقولرکده انضمام اتمسی
اخلاق بشریہ عادتاً بر آفت مستولیہ حائلہ
کثیربر . مقابل و دھا قوتلی تأثیراتلہ ، کرک سوق
طبیعیک و کرک سوائق خارجیهک تأثیراتہ مانع
اولق ایچون بر قوہ نافذہک اخلاق بشریہ
صیقی بر مراقبہ آلتہ اتمسی لازم کلیر ، بوقوہ
نافذہ ایستہ ، حکماءک دیدیکر کبی ، یاداینت قوتی
ویاخود سیالمت قوتی اولایلیر .

فی الحقیقہ شرایع سالفہ سائر شعبات اخلاقیہ
ممکن مرتبہ تحت مراقبہ اتمدی . فقط اخلاق
سیاسیہ و عسکرية بی دائرہ مراقبہ سی خارجہ
بر ایشدی . چونکہ شرعیلرک وسعتی معاملات
بشریک وسعتیله معاملات بشریک وسعتیله
میسو طامتا سبدر . ازمنہ ابتدایہدہ ایستہ معاملات
بشریک بسط و صوک درجہ محدود ایدی .
آتیق یک بطی بر مشی و حرکتلہ ترقی و توسع
ایده بیایوردی . آنک ایچون شرایع سالفہک
مؤخری مقیدندن بر آرز دھا متسع و مشکامل
و فقط خاتمہ شرایعہ نسبتہ ینہ ابتدائی بر ماہیتی
حائز بولویوردی . باخصوص هیچ برندہ احکام
سیاسیہ و عسکرية مندرج دکدی . چونکہ بوکبی
احکام وضعی عینلکدن قورنارہ حق معاملات
دولہ هنوز جریانہ باشلاماشدی .

فی الحقیقہ استقلالہ ، منظم دولت و اردو تشکلاتی

حرمت ، مدنیتہ مفتونیت ، فضائلہ رغبت حسرتیک
اولیاسی عرق و عقیدہ لری هدف خصوصت اولقدن
قورنارامادی ، « سیاسیاتدہ اخلاق اولساز »
دستورخی الفا و تعدیل ایدهمدی ، قوت و سطوتک
یاندہ حق و حقیقہ اعتبار قازاندیرہمدی ، وضع
ایدیلن ملیت اساساتی زوالی تورکری استثنایندن
چقارامادی ، سرستی ادیان نظریاتی تابعیت اغیارہ
کین مسلمانلرک یاچمرتہ و یاخود متلہ مجبورقلہ لریہ
مانع اولامادی . مدیدہ و متوالی عصرلرک افساد
ایستیک و شجمدی بہ قادر کلوب کین عطارلرک
چارہ ساز اصلاح اولامادقاری اخلاق سیاسیہ
و عسکرية عیا جمیعت اقوامک و تمدد تسلیجات
قونفرانسک عطریات سیاسیہ و عسکرية سیلہ آز
چوق صلاح و فلاحہ یوز طونہ سیلہ جکمیدر ؟
ہیبات ... من جرب المنجرب حلت بہ الندامہ !

یالکر اسلامیتدرکہ اخلاق سیاسیہ و عسکرية بی
صیقی بر مراقبہ آلتہ آدی . ظهور اسلامدہ
مناسبات دولیہ باشلامش و کونلر کچدیکہ توسع
ایده جکی دہ شہساز بولویوردی . اسلامیت ایستہ
نہائی و دائمی بر دین اولدیغندن طولانی حال و استقبالک
کافہ احتیاجاتہ کافی احکام و قواعد وضع اتمکی
حکمت و مصلحتہ موافق کورویوردی . آنک ایچون
حادثات سائرہ حقتندہ اولدیکر کبی ، حادثات سیاسیہ
و عسکرية دائرہ ضوابط عمومیہ وضع و تأسیس
ایتمکی اعمال بیورمادی . معاملات دولیہ و حرکات
عسکرية بہ تعلق سیامی و عسکرية آیات جلیلہ و عین
خصوصانہ تأدینہ سیاسی و عسکرية حادثات شریفہ
ایلہ خاتمہ انبیاعیہ الصاوة و السلام افندہن حضرتلرک
بالذات عقد اتمش بولوندی سیاسی و عسکرية
معاهدہ لری و تجتدین اسلام حضرتیک اساسات
مذکورہ دن استنباط ایش اولدقاری ینہ سیاسی
و عسکرية قواعد و احکام بین الدول صریحتی غنی
ایدیلہ جک بر حقوق دول قیمت و ماہیتی حائزدر .
اسلامیتک غایہ سی و سائط ارشادیہ ایلہ حقیق
برمدنیت بشریک تأسیس اتمک ایدی . بوغایہ سنی
استحصال اوغورندہ مسلح ممانتله معروض
قالدقجہ حرب و ضرب و سائط تخریبیہ سنہ مراجعت
ایتمکی بشریتہ یک مبذول اولان شفقت و مرحمتیہ
قابل تألیف اجتناب بر حالہ کلنجہدہ ، خسارات
حربیه بی حدود ضرورت خارجہ چقارمیور ،
غیر عارب افراد و اهالی بہ اصلا طوق نمیور ،
مخارب افراد و اهالی بہ دخی شفقت و مرحمتلہ معاملہ
بایق عالیجنابلغنی کوستریوردی . نظر اسلامدہ ،
قوت و سطوت حق و حقیقتک معیت مأمورلغندن
باشقہ برصفت مشروعہ بی حائز دکدی . بین الافراد
مناسباتدہ اولدیکر کبی ، بین الدول معاملتدہ دخی
حقوقہ حرمت ، عهود و شروطہ رعایت اتمک
اسلامیتک احکام تکلیفیہ سندن در . قوت ، قویلہ
امضالربنی حاوی معاهدات و مقاولاتی کیف مایشاء
نقض و ابطال اتمک حقیق بخش ایدهمز ، ضعفیت ،
ضعفاری حقوق مشروعہ لری تریلکدہ دوشورہن
معاهدات و مقاولاتی نقض و ابطال اتمک حقتدن

آنچنی لك بطنی پر مشی و حرکتہ بری و توسع
ایده بلیوردی . آنک ایچون شرایع سالفه نك
مؤخری مقید مندن بر آرز دها متسع و متكامل
و فقط خانة شرایعہ نسبتہ ینہ ابتدائی بر ماہیتی
حاضر بولویوردی . باخصوص هیچ بر نده احكام
سیاسیہ و عسکریه مندرج دکلمدی . چونکہ بوکئی
احكام وضعی عینکدن قورناره حق معاملات
دولیه هنوز جریانه باشلاماشدی .

فی الحقیقه استقباله ، منظم دولت و اردو تشکیلاتی
وقوعه کله چکی و بونلر آرا سنده مناسبات و مخاریات
ظهور ایده چکی شیبہ سز ایدی . فقط شرایع
سالفه نك موقت اولسی احكام مندرجه سنکده
معین و محدود زمانلرک احتیاجانه منحصر قائله سنی
ایجاب ایدیوردی . آنک ایچون شرایع سالفه نده
معاملات دولیه و حرکات عسکریه به دایر احكام
و تعلیمات درج بیورلماش و بناء علیه ، مؤخرآ
تشکیل ایدن و فقط شرایع سالفه نده ارتباطی
کسمه ن ملنلرک اخلاق سیاسیہ و عسکریه سی دیانت
قوتنک دائره مراقبه سیندن آزاده قلنش ایدی . شرایع
سالفه نك شو وضعیت ابتدائی سی بزه کوستر بیورکه ملل
غیر مسلمه نده دینک دولتدن آیرلش بولونسی ،
صوگرا دین پایامش بر « ره فورم » نتیجه سی دکلمر .
شرایع سالفه نده اخلاق سیاسیہ و عسکریه اوزونده
بر مراقبه وضع ایش اولسه ایدی اعصار لاحقہ
ذهنی مطلقا « ره فورم » یابار و رؤسای سیاسیہ
و عسکریه نك حریت مطلقه سنی ینہ استحصال
ایدهوردی دینہ بیلیر . بو مطالعه به فارشی دینہ بیلیرکه
نوت دیانت صورت ظاهره نده برکنساره چکیلیر
و فقط بر اقدینی صلاحکار تأثیرلر محیطدن محیطه ،
حسدن حسه ، نسا بدن نساہ انتقال ایشکدن خالی
قاللاردی .

جبهه جهشدن دیانت قوتنک ممانعتہ اوغرا -
مادنی کئی آرقه جهشدن ده صنف و هه نك ماہیات
شرایعہ مقایر تحریکات تعصکارانه سیلہ قوت آلان
اخلاق سیاسیہ و عسکریه قهار سلطه سنی عرق
و عقیده لره لوجیه ایده نك قرون وسطایی قائلر
و قائللر ایچنده یوزدیرمشدی . شرایع سالفه نك
مراقبه ایقه دیکی ، حد ذاتنده احتیاط و افتراسه
میالہ ، فضلا اولارق ده خارجی قوه سالفه لره مستند
اخلاق سیاسیہ و عسکریه ن مراقبه و وظیفه سی
سیاسته یعنی قوت قاهره به قالیوردی . فی الحقیقه
ذی قوت دولتلر ضعیف دولتلرک اخلاق سیاسیہ
و عسکریه سنہ جبری بر استقامت و بره بیلیروردی ؛ فقط
ضعیف دولتلرک وجود دینلری قوته مستند اخلاق سیلہ
سیه و عسکریه نك سلطه سیندن قورنار ایامک ایچون
مانوق الدول بر قوه نافذ بولونسی لازم ایدی .
مع الاسف بو ماہیتی حائز ، زمان زمان تجلی ایدن
قدرت و غضب الیهدن باشقه بر قوه نافذده یوقدی .
احتیاطلر و افتراسلره آلوده اولاراق نشوونما
بولقدن صوگرا عصرلرک مخفله ابدیتہ عکس
و انتقال ایدن قدیم اخلاق سیاسیہ و عسکریه ن
دائرة استقامتہ کتیرم جک بشری قوتلر حالا کور و
له میور . حقوق دوللک تدوینی حقوقه حرمت ،
عهود و شروطه رعایت ، غیر محاروب افراد و اهالی به
شفقت و مصلحت حصارچی او یاند بره مادی ، علوم
و فنونک تنوع و توسعی مختصر و مفترس اخلاق
سیاسیہ و عسکریه نك و سلفه قهر و اجناسی چونانمقدن
قوای تحریکی دها ماہرانه قوالا قی اصولی اوکر
نمکدن باشقه بر کرامت مدنیہ کوستره مادی ، انسانیته

باشقه بر صفت مشروطه یعنی حارر دکلمدی . بین الافراد
مناسباتده اولدنی کئی ، بین الدول معاملاتده دخی
حقوقه حرمت ، عهود و شروطه رعایت ایتک
اسلامیتک احكام تکلیفیه سیندن در . قوت ، قبوله
امضالری حای معاهدات و مقاولاتی کیف مایشاء
نقض و ابطال ایتک حقی بخش ایده صر ؛ ضعفیت ،
ضعفاری حقوق مشروطه لرینی تزلزلده و دشورن
معاهدات و مقاولاتی نقض و ابطال ایتک حقدن
محروم بر اقه ماز . عاقبتندن هر بری اسباب مشرو
عه به استنادا هر هانکی معاهده و مقاوله بی ساحة
هر عبتدن قالدیرمق حقی حائزدر ؛ آنچق علاقه دارانک
یکدیگری کیقتدن خبردار ایتسی شرطدر .

اسلامیت نه مناسبات فردیه ده ، نده معاملات
دولیه کذب و ریایه ، حیله و اغفالہ ، احتیاط
و افتراسه اصلا جواز و برمه مش و هر هانکی بر
خصوصه صدق و استقامتدن ، حق و حقیقتدن ،
جدیت و نراہتدن عدول و انحرافی مستلزم مجازات
جرام اخلاقیه نده عد ایشدر . شریعت اسلامیہ
حقوقه مسلمی غیر مسلمدن آیر مامش و غیر
مسلملرک نه عرفلرینه ، نده عقیده لرینه قلعیا
خصومت کوسترمه میشدر . صدر اسلامده ، عادات
و عنعنات جاهلانلرینه فرط الفت و ارتباطلرندن
طولانی کندیلر نده تمدن و تدوین قابیلی کوروله .
مہین مشرکین عربدن ماعداء ، کرک محارب و کرک
غیر محارب اقوام و قبائلک حیاتلرینه طوقه نفسزین
اهدالرینه لزوم کوستر مکسزین تابعیت اسلامیہ به
قبول ایشلرلی و مسلمانلره مساوی درجه حقوقه
نائل اوللری اسلامیتک باشقه عرق و عقیده لره
خصومت کوسترمه دیکی اثباته کافی و نائق تاریخیه دندر .

ذرت بش عصر دینری تابعیت اسلامیہ ده
بولان عناصر غیر مسلمه نك عرق و عقیده لرینه
حالا خلل کله مش اولونسی ده اسلامیتک دولت
عثمانیہ واسطه سیلہ تجلی ایدن عرق و عقیده دوستلغنه
صوگ و دها جانی بر مثال مشهود حالنده کوستر به بیلیر .
تاریخ اسلام و تاریخ عثمانیہ جو چقه تصادف
ایدیان بوکئی مثاللرک شهادت لر به ثابتدر که اسلامیت
اخلاق سیاسیہ و عسکریه ن پک نافذانه بر صور نده
تحت مراقبه آلمش و بو مراقبه نك نتایج تأثیراتی
بر طرفدن شعائر دینیه حالنده ، دیگر طرفدن ده
عنعنات فاضله شکلنده اسلامدن اخلافه عکس
و انتقال ایش و بو چشمه حیاتک فیض جاریسی
له الحمد حالا انقطاعه اوغرا مامشدر . آنک ایچون اسلام
و عثمانی اخلاق سیاسیہ و عسکریه سی حقوق حرمتلرکی
ظلم و تعدی ، عهود و شروطه رعایتلرکی فسق
و فجور ، عرق و عقیده لره خصومتی وحشت و جهالت ،
عجزه و ضعفایه صرحتلرکی ده احتیاط و افتراس
تلق ایدهر و (مارش ایلری) امرینی آلان
اردولرینه ؛ صبیان و نسوانه ، عجزه و ضعفایه
طوقه نیلما سی لزومنه دائر و صایا و اخطار انده بولونمی
کندیت ایلک وظیفه بیلیر . اگر اسلام و عثمانی
اخلاق سیاسیہ و عسکریه مستندہ تعلیمات اسلامیہ به
مقایر بر حال و حرکت کورولمشه ، هیچ شیبہ
ایقه ملیدر که مراقبه سز اخلاق سیاسیہ و عسکریه نك
شرایع سیناندن در . ینہ او مراقبه سز اخلاق
سیاسیہ و عسکریه نك سوء تاثیراتی در که بزی ،
کنددی رفاه و راحتین حسابده دائما اندیشلر ایچنده
بولونلر بیور . ۱ اگستوس سنہ ۳۳۷

«توحيد افكار» ده نفره ايدلين «سراي خاطر ماري»
مقاله لرني ، لايق اولديني دقت وحس ايله اوقوبورز .
بونلري اوقوركن ، اداونوزاوج ييل كوزمك
اوكته كيبور . دوشونوبورز . اوكونلره بوكونلك
آراسنه سانكه عصرلر كيرمش : اوقادار اوزاق ،
اوقادار بهجرر و اجني برماضي كه ... تلفون بوق ،
الكتريفي بوق ، اجتماع بوق ، امنيت بوق ، حريت
بوق ، حريت بوق ... بوتون ايسته ن ، و هصرك
اجبابيله حواج اجهايه دن اولان هيچ برشي بوق ...
يالكنز ، يك چوق خفيه ، يك چوق فساد و خيانت ،
يك چوق امنيتزللك و قورقو ...

بوتون بونزه قارشي ديورلر كه : ايسته اتحاد
وترق ، ايسته حريت علمدارلري ، نه بايدلر ؟
اوكونلري آراغدا بلرني ؟

— بي اقدم اما ، اولان : بر دور آداملرنيك
داها فنا ظهور اتملري ، اوندن اولي دورك ابي
اوله سيني اقتضا اتمزكه ... ثانياً : اتحاد وترق دوريني
اداره ايدنلك ايجنده مدحت باشاكي ، هصرلده
فادر يقين بوبوك انسانلر بولونسه يدي ، و هيچ
اومازسه بضي مشورم تاثيرات و غورائل خارجيه تهاجم
اتمسه يدي ، هيچ شه ايديله سر كه : ما بهدي ماقبلندن
چوق داها ابي ، و چوق داها مسعود اولوردي .

باينكيز ، اوقاق بر خاطره : اونوز سگنر سته
مقدم ، مأموراً بنغازيده بولونوبوردم . بضا هفته ده ،
بضا آيده ، هر حالده صيقجه صيقجه ، او اقليمك
هوای نامسوردنده برانمه اوچارق : « ايتاليان كيلري
كيبوردمش ... » ترانسې ، احراملره قايتمش
قولالقره ، و اونردن بزرلك قولالقرمزه قادار بول
بولوردي : « ايتاليان كيلري كيبوردمش ، طرابلسي ،
بنغازي بي ، درنه بي ، تكميل بورالري ايتاليانلر
آلاجقر ... » بونلك يالان اولديفته هر بلرني اقتناع
ايمك ايجون چوق بورولورديق . بونلري بوته وقت
وقت ، اراده بي ايتاليانلر و قونسولوسلري اشاعه
ايدبورلردي . و شيمه دي دوشور بوبورم : بونك ،
بوتون مصوم قافلري اويوشد بومق ، بركون ايتاليان
اشغالنه آكيشد بومق ايجون ، تانه وقتنبري
چايشيلديفته ؛ تانه وقتنبري عني قطعه اورا اورا
دلن عظيم و سحركار بر جيوي اولارق ايشله ديكه
شه ايدمه بوبورم . اوراده ايتاليانلر بر موجوديت
حاكه ، و حكومت ضمايه ، بر ياما ايدى .

اورالره هر هفته منتظم ايتاليان واپورلري كبلر . مملكتي
ايتاليان مالي ، ايتاليان روسي ايله دولور بولوردي .
و آزاده مكتب كيلري ، حرب كيلري ده كورونوبورلر ؛
هر بلرک روحلرنده بي خويالار ، بي تلاش و هيجانلر
احيا ايدلردي . صوكرتا ؛ بوسنه لرك اوزرلرندن
سنه لركدي ، طرابلس غربه بولوندم . طرابلس
غرب ، سانكه : داها واسع مقياصده بر ايتاليان
قولونيسي ايدى . ايتاليان موسيقه لرني ، ايتاليان
مكتبلرني ، ايتان امتعه سي ، منتظم ايتاليان بوسنه
واپورلري ، ايتاليان كتابلري و غزتلرني ... و بز ،
دغما بر ياما ايدك . طرابلس غرب ليماننه ايبي سنده
اوج واپورمزلر كلدی ، اچيده سورگون كتيردي .
اميم كه : بو درجه كتيف بر حلوله مصاحابه
كوز بومان ، يالكر ذاخلده حريت ايسته ينلره اوغراشان
سلطان حيد سياست دوام ايدسه يدي ، ايتاليا و ايشيمه دي ،
يا هيچ بر وقت ! « ديه به جاك ؛ اورالري ، ياره وجان
صرف اتمه لرك قولالجمه ، سس سزجه آلد ايدمه جكدی .
و بو ، اونك ايجون ديكر بر طندن زورله
قويارمق دكل ، بوش و متروك بر قطعه به
ساده چه وضع يد اتمك اولاجقدی . اكر او وقتلر
سلطان حيد سياست ، اورلري بنه مش ، حقيق
وصمم بر شه بارانله اهدالرمه غلزلر كه ناسك

سراي خاطر لرني يازان ذات ، چكندر نه
ايتديكم بر مقاله ده بر سرايلى خانمك و بر مابين مدبرنيك ،
سلطان حميدك اوقوسنه و كيجه حياتنه دائر اولان
بياناتندن متأثر ، بونلره «استاندر .» ديه رگ ،
دليليني ده «طبع بشرك سكونتله خوابه و شمانته بيدار
اولنه ، ميلي محقق » اولديني صورتينده ارايه ايدبورلر .
بلكه بو سرايلى خانم ، و مابين مدبرنيك
مخيطيرلر . بو آبري بر مسأله . فقط «طبع بشرك
سكونتله خوابه مائن و شمانته بيدار اولني محقق »
اولديني بحثي ، استه استه اولديني ، انبات اتمك
ممکن دکلدنر . پيشينا بلذات ، مكرر شمندور
سياحتلرني عرض ايدمه بيليم : آللرني كوكسه
قاووشد بوبرم ؛ باشي دوشمه نك كوشه سيده ديارم ،
برچارمك ، يارم ساعت ، شمندور نه قادار كيدسه ،
اوما كنه كورولتوسى ايجينده ، بر قاج رويالي كوزلر بر اوقو
اوبورم ؛ تمام ايتاسونه كلوبده او كورولتورلر بردن
كيدلنجه ، همان اويانيم . سياحتنه بي ما كنه كورولتوسى
اوبوتور ؛ سكونت اوياندير . و بلكه بوتون
بولجبلر ، بر يازچه بانا بكنرلر . صوكرتا ، دكر منجبلر ،
واپورلرده بالخاصه ما كيدستلر ، عيني حالك محكوميدرلر .
سلطان عبدالحميد ثاني ، اوقادار وسوسه ، اوقاداره
دنياي دشمني كورمك نوهي ايله بي آرام ، بر فطرت
مخصوصه عرض ايدن شمار دماغيسيله ، نيجون اوقاده دن
خارج قالمش اولماسين ؟

ونهايت ، اومقالده كي سرايلى خانمك بياماني
« ولوله وشانتلر » صررتنده تاني اتمكك ، فضله اعظام
ايمش اولوبورلر . سرايلى خانم « ولوله وشانه » كتبلرني
هيچ قوللاماشدر . ايسته عينا نقل ايدبورم :
« حرم شاهانه ، بر چوق او طبلر دن مر كيدر .

بز ، كيت كيده آكلادق كه : هانني او طبلر . ياندينتك
نوبجي قافله لرجه بيله ججه رله قافله . يني ايسته بور ، و هاننده
بلكه برسوه قصد تصوري اولورسه ، بوني اجرايه
وصول ممکن اولماسين ديه ، بوبله زرده يانديني
كيزل طر بوبور . صوكرتا ، بيلم بوتون بر كيجه ده
قاج ساعت اويابيليردي ؟ بز يه نوبجي قافله ،
اقتديزك يك آز اوبودينه ، يا خود هيچ اوبومادينه
قانع كي ايدك . چونكه : باينكيز ، حرم شاهانه
دايره سينك او كنده بوبوك بر صوفا واردى ؛ بز ييري ،
ييري يش قيز ، اوراده نوبت بکلر دك . ايكيشر ،
اوجر ، بشر ، غروب اولارق ايسقاييل ، طاوولا ،
دومينه كي اوبونلره كولوشور ، باغبريشردق . اقتديزك
آرزوي شاهانه سي بوبله ايدى . كيجه نك هانني
بر ساعنده ، بزم بوبلر ؛ رب كولوشمه سزه اوقاق
بر قاصه كلديمي ، همان ، اقتديز چقار : نه اولدي ؟
نه اولوبور ؟ نه ايجون صوصه بكنز ؟ ديه تلاشلي ،
خلجانلي بر چوق صرغفور صورلدي . بز ، بر قاج
دقيقه بيله صوصا نه چالشي ردق . صوصمندن اودبمز
قوياردي »

مابين مدبرنيك بده ديوركه : « اوح ...
سلطان عبدالحميد ثاني نه حياتي ، اوقادار مجبولدر كه ،
تصور ايدمه سگنر . مثلا : بر يان شاه ، ياناق دائره سي
دينجه نه آكلارسگنر ؟ مكدل كوموش ، يا خود
صوم آتون ، يا خود بلور قاربولار ، قوش نوب ياناقله ،
داها بيلم ناصبل بورغانلر ، اورتورلان دلهي ؟ خابر
بكم . . سلطان عبدالحميد ثاني نك ياناق دائره سنده
طانا هر قايديك آرقه سنده آيان وباش طر فلرني شوبله
ماثلاً قالفیق شهلوزاتلر واردى ؛ وشوكتلي ، بوتون
بر كيجه ، بضا شونده ، بضا بونده بر قاجر ساعت
اوبور كسد بوردی . حق خلمدن صوكرتا سراي
و حرمي كيزه كيدنلر ، حرمده هيچ قازبوللا
بولامالرق ؛ زرده بلديفته حرمه بل ايجنده قافله

مسرای خاطرمداری و روا

سلطان عبدالحمید ثانی دوری

مهمات اوتوزاوج پوله
اوتوز اوج ییل بوتون
اگدار ت.ت.ف.

..... اوت ، بوتون اگدار و باقیله دولو اوتوز اوج ییلدن سوکرا ، اولک ذیل فلاکتی ، هسرله صیغلمایلق بلایم منانه بیده یلشادندن سوکرا ، بو کون او دور مشومک مقبلندن بر ذاکه نتریشنده ، اساملی بر صمیمیت آراقم ، غریب اولور . بنسأ علیه ، بر قلع کونده بری «توحید افکار» ده نقره ابدلن «سرای خاطرمداری» مقاله لرلی ، لایق اولدییی دقت و حسن ایله اوتوزور .

بوتوزی اوتوزون ، اوتوزاوج ییل کوزیمزک اوک کلبور . دوشونبورز . اوکونلرله بوکونلرک آراسته سانک هسرل کیمش : اوقادار اوزاق ، اوقادار ، مجرر و آجی برمانی که ... تلفون یوق ، الکتریکی یوق ، اجناع یوق ، امنیت یوق ، حمت یوق ، حرب یوق ... بوتون ایسته تن ، وهسرک ایجابیله جوارح ایجابیه دن اولان هیچ برشی یوق ... یالکز ، بک یوق خفه ، بک چوق نساد و خبات ، بک چوق امنیزک و قورقو ...

بوتون بوتزه قازنی دیورلرک : ایسته اتحاد و ترقی ، ایسته حریت هلمدارلی ، نه یلیدیلر ؟ اوزونری آراغادیرلی ؟

— پی ایتیم اما ، اولا : بر دور آداملریتیک داما نا ظهور ایتلری ، اوندن اولی دورک آبی اولسه سینی اتضا ایتزه ... ثانیاً : اتحاد و ترقی دوری اداره ایتلرک ایچنده مدعت باشاکی ، هسرله نادر بئیشن بپوک انسالر بولونسه بیدی ، وهیج اولازمه بضی مشوم آتیرات و فوئال خارجیه تهاجم ایتسه بیدی ، هیچ شه ایدله سزک : مابیدی ماقیلندن چوق داما آبی ، و چوق داما مسود اولوردی .

باکیکز ، اوقاق بر خاطره : اوتوز سکز سنه مقسم و مأموراً بنغازیده بولونبوردم . بضا همتده ، بضا آبد ، هر حالده صریحه صیغه ، او اقلیک هوای نامسورنده برتفه اوچاریق : « ایتالیان کلبری کلبورمش ... » ترانه سی ، امرامله قاقئض قولالتره ، و اوتوزدن بزرک قولالتره قانار پول بولوردی : « ایتالیان کلبری کلبورمش ، طرابلسی ، بنغازینی ، دزفینی ، تکمیل بورالی ایتالیانلر آلاچقلر ... » بونلرک یالان اولدینته هر بیلری افناع ایتک ایچون چوق بورولوردرق . بوتوزی بو یوق وقت ، اراده من ایتالیانلر و فونسلوسلری اشاعه ایدیلوردی . و شیبیدی دوشوربوردم : بونک ، بوتون مصوم قاناری اوپوشدیرمق ، برکون ایتالیان اشغاله آلیشدرمق ایچن ، ناته وقتدئیری چایلشیلدینته ؛ ناته و تئیری منی نقطه اورا اورا دن عظیم و سحرکار بر جیبوی اولارقی ایشله دیکه شه ایدمه بوردم . اراده ایتالیانلر بر موجودیت حاکم ، و حکومت ضایعه ، بر یما ایدی .

اروازمه همتده منتظماً ایتالیانلر اوپورلی کلبور . ملکلیک ایتالیان مللی ، ایتالیان روحی ایله دورلوردرلی . و آزاده مکتب کلبری ، حرب کلبری ده کوربورلر ؛ هر بیک روحلرند بی خویالار ، بی تلاش و هیجانلر احیا ایدلردی . سوکرا ؛ بوسته لرک اوزرلندن سنهل کلبدی ، طرابلس غریبه بولوندم . طرابلس غرب ، سانک : داما واسع مفاصده بر ایتالیان قولونیی ایدی . ایتالیان موسیقیه لری ، ایتالیان مکتبلی ، ایتان امنه سی ، منتظم ایتالیان بوسته واپورلی ، ایتالیان کتبالی و تخرنلری ... و بز . دنما بر یما ایدک . طرابلس غرب لیمانه ایی سته ده اوج واپوریز کلبدی ، اچی ده سورکون کلبردی . امیرکه : بو درجه کلبت بر حلول مصاحابه کوزیومان ، یالکز داخنده حریت ایسته نزله اوغراشان سلطان حمید سیاسی دوام ایتسه بیدی ، ایتالیانلر ایتسه بیدی ، یا هیج بر وقت ! « دهه بک ، اورالی ، یازده جان صرف ایتزه لک قولاییمه ، سس سزجه آله ایدمه چکدی . بو ، اولک ایچون دیکر بر طندن زورله قویارمق دکل ، بوش و متروک بر قطعه به سادمه وضع بد ایتک اولاجدی . اگر او وقتلر سلطان حمد سباق ، اوربری غصه منض ، حقیق و صیبی برشر یارالله اولاردی فاعلری کی فدا کارانه اوز وطندن ده ایتش اولسه بیدی ، اغبارک انظار احتراصی آیلشنه جساتر بولاماز ؛ و نهایت ملی دویونک انکشافی زماننده ، اورابه عسکر و دونانما بولایلق درجه بوشش و حاضرنل ایتش اولامازدی .

سلطان حمید دوری ، طابق ادیبانه ، ناچیدووی کلبور ناچی ، حامد لروا کرمل قازیشنده ، اوخروشان بوسکلی دور دورا یله بک قانار قوتلی دده دی . فقط سلطان حمید ، مدحت باشلی و یارانی افا ایدمه بک قانار قوتلی بولوندی . مشوم قوت : قوجه بر اولدیکه ، و بونجه فلاکتله مان اولدی .

بر آزده اقدام ساحی احد جودت بکک نوم ایتکاری کی سلطان حمید . « انسانلری ایتامیش ، تحت حکمنده اولان هرملک اوصافی بک ای تدقیق ایتش و اولسه بیدی ، استاتیرولک اوزمه سنده ارمق و قایی جیفهاز ، آزانوردنق داماری جیتله دولاز ؛ ویلدیز سرای ، شقرله ملجا و ابال آجازدی .

سرای خاطرمداری یازن ذات ، کینلره ندر ایتدیکم بر مقاله ده برسرایی خاطرمداری و مابینه بریتیک ، سلطان حمیدک اوغوشنه و کچه حیانه داتر اولان بیاتندن متأثر ، بوتزه «استاددر . « دیکرک ، دایلینده « طبع بیکر سکونته خواه و شهنشه بیدار اولنه ، ملی محقق » اولدینی سورنینه اوزا ایدیلوردر . بلکه بو سرایی خام ، و مابین مدبری بک عظیمدرلر . بو آری بر مسأله . فقط « طبع بیکر سکونته خواه مائن و شهنشه بیدار اولن محقق » اولدینی بئنی ، استاتیر اولدینی ، اتسات ایتک ممکن نکادر . پیشیناً بالذات ، مکرر شهنشون سباحتلری عرض ایدمه بیاییم : آفریمی کوکسه قووشدریم ؛ باشی دوشمه بک کوشه سیه داییم ، برچار بک ، یازیم ساعت ، شهنشون قانار کیدسه ، اوما کنه کورونوسی ایچینده برقاچ رزول کوزله براوشو اوپورم ؛ تمام ایتالیانیه کلوبده اوکورونلریدن کیدیلجه ، مان اوپاییم . سباحتی بی مانکه کورور . نئوسی اوپوتور ؛ سکونت اولدیر بر . بلکه بوتون بولجیلر ، برارچه یانا کبزرلر . سرکار ، دکر منجیلر واپورلر ، بلخاصه کویستلر ، هنی حاکم محکومیدرلر .

سلطان حمید حمید ثانی ، اوقادار و سوسه اوقادار ، دنیایی دشمن کورمک نومی الهی آلام ، بر فطرت مخصوص عرض ایدن شمار دماغیسیله ، بیچون اوقاده دن خارج قائل اولالسی ؟

و نهایت ، اوقاده کی سرایی خاطرمداری بیامی « ولوله و شاتلر » سرزننده تاق ایتکلر ، فضله اعظام ایتش اولوبورلر . سرایی خام دوله و شهنشه ، کلبری هیچ قولانمشدر . ایسته حیثاً نقل ایدیلورم : « حرم شاهانه ، بر چوق اولورلرک سکرلر .

بز ، کیت کیده آکلادق : هانی اوما ، یاندینک نونجی قافله لرجه یله جهولر قله . بی ایسته بور ، و مابینه بلکه برسوه قصد صوری اولورسه ، بونی آجراجه وصول ممکن اولالسین ده ، بوله برده یاندینی کبزی طر توپور . سوکرا ، ییلیم بوتون بر کیده قاج ساعت اوپویلیردی ؟ بزیمز نونجی قافله ، ایتدیز بک آز اوپودینته ، یاخود هیچ اوپومادینته قانع کی ایدک ، چونک ؛ باکیکز ، حرم شاهانه دارمه مینک اوتکنده بپوک بر صوفوا واردی ، بزیری ، بیری بش قیز ، اراده توبت بکلرک . ایکلیسر ، اوچر ، بئتر ، غروب اولارق ایساقیل ، اولا ، دویمینی اوپونلر کولوشور ، باقریشیردق . ایتدیزک آزوی شاهانه سی بوله ایدی . کیمه بک هانی بر ساعته ده ، بزیم بپو فخر ؛ رب کولوشمه سزه ارفان بر فاصه کلبدی ، مان ، ایتدیز چقار ؛ نه اولدی ؟ نه اولور ؟ نه ایچون صوصه بیکز ؟ دبه تلاش ، خلجانلی بر چوق صرغول صوزاردی . بز ، بر قق دقیقه یله صوصانه ، چالیشیردق . صوصه دن اودیم قویاردی .

مابین مدبری بکده دبیورک : « اوج ... سلطان عبدالحمید ثانی بک حیاتی ، اوقادار مجبولرک ، تصور ایدمه سزکز . مثلا : برانشا ، یانق داتریمی دینجه نه آکلار سکز ؟ مکمل کوموش ، یاخود صوم آتون ، یاخود بلور قاربولار ، فوش توبی ناظر ، داما ییلیم ناصیل بورغانلر ، اورولرلاق دلفی ؟ خابیر بکم . . سلطان حمید حمید ثانی بک یانق داتریمنده مانا هر قاپنک آره سنده آتاق ویش ط فزلی شوبه مائلاً قاقق شه زولندر واردی ؛ و شوکتلی ، بوتون بر کچه ، بضا شونده ، بضا بونده بر قاجر ساعت اوپور کسدر بریدی . حق خاندن سوکرا سرایی و حریمی کزیمه کینلر ، حرمده هیج بر قاربولو بولامایلق ؛ رده یاندینته حیرتلر ایچنده قلدرلر . بونی غزله یله یازدی ، کورمه دیکرکی ؟

سرایی خاطرمداری بیاتننده « ولوله ، شهنشه » کلر بیکه ناهسی کورمه مکله برار اوسرایی خاطرمداری و مابینه مدبری بکک بیاتنک صحت نامه سنده اصرار ایتمه بک دبه ییلیمک : بوتزه ، بلکه بضی سریه بیاتنلریدرلر . فقط ، برشی کورونو آراسته اوبومه بک طبع بیکر منازنی جیفه ، و دیکر بیچر « اسناد » غلبه باطلامی ، انسان حیانه و اوتک بک دورلو احوال و اوصافه ایچ ، و فوشترقی کورمترک اولور .

سرای ظاهره لرینه دائر :

سلطان عبدالحمید ثانی دوری

مدحت پاشا - ۱۲۹۴ قماربسی ، و بو قماربسی قوماندرانی - قماربسی اسباب متفردوسی ایچنده
اک بوبوک سبب - آياستاقوس معاهده سنده صوکر ، بو معاهده نك پيرتيلور سنده کی مؤثرات -
انکلیز دوغماننك استانبول کلمه سنده سلطان عبدالحمید ثانی نك تاثیر واری در ؟ .

۳

و آنادولیده کی حرکات عسکره سنی ، مهم و محرم
دوسیه لرینی ، و او کونک بوتون اوراق رسمیه سنی
وخریطه لرینی متمماته تدقیق ایچدن ، و اشبو تدقیقات
ایچون صلاحیت و کفایت فنیه عسکره بی حائر بولونمان ،
اوله جف اقل ، « قوماندرانک تقصاتی » و قوف و حرکاتی ، نه
عطف ایتمک هر حالده سکوت ایله یکله مه به جک قادار
فاحش حرأتر دندره بو ، سلطان عبدالحمید ثانی
مقریبندن بردانه قلمش اولونجوده ، آرتق وصفنده
احاطلی برکله بولنی ، امکانز اولور !

صوکر ، سلطان عبدالحمید ثانی « امور سیاسی بده
حلاله مشکلات اولوب ، بونی اوروپا دیپلوماتلری ده
تصدیق » ایدر لر مش . حق ؛ روسلر سرخصلریمزه :-
بز متارکبی استانبولده یایچیز . جرابی و بره رگ ،
آياستاقوسه دوغرو ایلرله کلری وقت ، سلطان
عبدالحمید نه یایوب یایوب انکتره بی ایشه قاریشدرمه ،
وانکلیز دوغماننی بحر سفید بوغازینه کتیره مه موق
اولش ! . و دها برطاق بونک کی شیلر ...
« حیرتلیم ، حیرتی تعریف نه ممکن
حیرت ایله یایان و بربریم حیرته تکرار ! »

... اساماً انکتره بو حربی ایسته میوردی .
روسیه بی دها ببولنکده . دها قوی ، اوروپا ده انکلیز
منافع سیاسی و اقتصادی سنه قارش دها مؤثر قیلمه
منتج اولاجنی بیلدینی ایچون ، ایسته میوردی .
بوندن دولای استانبول قونفرانسنی قنده چالیشدی .
قونفرانس و لوندره مقرراتنی قبوله ایتمه دیکیز کی
روسیه ده مطالبندن فارغ اولادینی ،

ایچون ؛ حرب ، غیر قابل اجتناب قالدی .
انکتره نك دها اولدن تقدیر ایدینی کی روسیه
آياستاقوسه قار دایا نیجه ، انکتره قماره لر ، مان
یالکیز بونکله ، تورک - روس محاربه سی نتایجیه
مشغول اولدی . بونی . انکتره منافع طایه سنه اک
ملایم بر نقطه یه کتیرمک ...

توحید انکار دیکی . مالا آلدیم اونخف سطرلری
اوقویان بردوستمک باکایاردینی برمکتوبدن ، بوساله یه
دائر اولان پارچه بی عیناً آلیبورم :

« سرای خاطرانی محرری بک ، انکلیز دوغماننك
استانبول اوکینه کلمه سین صرف سلطان عبدالحمیدک
تشبث شخصیه سی ، و درایت سیاسی صرزیله توصیف
ایدیور

بوزمانده
دکل اوزمانده بیله ، انکتره دوغماننك ، استانبول

مدحت پاشا ، نادر بایشن بردولک آدامیدر .
بوندن دولای ، عصرنده اک بوبوک ایشلره آیلیمش ،
وهر آیلدینی کار وطنی بحق قاورایارق ، هیسنده
موفق اولش ؛ و یالکیز بردفه ، بک فنا آلدندینی
و آلدندینی کوردی حاده ، بوبوک برقصور اولارق ،
و اثرینک قوته فضله کوره نرک ، تدابیر تدافیه بی
انخاذه - برچوق ، و چوق صیبی اخطارلره درغما -
لزوم کورمه مش ، تنزل ایتمه مشدر ...

مدحت پاشا ثانی ، بوکون - حمد اولسون -
اذهان همومیه ده اوقادار جای گیر و محترمدرک ، مشار
البرک اوصافی ، و بومقدس وطنه خدمانی ، قدار کارانی
حفنده چوق یارمی ، هم فضله ، هم ده عرفان ادراک
عمومی استخفاف اولور . بناء علیه ، برقاچ سطرله
دیه حکم که : مدحت پاشانک باعث ضیاعی اولان قوت ،
بومملکنه یالکیز اولتمه سیله اک بوبوک ، اک غلبه
آقات و بلایانی کتیرمش ؛ وطن ایچون اک فجع
حاجتی ایشله مشدر ! .

ا کر ، عهد و وفا ایدلرک اوقانون اساسی
بیقیلماسه بیدی ، اثر معظنی ، ساحة تطبیقه دلخواه
و طبرورانه سی دائره سنده تمام اجتهسی ایچون ، مدحت
پاشایی مقام صدازنده ابقا ایتمه لردی ، او وقت ،
آلیم واضمحلالکار قاقبتلرک هیسی کلمه ده ، بک چرنی
برطرف ایدلش اولوردی . و مثلاً : ۱۲۹۴ حرب
مشغولی اولمازدی . چونکه : مدحت پاشانک فکری
اندراشی لایحه سنک و استانبول قونفرانسنی مقرراتنک
اصلاحات نامنه بولکته چیی مطالب فاحشی بر نقطه یه
قادار چک چک ایچتمک ، و نهایت قریبی ؛ بناء علیه :
غیر قابل اجتناب بر قطعیله حرب دایامق استمدادی
کوسترنجه ، او نقطه ده مان باغلا نیور بره رگ حرب
کیرشمه مک ایدی . بو شکل ایچون انکتره ایله
قونوشولش ، و اوبوشولمشدی . لوندره برونوقولی
بو طبر بقده ، اورویانک اصلاحات و مطالب ایسته سنی
خیلی خفیلتمش اولدیلر ؛ بر آر دها غیرتدن
صوکر و اصل اولاجنی نقطه ده ، وطنی بر حس حیت
و کار آکاهی بر روت دور پناه ایلرله ، و کوستریلن
شرائطی قبوله یاماشق الزمدی . و مدحت پاشا بونی
یایچقدی . حتی : استانبولدن اورویا نی اولوندینی
زماه عطفاً :

« لوندره رونوقلینک دها دولته تبلیغندن
اول . بنم استانبولی ترکه چیقمقلم اقتضا ایلدیکندن
و اوره لقی دکره درغرو آچیلدیم انشاده لوندره
مقرراتنک بزجه نه شکله تالی اولونجنی قسینه مدار
اولق اوزره بکا خلف اولارق کیمک صدر اعظم

صوراً واصل اولادنی قطعه ، وطنی برحس حجت
وکار آگاهی بر روبرو دینا امله صلحه ، و کوسترین
شراطی قبوله یا نامتی الزمدی ، ومدحت پاشا بونی
یا باجیدی . حق : استانبولدن اوروپا په نی اولونیدی
زمانه عطفاً :

« - لوندرو رونوقرلینگ داها دولته تبلیغندن
اول . هم استانبولی ترکیه جقمقلم اقتضا امله دیکندن
واپورله آق دکره درغرو آچیلدیم انشاده لوندرو
مقرراتک بزجه نه شکله تلنی اولونه جفی تمینه سدار
اولنی اوزره بکا خلف اولارق کیمک صدر اعظم
نصب اولونه جفی خلجانیله برندیزی به واصل اولدیمده ،
ادهم پاشانک نائل مهر ماپون اولمش اولدینی تلفراف
حوادنی اولارق یتیتدم . وطنک اوغرایاسنی بلایا ومصبیتی
تذکر ایلغا تا دیزلریمک باغی جوزولرک بر طرفه یقیلم ،
قالدم . . . . . دیمش اولدینی ، یک موثوق و ناموسکار
بر قلعه یازیشدر .

حالبوک : قورو و بدبخت بروم ، و خیس بر
هرده کیدیلرک ، بونون یا بیلده سی لازم کلر یا بیلده امش ؛
ونه قادر یا بیلده سندن شدیداً قاینیق اقتضا ایدنلر
وارسه ، هینی بلاتردن و بو بوک بر تلاش و انهمک
ایله یا بیلده در !

۷ نيسان سنه ۱۲۹۴ . . . . . ايشته ايکنجي بوک
فلاکتیک برنجی کونی : روسیه تک اعلان حربی
تاریخی .

« سرای خاطر ملی محرری ، بوتون خاطر اتنی
افندیسنک تأمین تره سی ، عظیم و پیدوده بر غیرتله
نذیتنه حصر ابتدیی کبی ، حربی قازانامایشی ده
« قوماندانلر ترک قصابی و قوف و حرکانی » نه عطف
ایتمک شتایده هیچ بر تصور ایتمه بور . فقط ، عجباً
بیلده بوری که : بوتون اونوع یازیلر ، تاریخچه عتاب
و عتاب ایله دولو صحیفه لری اوزرنده . همانه نسبت
دامله بیلده دلاور ؟

او کونک بو بوک قوماندانلرندن بری اولدینی ،
بو کون وحی او کون بیلده متفقاً ثابت اولان غازی
احد مختار پاشا ، اصلاحاتن مذاکرانی ایچون دول
مظنه تک استانبول قونفراتی صیرالنده ، روسیه
ایله حرب قوقولرینی دویدینی ، داها ۱۲۹۲ سنه سنده ،
هرسکده اختلالری یا صدره نه اوغرا شیرکن ،
سرهمکر ردیف پاشایه چکیدی شیفه لی برتفرافله ،
دولتی بر محاربه بی ترویجین صافینده دهرت اتمش ؛
« روسیه بی اوچیجی درجه ده یعنی اک خقیف درجه ده
ایچیده بیلده حک اولان تخلص ویا قریبی ویا بسارایابی
فرضله ضبط ایده مه به چکیزی » بیلده برمشدر .
پاشانک بوتلفزنی ، تماماً بیلدیز سرای ماورنک مفاد
افکاری اولان باب طایده او قوندینی وقت ، پاشا
حربدیز قورو کسل کتیرمش اولقله مظنون کورونه رک ،
کرید والیکنه اتمش ؛ برینه مشیرتله سلیمان پاشا
کتیر بلش ؛ و فقط ، آنجاق بکری کون صوکر ،
پاشا حفته کی ظن اونودولارق ، آنادولو حرب
اردوسی قوماندانلرله ارضومه تبیین اولونمشدر .

عبدالکریم ، احد مختار ، احمد ابوب ، عثمان ،
سلیمان پاشا رکی اوزمانک اک کزیده و وطنپور
قوماندانلرینک « حرکات حریده و قوفنظرلی »
قطعیاً وقویاً اثبات ایدلکه محتاج اولوب ؛ برجه نه ده
مظم بر حربک بوتون مسئولیتلرینی ، اونک روم ایلیده

سندن اولدی . بونی ، انکاره منافع قابیلسته ک
ملازم بر قطعه کتیرمک . . .
نوحید افکار دکی ، ملاً آلدیم او تحف طرلی
او قویان بردوستمک با کایاردینی بر مکتوبدن ، بوساله به
دائر اولان پارچه بی عیناً آلیبورم :

« سرای خاطر اتنی محرری تک ، انکلز دونانامسنک
استانبول اوکینه کله سینی صرف سلطان عبدالحمیدک
تثبت شخصیتی ، و درایت سیاسی صریحیه توصیف
ایدیور

بوزمانده
دکل اوزمانده بیلده ، انکلز دونانامسنک ، استانبول
اوکینه کله سینی ، پاشانکک تثبت شخصیتنه
عطف ایده حک بر ذاتک امضای ، غزیه ستونلرنده
کورولمک امکانی اولامازدی . عجباً ، اوزماندن داها
فتا بر زمانده بی پاشا پوررک بوبله باطل ، بوبله اولمایان
شیلر ، هم موقعی غزیه لک ستونلرنده اعتبار بولور ؟
« مخاطبکزه ، اوزمانک اخنی غزیه لری تدقیق
ایتمه سینی تکلیف ایده حک کلم فقط بو کون بیلده ما تدارک
ایده بیلده سی قابل اولان بر انکلزجه و رک - روس حربی
تاریخچه سی ، مثلاً قاسل نشر یانندن روس - تورک حربی نام
آرک ایکنجی جلدنده سی ، بو بحث دائر فصل مخصوص بولوب
اوقومه سینی رجا ایده حکمه . بو کتابده کی ، انکلز
پارلامنتوسنده ، دونانامک نه ایچون اعزام اولونیدی
اثبات ایدن مناقشات ، و حق مجادلات دورادور
اوقونورسه ، یالکن محرر خاطر انجه غیر معلوم . صاندیم
سبب حقیقی تظاهر ایدر . مسأله شرقیه طائد
فرانسه جه و انکلزجه نشر یاننده بوجت صرح در .
« اگر تحت هتایده عبدالحمید ثانی برینه ،
هرهانی باشقه بر حکمدار بولونه بدی ، حتی اونحت ،
بوش بیلده اولسه بدی ، انکلز دونانامی بته استانبول
اوکینه کله چکیدی . بوک سانی ، نه شوکت فطانت
سیاسیه سی ، نه ده بوک کیاست ویا خاطر ایتری
اولوب ، آنجاق بو بوک بر بنیاسیاست مستمره سنک
نتیجه سی ایدی .

« انکلز دونانامسنک بوغازدن کیرمه سی بیلده
شایان دقتدر : دونانما ، اوله قوتلی انکلز منافع
سیاسیه سینی ، و بومنائی هر نه صورتله اولورسه اولسون
محافظه ایچون ، اوله بر انکلز غزیه سی حامللاً بوغازدن
کیریبوردی که لوندرو دن آلدینی اسره تبعاً
شاید بوغاز قلعه لرندن هتایلر مقاومت ایده حک اولورسه
بیلده دیکله بوب ، ایجابنده بالفا بله ، بوغازی جبراً
پکه چکیدی ؛ بوندن دولای دونانما ، بوغازدن کیرکن
افراد ، اولدینی کبی طوب باشنده ؛ و صاحبان ،
قوماندان موقلرنده ، حربه حاضر بولونوبوردی . «
آرتق بو بحثه تک کله علاوه سنه لزوم کورمه بورم .
خلاصه : ۱ - مدحت پاشانک ضیاعی ، هررک
اونونامایاجنی ، و علی الخصرص تاریخچه هر ایده مبه جی
بر نتیجه سیاسی در .

۴ - آباستفانوس معاهده سینی ، روسیه به قارشی
موجود اولان مظومه دولیه ، و بالخاصه انکلز سیاستی
بیرمشدر .

۵ - انکلز دونانامسنک استانبول اوکینه کله کله
برلین قونفره سینی آچنی تأمین ایتمه سی ، آنجاق
انکلز سیاست قدیمه و عاقته سیاسی سنک بر نتیجه سی
اولوب ، بوند هتالحمید ثانی ک ذره قادر ، نه فطانتی ،
ونه کیاستی مؤثر اولمشدر ! . . .
خذ ما صفا دع ما کدر . . .

علی فخری

بر سبائك خاطر انشده :

ادرنه پاتخت ايكن .

[*] ۲

ايتدی . نهايت ايجر قالدیرلدی اياچرده ، وظيفه سفارتنه دائر برکله بيله سويلکسيز ، فالقدی و افامتکاهنه کيتدی . ايلک قبول هر اسبی بويوده جريان ايلغوش ايرتسی کون خزينه مأمورلرندن اولوب سفیری اولجه سراه کوتوروش اولان ذات کلدی مصارف اولق اوزره ايکوز اقيجه کتيردی . چونکه يوسفلر ايلک سوزی سويلد . يکسندن اعتباراً جوانی آليچه به قدر ضرور ايدن زمان ظرفنده کی مصارفک تأديه اينلمسی عنعنه ايجاباتندن دره چوق کچمه دن قابوچيلردن بعضيلری ده کلهرک اصولا بخشلری اينتبه رک آلدیلر شوقدرکه آز برشيته قناعت ايديرلردی .

اوجنچی کونی باشلر مقصد سفارت اوکر تکمه حاضر اولدقارنی سير (به نه ديقق) سويلدیرلری اوزرينه درحال سراه عزيت ايتدی . بنده کندیسی تعقيب ايلدم . پادشاه ديوانی ترک ايدوب کيمش ، دائره خصوصيه سنه چکيامش ميدانده اوج وزير ايله روم ايلي بکلر بکی قالمشیدی . شمعی ميلان هرخصی بونلر استماعه ، اهور ايدیلر . قاپويه کلدک . بودورت تورک رجل دواتتی ديوانخانه خارچنده تصادق بر آغاج اوزرينه اوطوروش بولوق . باشلر ، کنديسنه اوکاريته کلسی سويلدیلر و آلتنه برخالی سرديردیلر . ميلان اياچيسي تورک وزيرلری قارشوسنده محاکمه ايجون محکمه يه چاغيرلش برفردکی اوطوريروردی . اطرافده ده ايجه آدلر واردی .

سفیر شوصورتله افادانده بولوندی :
ذات شاهانه لرندن ، برادرلری ميلان دوقه سی جلاوسنان قرالغناک ، افلاکک و صوفيه قدن بلغا . رستانک ، بوسنه قرالغناک و استقل و ونيایه تابع اولان آرتا وودلغک يد ضبطلرنده بولان قسمنک روما ايمراطوری (سيزموند) ه ترک اينلمسی استرحام ايلورلر . . . .

تکليف بک بارددکلی ؟ باقالم بزه کيلرله وشعبت آلاچق ؟ . ديورکه :
« باشلر جواباً بو خصوصی پادشاهه عرض ايله جوانی الور آماز کندوسنه بيلدیره چکارنی سويلدیلر . »

بوراده سياح ، قوصوه هاربه سنده برنجی سلطان هرادک شهادتندن بری سفرای اجنبيه تک دوغريدن درغری به ذات شاهانه به برشی عرض ايدمه ملری قاعده حکمه کيرديکلی سويلدکدن صوکران نيجيه شوصورتله نقل ايدبور :

« اون کون کچدی جوانی آلتی اوزره سفیری دعوت ايتدیلر سراه کيتدیکمز ده سلطان يشه مقامنده اوطوروش و ديوان قورمه يیدی فقط ديوانخانه ده کندیلرندن ، ات کتيره ناردن ، اولدقچه اوزانده

حکمدار تخته جانس اولدی . باشلرده کلهرک برآز اونده اوطوردیلر ، ديوانه دخولاری معتاد اولان ديگر رجال ده کلدی . بعدالقبول ممکن اولدینی قدر اوزانده ديوار ديبنده اوطوردیلر . هرکس بويله جه برلی برينه اوطوردقدن صوکره بوسنه قرالنی خاندانندن بری تقديم ايدیلرک وزيرلرک يانسه افعاد اولوندی . بو ذات بوسنه قرالغناک بويوک تورکه اطاعتی عرض ايلور بوسنه ناچنک اساساً کنديسنه عائديتندن بجنله غضباً حکومتی ضبط ايدن قراله قارشو شهنشاهک معاونتی استرحام ايديروردی . ده صوکران بکری قدر اولاح زادکانی ده بوزلری پادشاهه متوجه اولارق ديوانخانه اوکنده اوطوردیلر . بولرده اولاح مملکتک رهينه سی مقامنده عمالی سراهنده بولونيرلردی .

دائره تک اورتس سنده ايجلرنده بر مقدار قوبون آتيله ، پنج بولونان بوز قدر قاب وارديکه بونلر قدوم شاهانه دن اول اورياه قونشوردی . والحاصل سلطان تخته اوطوردقدن ، وزيرلری ده حضورنده اثبات وجود ايتدکدن صوکران ميلان اياچيسي چاغيرلدی . حامل اولدینی هديه لرده آرقه سندن کتيريلورلدي . بوهدايا ايلکين ينگ طباقرينک يانسه قوندی ، بعده الاز اوزرنده کوريله بيله چنک برصورتده ، يوقاری قالدیريله رق پادشاهک اوکندن کچيرلدی . شمعی سفیر حکمداره متوجه ايلوريلورلدي . رجال معروفه دن بری ارکينه دوشهرک دائره خصوصيه هايونه قدر اينتدی . سير (به نه ديقق) حضوره داخل اولونجه شايقه سی باشندن چيقارمکسيز بر (ده وه رانس) يابدی تختک باصامقارينه يافلاشديفنده داها فضله اکاره رک عرض حرمت ايتدی . ايشه بو آنده ذات شاهانه قيام ايله تختندن ايکی قدمه قدر آشاغی به اينتدی . ميلان سفیری تقبيل ايتک اوزره همان به هايونه وارديسه ده سلطان متبوعی شرفه امتناع ايلدی . « برادر عزیز و همجواری » اولان ميلان دوقه سبتک خاطریش استفسار ايتدی صحت و عافيتلری برکال بولدینی جوانی ويريلدی . بو مکالمه يي بن ايشته يوردم صوکران اوکرندم و خبر آلدیم که بوآزاده ترجمانی وظيفه سی خاقانک نيزنده نفوذ مهم تأمين ايتش بولونان بريروردی ايفاليدبور و هر بر طرفک افاده سی ديگرينه تورکيه و ايتالياچيه اولارق کله بکامه عرض و نقل ايلورمش .

بده اياچی عادت بحليه وجهله ، بوزی پادشاهه متوجه اولتی اوزره کرى کرى به کينه رک بوسنه بگنک ياننده اخذ موقع ايلدی . شوکتبناه بوآنه قدر آفانده طوريروردی . سفیر اوطورنجه اوده مقامنه قعود ايتدی . حاضر بالمجلس اولان بونون ذواتده ايلورلر .

حکمداره متوجها ایلرولویوردی . رجال معروفه دن بری اوکینه دوشه رک دائره خصوصیه هایونه قدر ایندی . صبر (به نه دقت) حضوره داخل اولونجه سابقه سنی باشندن چیقارمیشین بر (ده وه رانس) یادی تختک باصامقارینه یافلاشدیفنده داها فضل اکیاره رک عرض حرمت ایندی . ایسته بو آنده ذات شاهانه قیام ایله تختندن ایکی قدمه قدر آشاغی به ایندی . میلان سفیری تقبیل اینک اوزره هان بدعایونه واردیسه ده سلطان متبوعی شرفه امتناع ایادی . « برادر عزیز و همجواری » اولان میلان دوقه سینیک خاطرینی استفسار ایندی صحت و عافیتلری برکال لولدیجی جوانی ویریلدی . بو مکالمه بی ایشتمه یوردم صوکرادن اوکرندم و خبر آلمک بو آرا ده ترجایاتی و طغیانی خاقانک نزدنده نفوذ مهم تأمین ایش بولونان بریوردی ایفالیدیور و هر بر طرف افاده سنی دیگرینه تورکجه و ایستالیانجه اولارت کله بکامه عرض و نقل ایلیورمش .

بعده ایلیجی عادت محلیه وجهله ، یوزی پادشاهه متوجه اولتی اوزره کری کری به کیده رک بوسنه بگننگ یاننده اخذ موقع ایلیدی .

شوکتیناه بو آنه قدر آیفاده طور یوردی . سفیر اوطورنجه اوده مقامنه قعود ایندی . حاضر بالمجلس اولان بوتون ذوات ده اوطور دیرلر . صبر (به نه دقت) بی تقدیم ایندن ذات ، معینی اولان یزله ده بوسنه اینک یاننده یرکوستردی . بوسره ده سلطان مرادک اوکینه بر ایبرک حاولی و پیشه کیر صریلیدی . آیرینجه قیب قیرضی رنکده مدور ، اینجه برمشین بازجه سنی ده فوندی - چونکه بورلرده سفره برینه مشین فونقی عادتدی - صوکر ایلجیسی آنله طولو ایکی یالیزی طباقی کتیریلیدی . مأمورلرده قلابلی قابلرده یکلری هر درت کشی به بر طباقی اولتی اوزره حضاره توزیع ایندیله . بوللرده بر یازجه قویون آتی ، بر آزده برچ واردی . آجیق نه ا هک نه ده اینجه چک برشی بولدیوردی .

یالکنز دائره تک برکوشه سننده رافلی یوکسک بریوفه کوزیه ایلیشدی . اوستنده کوچک ، وآت کوزنده ده کوموشدن غایت بویوک برقاب بولدیوردی . بعضی رنک قافه رق بوندن اینجکده اولدولرینی گوردم فقط ایچا کارکی صومیدی بوسه شرابیدی بیله م .

یکدن بعضیاری طامش ، بعضیاری طامش حتی هنوز برقه سنه ویریله مشکن قالد برلسی اینجاب آتمش ... صبی ده پادشاه نیکه التفات بویورمه مش . سلطان اولدن بشقه بریده تک بز اونک بیوب ایچدیکنی کورمک و فونوشدیفنی ایشتمک تک آن آرا دملره نصیب اولور .

اماساً بورغونیه سرانی مابینجیسی اولان ناقلمز بزه موسیقینک سرای صراسمنده کی رولینی ده خیر و بریور . کاشکه بر تورک موسیقیشناسی کفته و بسته لرینی ده بزه بیاید برسدی :

« یوقاریده سوزیانان بوفه تک یاننده موسیقی طاقی بولدیوردی سنور (پادشاه) دائره سندن چیچه جه چالیه و سالفورینک وقایع قهرمانانه لرینی نقل ایدر ، نشیده لر ترمنه باشلا دیله برچوقلری ده خوشلورینه کیدن برشی ایستنه کارنده کندیلرینه مخصوص برطرزده یوکسک مساله باغرمقده لردی . ایلکن بکا ضریب کاندی فقط ایچری داخل اولونجه گوردم که بویوک تللی چالغیلر چالیورلر مش . بولرک نغماتی نیکه ، مباشرت ایلیجه به قدر دوام

دعا ایجه آداملر واردی .

سفیر شوصورتله افادانده بولوندی :

ذات شاهانه لرندن ، برادرلری میلان دوقه سی مجلسستان قرالانک ، افلانک و صوفیه قدن بلغا . رستانک ، بوسنه قرالغیله و استقلالوونیا به تابع اولان آرتا وودانک یند ضبطلورنده بولان قسم تک روما امپراطوری (سیزموند) ترک ایلمسینی استرحام ایلیورلر . . . .

تکلیف تک بارده کلی ؟ یا قالم بز مکیلر نه وشعت آلاچی ؟ . دیورک :

« باشالر جواباً بو خصوصی پادشاهه عرض ایله جوابی الور آلاز کیندوسنه بیاید بره چکارچی سوبله یلر . »

بوراده سیاح ، قوصوه محاربه سننده برنجی سلطان مرادک شهادتندن بری سفرای اجنبیه تک دوغریندن دوغری به ذات شاهانه به برشی عرض ایده مملری قاعده حکمنه کیردیکنی سوبله کدن صوکر ا نتیجه بی شوصورتله نقل ایلیور :

« اون کون چندی جوان آلمی اوزره سفیری دعوت ایندیله سرایه کیندی کمزده سلطانینه مقامنده اوطورمش و دیوان قورمشیدی فقط دیوانخانه ده کندیلرندن ، آت کتیره بولدن ، اولدقجه اوزاقده طوران باشالردن و اولسکی شمسده کورمش اولدیغیم مأمورینک محدود برقسمندن بشقه کیمسه لر یوغیدی . نه بوفه و چالغیلر نه ده بوسنه بکی اولواح زادکانی واردی . یالکنز کفسالونیا دوقه سنک برادری مانیولی تورکک حضورنده برشده سی کبی اثبات وجود ایلیوردی .

سیر به نه دقتی سرباک قابوسنده پادشاه چیقنجه به قدر بگنندیلر . چیقارکن کوردم جابوق کید یوردی بودفعه صیرمه لی شیل و اودرجه ذیقیت اولیمان بر ایسه کیمشدی .

پادشاه مقامنده ایکن دیوانخانه مدخاندنه بویوک قاضی (قاضی عسکر) دیگر مأمورلر ایله برلکنده اجرای عساکات ایلیور و اجنبی خرسسقیانلرده شکایتلرینی بوکا عرض ایلیورلردی .

پادشاه کینجه بوللرده چیقدیله . بعده وزیرلر سفیری اولجه ذکر کینن تخلاه و عینی صورتده قبول ایندیله »

عجبا جواب هایون ناشکانه ایلی ؟

« جوابلری شوصورکرده ایلی . ذات شاهانه برادرلری میلان دوقه سنه سالاملرینک تبایغه دلالتکیزی ایستبور . فقط آرزولرینی اسعاف ایده مدیکسندن طولانی متأسف بولونیور . زبرا تکلیفلری مغایر عقل و حکمندی . فتوحات جهه . تکبیرانه لرینی عیار سندانده ایلرولره کورمدریکسندن ممنون اوللری اقتضا ایندی . بو ، کیندیسی چون فوق العاده ممکن ، فیچرلیله آلدلری اولکلری اعاده ایسه جنأ مشکلمی . . . .

شمدی بورغونیه رجل دولتی و مستشاری دیورکه میلان سفیری حقیقت حاله بونی بکلوردی . چونکه تورکک قولومباح (کوکر جینک) قاعده سی اوکنده (سیزموند) ی نصل مغلوب ایندیکنی یاقیندن کورمشدی .

[*] برنجی مقاله (۸۴۳۰) نوصور بولونمده عرضده مندر جدر .

ن . رمضان

سلطان حمیدك خاطرانی

بر قاج زماندر غزتهرك گاه تفرقه گاه مقاله ستونلرنده «سلطان حمیدك خاطرانی» ، «سلطان حمیدك حیاتی» ، «سلطان حمیدك سرانی» عنوانی یاریلر کورونیور . آکلاشیلان تفرقه سراقی زم بیلدیگمز ضابطه و جنایت رومانلرندن سیاسی خاطرله مره کیدی .

واقعا اوردو پاك اك آغیر باشلی طائش غزته لری بيله آرسهن لوپهن و شرلوق هولس طرزنده سراقی رومانلری تفرقه اتمك احتیاجندن وارسته قالمیورلر . هر برده غزته صاحبلی ، حسی حکابه ، سینهما رومانی ، ضابطه سرگذشتی ، خلاصه هانسی یازی رواجده ایسه اونی آراش-بروب بولورلر ، ایچاینده فداکاراق ایدمرك صحیفه لرینه چیریلر . قارئك ذوقی کندی منفق ايله تألیف اتمی دوشونق بر غزته یاترونی ، باغلاشدرلسی بك طوغرو برشی اولمایان بعض موضوعلرك رومان ، حکابه ، کولونج تفرقه حالته ایندرلسندن روحاً بر ادا طوبعازسه بونده ممدوردور . چونکه هر مملکتده یاترونك منفق و دوشو- نتیجه سی ايله بر صنفلم صاحبلیك ذوق ومیلی آره سنده دائما بویوکجه بر مسافه قالاچقدر . آنجیق بعض موضوعلر واردک بونلری تفرقه حیایك سوپه عوام فریبانه سنه ایندیرمه اولمک صاحبلی راضی اولاملیدرلر . سلطان حمیدك خاطرانی بونلردن بریدر .

دورنك تاجدارلری آره سنده بلکه اك کورونولی بر حیات سیاسیبه مالک اولان سلطان حمیدباشلی باشنه بر تاریخ ایدی . ماضی او کرمك واستقبالدی . مسئله نری آکلاشه بیلدک ایچون تاریخ سیاسی سراقیلری کتیبخانه لرند . قائملی ازلر آره سنده سلطان حمیدك داخلی و خارجی سیاستی تصدیق ایدن بر اثر بولوندمنه مجبوردرلر . بوجبورلی طوبه رق بزه سراجت ایدنلره بزه کوستره بيله چکیز ؟

اوتوز اوج سه لک بر سلطنتك مان مان هیچ بر شیشه وانف دکلز . بدایت مشروطیتدن بو گونه قدر خاقان اسبق حقنده نه یازدی ایسه اك آغیر باشلی بر یاتاق اولمسنك ، بر توتون وقوه سراقك ، بر نشانیلق و سراقولوق هنرلك تصویرندن ایلری یکمه دی . یا سراقی بر قادیك بر یشان حکابه لرینه ، و یا خود علی العاده بر سراقی مداومك سطحی مشاهدات ومعلوماتنه استناد ایدن و هیچ بری تاریخی تنور ایدم بيله چک ماهیت وجدیتده اولمایان بو تفرقه لر اولنری یازانلری و بر قسم قارئری ممنون ائسه بيله سلطان حمید دورنك حقیقتی او کرمك ایسته بیلر ایچون کتیبخانه لر سزده اودوره قائم بر اثر تاریخینك هنوز یازلامش اولسی صلاحیتدار قلملر نامه - آتیبیری ممدور کورسونلر - بر عبیدر . هله اولمسنك و تفرقه لر و اثرلری هنوز نوزلا نماندی ، او دورك طاملری وانسانلری ، او قوه انک یاننده و ایچینده یاشامش اولانلر هنوز آره سزده کزندیق بر صروده ، ماضینك دها بک قوبولاشیلان دواملری آره سندن حقیقتلری چیقارمق امکانی هنوز موجود ایکن سلطان حمیدك خاطرانی نامه شیز لولنلرک ، قه شلرک او قوه انک حقیقتده بارام مابده لرینك قضیلانندن باشقه برشی کوره مابک چوق یازقدر . حالوله سلطان حمیدی و دور سیاستی بزه اصل زاویه حقیقتندن کوستره بيله چک نه قدر قیبتلی ، زنگین وجدی محررلر سز وارا

محمد قردي	نسخه قلمی هر روزه ۲ غروشد	زوالی ساعت
۶۸۰ غروش	نچشنبه	۶۲۰ طلوع شمس
۳۸۰ بانگی		۱۱۴ اوکله
۸۲۰ سکی		۴۵۷ ایکندی
۴۴۰ بانگی		۷۴۹ آتیشم اذانی
(۲ غروشد		۹۲۵ یاتسو
	۱۳۳۶ / ۱۹۲۰	۴۳۳ اسناک

یکهچری او جانی نصل امحاوالغایدیلی

سلطان محمود خان عدلی ویکهچری او جانی - غوائل ایله دولو سنه لر -
ذات شاهانه نك قطعی قراری - اشکنجیلر قیدی - باب فتواده بر دیوان عالی -
خط همایون و لایحه اصلاحات - امر تختم

۵۹۲ ۵۹۳ ۵۹۴

سندیه به بلائید و شرط بر اطاعت کامله ایله مطیع و صریح اولسی لارم کان عسکرلرک؛ سیاسیات ایله اشتغاله باشلا دقلری، وظیفه لرینی اونوتدقلری، اوباب احترامه بر آت شروفساد و ابغاه باشلا دقلری زمانلرده مملکتک نه بیوک بر سر عمله انحطاط و انقراض اوچورومنه یو آراندیفته ناریخیزک صحیفه لری اک بیلنر برتالی .

سلطان مسلم ثالث - حضرت تارینک عاقبت نجه سنه رأی العین شاهد ارلان و بو واقعه فحیه نك اسباب حقیقه - نی بک ای بیلن محمود خان ثانی - حضرت لری هر نه صورته اولورسه اولسون جسم دولتی یکهچری عنوانی ناشیان بو ضرر جیبیا نلردن تمیزک آوزوسنده بولبور و بونی حیانتک اک بیوک بر غایه سی بیلوردری . زور بار او جانی قلع و رفع ایله دن ملت ایچون ء مملکت ایچون امکان صلاح بوقدی . بونکله برابر دور سلطنت لرینک الیک سنه لری بر قدر اساسی و بوقدر قطعی اجراء نه مساعد دکلدی . خاقان مغفور حضرت تارینک تحت سلطنته حاکم اولدتری ۱۲۱۳ تاریخدن اعتباراً آوزون سه لر؛ خارجی و داخلی فوائلی باصدر منله اوغرا شیق ایجاب ای دیوردی . بر طرفدن آنا مولی و روم ایلی و لایسته کنه کنه بلرینه دره بیکی موسی و رورک باشلی باشلرینه اجرای حرکتک جالیشان اجرائی تأدیب و تسکیل اتمک؛ دیگر طرفدن هر فرصتدن استفاده اتمه بی بک ای بیان روسلره قارش حدود وطنی مدافعه و محافظه اتمک و بوناره انضمام ایمن وهایی غائله - نی ازاله - صرف همت و بقدرت اچنک قولای قولای قابل اتمام ایشلر دکلدی . بوقدن بقیه مورده صیباتی؛ اتلاقی و صربستان و قاپی ده دولتی بر صورت - سیده ده اشغال ای دیوردی و پادشاه عالیجاه حضرت لری هر شیدن اول بو غرائق دفع و رفته مجبور بولوردری . محمود خان ثانی حضرت تارینک ایلک دور سلطنت لرینی طولدیران بوتون بوقایع نظر شاهانه لر نه نظام مسز و اطاعت مسز یکهچری او جانی نك و سرکرده لر دوو نیک مؤبداء انطاق ای دی اولسی لزومی بر کره ده ایشات ایشدی . بودوره شناسنده؛ صرف کنده سنه محقر استناد ایله بیله بک ضبط و ربطی مکمل

عنائی تاریخک اک مهم و اک مفصل بر فصلی هیچ شبهه بونکله (وقعه خیره) نای آلتنده کسب شهرت ایله بین حادثه تأدیب و تسکیل ایله آجاشدر . یکی چریلر؛ قانونی سلطان سامان حضرت تارینک وقعه ارتحالندن سکره کافه آبور و مصالح دولته مداخله اتمک ایچون کنه بلرینده بر صلاحیت مخصوصه کور - شلر و او دور دن اعتباراً تاریخ لری طولدیران بوتون اختلافه اشتراک ایلمش لر دی . بر طرفدن حرص جاه و نمالات نفسانیه سنه مغلوب ارلان علما یکهچری نای ویریلن بومالنه ضال و مضلی هر فکر وأمل لرینه آلت ای دیوردی؛ دیگر طرفدن بر چوق و قایده احرار موفقت ایله نائل آمال اولار بولورده کندی فسادکار متولرینی اظهار ایچون طاقه علمانک مظاهرته استناد ای دیوردی .

اک هم امر دولتی کندی رأی اراده لرینه کوره تدور اتمک و منفعت لرینک نخل اوق تنه کنه سنه عروض قالدینی حسن الیکلری زمانلرده نه وضعت داخلی و نه ده ایجابات سیاسی بی املا دوشونیه نك حکومت وحقی ذات حضرت پادشاهی علمیه قیام اتمک؛ پادشاه خلع و قتل اتمک، وزیر اهما اتمکله بوطاقه باغیه ایچون اصلاح عاده میانته کچشدی . سنه لر دن بری کنده آرزو وامل لریندیشقه بریشی دینلک ایسته - من و مملکتک حریم مقدساتی بازجه ای دهرک سطوت دولتی بوتون حدود لرینده دوچار وهن ایله من بو کوره باغیه نك اصلاح و انکشاف لرینک تألیفی اول سلطان محمود خان اول حضرت لری در پیش ایشلر دی . مشارالهدن سکره سلطان مصطفی خان ثالث و عبدالحمید خان اول حضرتی ده عین امنیه ایله طریق اصلاحانده بوزومک ایسته - شلر، فقط بر بری تعقیب ای دهن غوائل و غوائل ایله بو آرزوی محیانه لرینه دسترس اولما شلر دی .

او جانی لر؛ طریق صلاح و رفیده آتیلان هر آده، عانسز و صرف نافع شخصیه و خبیثیه مستند حرکتی و مطالبه لرله مانع اولوردر و بوضو رته شرازة نظام عالم ارلان مقام عالی خلاقیت و سلطنتک کسرتقودینه سی ای دیوردی . سلطان مسلم ثالث - حضرت لری؛ سنه لر دن بری انتظام و اطاعت نقصانی؛ تعام و تربیه فنداقی بوزندن عنائی اردوستک دوچار اولدینی - غوائی

باز می آید و هر که در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند

و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند

و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند

و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند

و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند

و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند

و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند

و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند

و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند

و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند

و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند

و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند

و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند

و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند

و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند

و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند

و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند
و اگر کسی در این راه برود جزای خود را بداند

مجلس یاران حکما گردید :
« طرفای زمانه من و مددی یک محدود اولاد
منلا بکاردن بردات ، اتحاد جیلر مارفندن متغایه
کوندرایش ، محکوم ابدیش و لحاصل صوک درجه
دوچار حقارت اولشدی .
بو صورتله منکوب اولدی بی دمردده
محلرندن بری :
— منلا بک ، دیر . اتحاد جیلر ، استانبوله
کویکاری طویلابورلر .
کشدیستنه خاص اولان طرفت نسیمی ایله
شوجوانی و برر :
— طیبی ، ایکی اوسلان بر پوستده اولمازا »
نصرالدین خواجه

انقره ده نه لر اولیور؟

یارینکی نسخا مزده انقره ده جریان
ایدن صوک حادثات حقدنه یک مهم ویک
موثوق مستخبر آتمز بولونه جقدر .

يکيچري اوجاغی نصل احما ايدیلدی؟

قول کنخداسی حسن اغاده قرناغه کان قطار اعازی، چورباچیلر وازیمی، متولی و اوطة باشیلرله اغا قیوسنه گلش و باش یاریچی راشد افندی عیشر اشقیایه کونده درك قیام و خروجرینک سینی ونه آرزو ایلکده بولوندرلی سوردرینشدی.

سرایده جسور و عزیمکار وزیرك همت و فداکارلایله ترتیب ایدیلکده بولونان تدابیر تنکیلیه دن و پلک آز بر مدت صکره اوغرایه جقلمی عاقبت و خیمه دن خیربرد اولمایان اشیا ایسه باش یازمیچینک کندی آیاقرینه قدر کلمسی الملک بر امر موفقیت تالی ایدره ک شهابریورلر و :

— بز بو وادیده تعلم ایتموز . بز م اصول قدیمه من دستی به ضرب دانه تفتک و کیچیه قلیج جالمی ایله تعام چنکدر . بوکا باعث اولانری استورک ! جواجی ویرنه بعض جال دولنک و بالخاصه اصلاحات و ترفیات طرفدارلرینک کنديلرینه تسلیمی آرزو ایلدیورلری .

اشقیالمک مطالباتنه بوسورنه کسب اطلاع ایلمن قول کنخداسی باش یازمیچی یعنی خبرلرله نزد صدر اعظمی به کوندریوردی . اکثریت رجال دولت نزد صدر اعظمیده اجتماع یتمفلردی . سلم محمدپاشا تنکیلمی کال دفته دیکلدن سسورکه کمال جلالته آغاه قاقبور و عیناً شوجواب تاریخی ویردیورلری :

— باق باش یازمیچی بز بو خصوص مشروبات منصوصه کتب و سننه تطبیق و شرع و عمله توفیق ایله با معرفت فقه دین انجی سطوت اسلامیه بی اظهاروتینین ایچون شروع ایشک . بیان رصین لارکال مسئله ویدیه دن برمدر پارونک نزع و فاعنه جواز ویرمیز . و بقدره الله تعالی جله سی نهر و ندیر اتمک اوزده سل سیف اتحاد اتمشوزدر .

عثمانلی تاریخچه مقدراتی تعیین ایلمن بو « جواب مهابت نصی » اشقیایه ایصاله و اولنری حر کنلرینک نتیجه و خیمه سندن نخریره باش یازمیچی مأور ایدیلشدی . راشد افندی حران ایلدن صکره صدر اعظم یاشار فائنده شیخ الاسلام افندی ایله عموم و کلا و رجال دولت بولوندی حاله یالی کوشکندن چیه رفی سیری هابون ایچنده « ازسلاخانه » نایله موسوم اولان میدان کلمتدی .

معو اولان کبار علما و والی و مدرسین و طلبه علوم و خدمه دولت مستعجله سرای هابونه شتاب بدهرک بومیدانه طویلاش اولدقلمی کبی سوارلی طویلملرینک بوزباشیسی اولوب قره جهنه لقبیله کسب شهرت ایدهن ابراهم اغاده بر قاق طوب استصحاب ایدره ک اورایه گلش عین زمانده قلیوچی باش چاوشی بیچی ارغلی احمد اغاده قالیوچی عسکرلله و خبره بی و لمچی طاقی وخی غارلرله فوجا و ج سرای هابونه شتاب ایلشدری . عثمانلی تاریخ و وطنی قطعی بر اضمه لاندن قورنارمه قانری بهاسنه عین ایشش بولان بو معظم هیئت اجراته باشلاق ایچون بالکن ذات حضرت پادشاهینک تشریف شاهانه لرینه استظار ایلدیورلری .

اولجه ده بحث ایش اولدیمز و جهله صدر اعظم سام محمدپاشا وقعه کیچیه سی بکار بکننده ک ساخانه سنده ایدی . وقعه بی آتیق صباحه قارشى خبر آلایلدی . ذاتاً زور یار طرفدن بویله بر حرکت صیانکارانه و قوعی پک غیر معتدل عه ایتموردی . اولنک ایچون هیچ منجر اولمادی . بالمعکس آن بر صورتده بو حاله قارشى نصل بر تدبیر اعمازی لازم کله چکنی قرارلاشدردی .

بر طرفدن کندیسی فتنه ک سرزده ظهور اولدی استانبول جانبته کچیکه حاضر لاریکن دیگر طرفدن برادری و قبو کنخداسی خواجگان دیواندن خلیل پتی . میلملری عسکرلرله بلا افاته زمال یالی کوشکنه کلمی ایچون حسین و محمد یاشاره کوندریوردی . عینی زمانده کندیسی ده اضاعه وقت ایتمش و معتدنه بالکن قهوجی باشیسی عثمان آغا بولوندی حاله بر پادشاه سنده پنیوب علی العجله یالی کوشکنه کچشدی .

عالی همت صدر اعظم دفع شورشور ایچون بو تدابیره توسل ایلکله برابر دیگر طرفدن اک اسامی چارونک عمل صدوری مقام ملان خلافت اولاجینی بو پک ارجی دفته ده ذت حضرت پادشاهی طرفدن کوشکله جک جدی بر اثر عزم و جلالته بون و اذع ره شکلاقی دفع و قمع ایله به چکنی بیلدیکی جهله خزنه کنخداسی قیریمی محمدابن آغای حضور لرینه یلم ایدره ک : « کینتی خا کای . مقصد برای کتی تانی به اسلام ولواه سعادت انقاه سیدالامام علیه وهی آله و صحابه الف الف صلوة و سلام اخراجله اشقیالمک وزیر لرینه اقتحام اولنسی استرخاس و تشریف فتوحات ردیف شاهانه لرینی استرخام » ایدیریورلری .

کتابچیلری سید افندی واسطه سیله دعوت ایلکاری شیخ الاسلام فدوی درحان دعوته اجابت ایشکاری کبی بالمعوم دانشمندان و چوقدران صدور کرام و مولی سواجلرله طلبه علومکده بو تاریخی جهاد و منجمه ده حاضر بولولماری اسبابی استکمال ایلشدری . صدر اعظم یاشاده عموم رجال دولته ، خدمه باب عالی و ترسانه عاصه امینی سعید افندی و طویچی باشی نعمان آغا ، عربی باشی حسن و خبره بی باشی دده مصطفی آغاره و لمچی باشی خلیل بکه معیتلری قطعتله در حال سر سدار پناهی به کیرلملری متضمن دعوتیه لر کوندرمشدی .

بو سفر عزم قطعی ایدی . یا مقدس و سوکلی خلیفه لرینک تحت علوی و قیمتداری اطرافده طویلاناراق سلامت ملک و ملت ایچون فای جان نعمت عدایدن اصداقای دولت امر از غلبه ایدره ک رفق تحکم اجلانه ، شقاوته ، حرص و جهالت قطعی بر نهایت ویرمه ک صورتیه سلطنت و مکتبی اک بویوک بر فلا کتدی ، عادتا اضمه لاندن قورناراجق و یا خود اوقای بر تردد و یا چسار تسرله غلبه ک کمال زور یار طرفده قلمسی موجب اوله جق و وطنده آرتق قورنولمانی اوزره اوچورومه بو آراهه قیدی . طرف سدارتیه هیدن بر قاریده ذکر و تمعاد ایشیکمز تدابیره فعالانه توسل اولدورایکن

پازار ايرتسی

۲۰

ایلول

۱۳۳۶

آبونه شرائطی

* * *

ممالک هفتیه ایچون سنه لکی ۸۰۰ آئی
آیلقی ۴۲۵ ، اوچ آیلقی ۲۴۵ هر هفتدر
ممالک اجنبیه ایچون سنه لکی ۱۱۰۰ آئی
آیلقی ۶۰۰ ، اوچ آیلقی ۴۰۰ هر هفتدر

شرائط خصوصیه

ارمالات معاملات هر زمان پشیندر . ممالک
هفتیه و اجنبیه بايعلری ایچون طلب
اوزدیشه مفصل شرائط ییلدی یلیر .

اسکی آنادولی

قیمتل محرر لریمزدن فاضل احمد بکک بعنوان ایله یازدیغی سلسله مقالاتی، بوکوندن اعتبارآ، درجه باشلاپورز . هفته ده بر دفعه نشر ایله بکک اولان بومقاله لر، آناتولینک دونکی حیاتنه الک جانلی بر معکس اولاجقدر؛ فاضل احمد بکی قارلریمز بک ای طائیدقنلری ایچون فضلہ ایضاحات ویرمکدن صرف نظر ایدیور و سوزی رفیق تحریریمزه ترک ایله یوز .

امین اوله که فاضل بک ، قهر و نکبت ناسرد بیجاغنی آنادولینک یالکیز قباحتسز انسانلره ، زوالی حیواناته صابلامقله قالمشدر . جامد طبیعت بوسیلاب آتنده منبزم وطادنا منقرض اولدی . طن ایتمه که یانان ، عمو اولان تارلانک ، بنجه تک عددی ، پرلری بیله بللی اولمایان کنج ، زنده و توانا اورمانلرک مقداری ، سیرلرک ایچنده چوروین و تیبیلی تپه لرک اوستنده دونان نورك چوقلرندن دها آز اولسون ! زم بو حرمز بر دستان قهرماننک اله کرزینی ،

چوق سودیکم بک خاطرینی صایدیم بر هادی بک واردی سنه لردر کورمبوردم . کندیسله چوق خلق ارقداشی ابدک . صوکره چوق وقت فکر و حیات پولداشی اولدق وقتله آنادولیده ده برابر کردکی اوچ بش کون اول او هادی بکه راست کلدیم یته دیشاریده ایش . کلش ....

بیلیمسکرکه وطن محبتک یاریسی ، وطنی بیلیمکدن ، طائیدقن ، یعنی جغرافیا

فولنه قالدقانی
طافارق بوکونکی
براردو جزالنه
میدان اوقومسی
دیمکدی . وبر
عساخله قوپون ،
آتش قاییشله
دره بوط کولشد
بر رکبی کنده
مزنی فلاکت مها
جه تک آغزینیه
آندق . بوکون
آنادولیده بوپون
اوبخت ایتدیکک
قصبه لریلدرمه
قاورولمش بر

فاضل احمد بک

السان قیدی کیدر . هپسی ، یاقیق و منهدم بفریتی کونک بوزینک روزکاری ، قاری و نهایشزنی سکونق ایله صاروب کفتلندی بوکون هر شهر ، بر قصبه اسکاتی بیرتیلش ، خرد و خاش اولمش بر معموره نعشی ، حتی نکبتدن قفسخ ایشش بر لاشنه حالنده !

معلوماتندن کلیر دینلر
نه قدر دوغری کورو-
شلی ایشلر .
بون بن محاربه اتنا-
سنده بر چوق کره
تجره ایتمک و سیله
بالمدی . هادی بکله
قونوشدقن صوکره
کوردم که حقیقت تماماً
بوپله .
هادی بکله کوشخانه ده
هینی رشده دن شهاد-
تنامه الدقدی ومفتی
افندی مدرسه ده بزه
خصوصی عربجه درسی
ویررکن جقور

مصدرلردن بعضی ای او بوندوغیمز ایچون ایکیمزک قولاغنی بردن چکدیدی ! هادی بکله برابر شیرانه کیتدک ، کلکیتنه کیتدک . وارزنجانه خر بوطی ، چشکزی دولاشدق . آنادولیدن چوق احاطه لی بر سوکی ایله اونک قدر ایی بحث ایدن نورك چوقنی چوق بو قدر آنادولی به متعلق هر فکر و نظریه یی اونک قدر دقتله دینلریمزک کیتدک .

معلوماتند کلیر دینلر
نه قدر دوغری کورو-
شلی ایملر .
بونی بن محاربه ائنا-
سنده بر جوق کره
تجربه ایتکه وسیله
بلدمدی . هادی بکله
قونوشدقدن سوکره
کوردم که حقیقت تماماً
بو یله .
هادی بکله کوشخانه ده
هینی رشیده دن شهاد-
تنامه الدقدی ومفتی
افندی مدرسه ده بزه
خصوصی عربجه درسی
ویرکن چقور

فاضل احمد بك

قوله قاتلانی
طافارق بوکونی
براردو جزانه
میدان اوقومی
دیمکدی . وبر
عساخله قویون ،
آتش قابیغیله
دره نوط کولشد
برر کی کند-
مزی فلاکت مها
چه تک آغزینه
آندق . بوکون
انادولیدم بوون
اویجت ایتدیگک
قصبه لر یلیدر مهله
قارولمش بر

مصدرلردن بعضی ای اونودوغمز ایچون ایکیمزک
قولاغنی بردن چکدیدی ! هادی بکله برابر
شیرانه کیتدک ، کلکینه کیتدک . وارزجانله
خریوطی ، چشکری دولاشدق .
آنادولیدن جوق احاطه لی برسوی ایله اونک
قدر ای بحث ایدن نوزک چوجنی جوق بو قدر
آنادولی به متعلق هر فکر ونظر به ای اونک قدر
دقتله دینلین ذکی ویلیکلی بر مخاطبه آاز
بولونور .

انسان قدیدی کیدر . هپسی ، یاقیق
ومنهدم بهرینی کونک یوزنک روزکاری ،
قاری ونه ایستیزی سکونی ایله صاروب کفتلندی
بوکون هر شهر ، بر قصبه اسکاتی بیر تلمش ،
خرد وخاش اولمش بر معموره نشی ، حتی
نکبتدن قفسخ ایتش بر رلاشه حالنده !

الهی سندهر بوون ترکیابی چیکنه بو بکین
مصیبت وفلاکت آقینلرینک کنهاسز وطن
نه قدر دلیک ، دشیک ایتدیگنی هر کس کی
بنده طیبی بیلورم . فقط خاصه ای طایدیم
ایچنده یلشادیم بره متعلق خسرات منقبه لرخی
دینلدیگه ایچم بوسبوون طوتوشیور . چونکه
انسان اوزمان ، انقاض القنده فالش برسو کیلینک
دکزه دوشوب بوغولمش بر قرده تک ، اشکنجه
ایچنده اولدورولن بر آنانک حکایه مظلومینی ایشیدیر
کمی اولوبور بوون او سو کیلیرک چکدیگی
اوجاع کونکزه ایچنده یکیدن آجیلر ویا سیر
بیریکد بریور .

بن اونک جورمد وکوزلاک دوستی کولکلی
ای طایدیم ایچون بنه کندیسنه آنادولیدن
لترده آیدم . جوجقلنده آت باشی برابر
یکدیگن بولاری صوردم . صووق وشفاف
صورلنده لارمزی ، یوزلرمزی بیقادیمز
کوزه لری عجبک خاطرینه کتیردم .
ینور تلمی ، قیقلرینی بیوب ، آیرانلری
ایچدیگنیم یم یشیل وجد روزگارلی یایلاری
آندم . سؤلارم اذ زیاده کوشخانه ، شیران ؛
وکلیکیت اوزرنده بیریکوردی . چونکه اورالری
دهایی ، دها اوزون کورمش وطایمشدر .
کولکلکرنده او بوم ایزه لرنده آغلرندن
اسکله ، قویونله کیجه مسافری اولارق
یایدم . بن بونلری صورارکن ای قلبی
دوستم قیر دوشمش بیقلری آلتنده اسف
واضطراب بوکلی بر تیسمنی قایمغه چالیشدی .
سوکره بکا دیدی که :

هادی بکدن آرلدقدن سوکره آنادولی ده
کین جوجقلق وکنجک سنه لرمه هاند انطباع لری
بر یره طویلاوب برطومار یایمق عقله کلدی .
فی الحقیقه بونلر او قدر اسکمش ، آشینمش ،
وچورومش خاطره لر که بوکون تماماً دوغری
اولدق لری بن بیله ادعا ایدم .

کیم بیلیر قدرینی اونومش کیتشم در .
سوکره بوون اویقیق شیلرک گاه بر طاشنی
گاه بر طوغله سنی یان یانه کتیره رک با پیله جکم
شی مع الاسف برکوشک ، بر سرای اوله میه جقدر .
اوله انشآت ادهیده بولنه بیله جک بر معمار
بیان دکلم ! لکن بلکه یازدق لرم دن انادولینک
وقتیله داملری آلتنده بولوندیتم کریمچدن
قوله لری کمی اوافق . وضع . و فقرا خرچی
بر جاتی حاصل اولابیلر ؛ واونک کولکسه سنده
معصوم مملکته دائر بش اون خاطره بی ، بش
اون کون باریندیرمش اولورم . کوزل ، قنیس
بر جلد یایمق ایستمدیکدن دکل ، فقط یایاجق
قدرتک المده بولونامسندن دولای بیله
دوشونوبورم . خی دیکه مک زحمتی اختیار
ایدنر اولورسه کندیلرندن دیکم شودر :
خاطره لری ، انادولینک بوکون ، نمش و جنازه
حالنده کی بر جوق پارچه سنه و جدانی بر فاقمه
بیلینلر . بوقسه اوزرنده بر جوق میلیون انسان
اینلن او طالعسز دیارک ایشنه یارایمق بر
شی ! مع الاسف بنم یازیلرمدده موجود کلدر !

نه سویلیورسک فاضل بک ؟ هانکی
شیراندن ، هانکی کلکیتدن بحث ایدیسورسک ؟
دمن ترسون طاغنده کی چاملری صوردرک ،
کوله جکم کلدی . هانکی ترسون طانی ، هانکی
چام ، هانکی اورمان عزیزم ؛ تکمیل اورالری
برر یانغین بری ! دونه هاند خاطره لردن بوکون
ساده چیزمه لر مزه یایشان توزله روز کارلرک
قالدیردینی کول وارا .

بوندن اون بش ، بکری سنه اول سنکله ویرانلغه
قتیرلکسنه یاندیمز ، آجیدیمز آنادولی بر معموره
ایدی . بر ثروت ورفاه اوجانی ایدی ؛ محاربه
یالکیز ایزه لرک ایچنده کی انسانلرک قتیر خاتمانی
بیفقی ، وچیلارک کویلیلرک کجکلکینی سقطلاوب
ذرفتی قوروققله اکتفا ایتدیمنی ظن ایدرسک ؟
انادولینک بییقی آغلر نده قالان سوک قویونله
کولینک صبانه قوشولی سوک لاغر اوکوز ،
بو محاربه به بر جوق بو بوک قوماندانزدن
زیاده اشتراک ایتشدر . و او صویجی
اولمایان مظلوم طور اراغک اوزرینه
عصرلردنیری غافلسنی طاقان آق یا مزاجلی
وسرطان طبیعتی طالع نهلر یایمدی نهلر ؟ !

زده سپور:

توركلرده ايلك فوتبول اوجاغى

فوتبولده تعبيه — نك اباقد فوتبول — سرعت فوتبوسى

بناء عليه كنجلره فوتبول قواعدى اوكره تهك و بالذات تعليم ايتدیرهك قايتهن بولمىز .
يوقاریده تعبيه دن بحث ايدىوردق . اوت قايته نلريمز تعبيه نى هيچ نظر اعتراره آلميورلر .
كايشى كوزل بر طاقم تشكيل ايدرك ساحه به آتيليورلر . صكره بودر مه چاته طاقم تنظيمنده تحف بر ذهنت حكم سوربور . مثلا : خصم طرفده كي اويونچينك درجه سيله اوكا قارشى اويتا .
يهجق اويونچينك درجه سنك اولچولسى كى . صاغ آچيق تعيين ايديليركن خصم طرف صول آچيغى نظر اعتراره آلميور بوبيله ليك طاقم تشكيل ايديليور . حالبوكه بونك ياكلش بر نظر به در .
چونكه بر طرز حركت نتيجه سى ، طاقم هر هفته دكيشر بونك نتيجه سى اوله رقده اويونچيلر يكديكيرى بينده تساندى تا هين اتمكده كوچلك چكرلر بونك صوكى طبيعتيله مغلوبيدر .

فوتبولچيلر مزده نظر دقتى جلب ايدن بر نقطه داها وار : اويون انساننده صاغ وياخودده يالكز صول آياغى قوللامق !

مثلا : صول آچيق صول آياغى ، صاغ آچيق صاغ آياغى قوللانور و بوسيله برچوق فرصتلا قاچيريليور . عجا بوبيله بر آياغيله اويانمغه آليشان بر فوتبولچى بر مدت موقته ايچون او آياغى ترك ايدوب ديكر آياغيله بر قاچ اكره ريس يايسه موفق اولامازى ؟ عزم و نساك الندن نه قورتولور . بر هفته چاليشر موفق اولاماز ، ايكي هفته چاليشر موفق اولاماز نهايت اويونچى ده موقبت بوزده يوزدر . انسان ناصل بر الله ايش كوره مز و كورسه ده طبيعتيله ايكي الله يايلا ايشه بكره مز . ايشته طبى تك آياغله فوتبول اويانمغه بوبلدر .

هر نه قدر اويانسه بيله برچوق فرصتلك فوت اولسته سبب اولور . اوروياده هر ايكي آياغيله اوياناميان فوتبولچى نى برنجى درجه ده كي يالكز بر قاچ دمه غلطه سرايدن نهاد بلكه اليوم آلماناده بولان بكر بكي قوشو اكره وسيلرى يياركن كورمشدم . عيى زمانده هر قوشوجى ده فوتبولچى اولاماز . بناء عليه شو يوقاريدن برى بحث ايتدكمز كرك قوشو كركه تعبيه مسئله لرينه شوبله بر نظر عطف ايديلوبده لايقيه تحليل ايد . يلهك اولورسه اهميتلى عيان بر صورتده اميد به طاقه ادخال ايتزلر . بو كى اويونچيلره نادراً تصادف ايديلير . بزه كلنجه مع الاسف هر ايكي

فوتبول اويونى اون طقوزنجى عصر ك اولنده هراتس زاهالى قديمه سندن (سكت - Celtes) لر طرفدن وجوده كتيريلديكى زمان اى بر مدت عطاته محكوم اولمشدى . نهايت برچوق سنه لرده صكره انكليزلر فوتبولى تعديل و اصلاح ايدرك بوكونكى حال مكمليته ايصاله موفق اولمشلردى .
بوصورتله تا اوزماند نبرى اويانان فوتبول ايلك دمه اوله رق ۳۱ سنه سنده غلطه سراى سلطا .
تيسى طايه سى قبول اتمش وقاربوز جسامتده الله ايتدكبرى بر طوبله مكاتب باغچه سنده اويانمغه باشلامشلردى . طوب بر دمه باغچه به چيقدى ماز لاقلا ايكوز كيشى آيريلير . آل ، آياق باش ضرره لريله خصم قلمه سنه ادخاله چاليشر لردى .
طبيعى بو فوتبولدن زياده هر شيشه بكره بوردى . ققط مع الاسف بو اويون چوق سورمه دن حكومت طرفدن منع ايدى . بو يوزدن فوتبول بزده ده بش آتى سنه قدر عطاته محكوم اولدى .
يالكز بر قاچ مرفاى فوتبولچيلر مز نام مستعاريله اجنبي قلوبلر نده كيزلدين كيزلى به چاليشمغه باشلاديلر و فوق العاده صورتده موفق اولديلر . حتى مودا وقاضى كوى قلوبلرى يكي نيشه ن تورك اويونچيلرى يايلاشامه ماز لاقدن آره لر نده برچوق مناقشات بيله سببت ويريرلردى .

۱۳۲۱ سنه سى تشرين اولنده على ساي . امين ، حاصم ، جلال و بكر بلكرك همتريله وجوده كان غلطه سراى قلوبى فورمه سنى ايلك دمه بياض قيرمزى صوكره صارى سياه و نهايت بوكونكى تونكى اولان صارى قيرمزى به تعديل ايتدى بو بصورتله غلطه سراى : توركلرده ايلك فوتبول اوجاغى اولدى . اوج سنه صوكره يعنى ۳۲۴ ده قاضى كوى قلوبلرى اعضاستندن (ميستره ورست) غلطه سرايه قيد ايديله رك قيودان تعيين ايدلدى . اويونلرى تنظيم و كتجلى ادمانه تشويق ايتدى و بوسايه ده اوسته ظرفنده معلملى اولان قاضى كويللىرى صفره قارشى درت صابى ايله مغلوب ايتمكه موفق اولديلر .

اوندن صوكره غلطه سراى اوج سنه قدر شاميونونقى محافظه ايتدى . اوصيره لر ده استانبوله كلن مجارلرى ده مغلوب ايتديلر . ۳۲۷ ده مجارلره بر عاده زيارت اولمق اوزره مجارستانه بر سياحت ترتيب ايتديلر . بوصورتله اجنبيلك تريبه بدنه ده كي ترقيانندن اولدجه مستفيد اولندى . توركلرك ايلك سپور سياحتى برچوق موانه رغماً بيوك رفا كارلق ساهه سنده اجرا ايدلشدى .

حرفه فارسی درت صابی ابله مغلوب ایتمکه موفق
 اولدیلر .
 اوندن سوکره غلظه سرای اوج سنه قدر
 شامیونلغی محافظه ایتدی . اوصیره لده استانبوله
 کلن مجارلری ده مغلوب ایتدیلر . ۳۲۷ ده مجارلر
 بر اعادة زیارت اولق اوزره مجارستانه برسیاحت
 ترتیب ایتدیلر . بوضورتله اجنیلرک تربیه بدنه
 ده کی تربیتدن اولدقجه مستفید اولندی . تورکرک
 ایتمک سیور سیاحتی بر چوق موانه رغماً بیوک
 یرفدا کارلقی ساهسنده اجرا ایدلشدی .
 سوکره بوموقیته مجارلرک حسن قبولی انضمام
 ایدرک اختیار ایدیان کلنک بوشه کیتمه دیکی
 آکلاشلدی . غلظه سرایلیر شرقه ویریلن بر
 مسامره ده دارالفنون معلملرندن بری تورک
 کنجلیرینه خطاباً : « سز بورایه وقتیله جنک
 ساهسنده غالباً کیشدیکیز لکن امین اولیکیزکه
 بوکونکی کیشکیز داها شانلی مملکتکیزک
 آتیبی ایچون داها مهم بر غالبیتدر . او بونده
 یکیلسه کز بیله مملکتکیزه عودت ایتدیکیز
 زمان غالب کلدک دیکیز . چونکه کچن سفر
 مجارلرک طور اقلربی فزائمش ایدیکیز فقط بو
 سفر مجتلیربی فزاندیکیز » دیمشدی . اوت
 غلظه سرای مجارستانه ادمانزوا کسک اولارق
 کیتدی ومغلوب اولدی . فقط بومغلوبیت سایه
 سنده کچوق شیرل اوکرندی وترقیسنه یکانه
 سبب تشکیل ایتدی .
 ایشته اوزمان ، بزده مع اتانسف هنوز لایق
 اولدیبی اهمیتله تلقی ایدیله بن تربیه بدنه تک ،
 افزادامت آراسنده نه قوی بر ارتباط ، نه درین
 برصمیمیت واعتقاد ، نه بیوک بر استعداد تکامل
 او یاندردیغنی حسن ایتدیدی .
 غلظه سرای عودتده قلوبنده بر تصفیه یابدی
 بر اوسنه فوتبول شامیونلغنی فنار باغچه یه دور
 ایتمک مجبور اولدی . بوضورتله تورکرک کندی
 مملکتلرنده فعالانه چالیشان اجنیلرله
 بوشرقی نامی ویرمه مک عزم ایتشلردی . شو
 یوقاریدن بری بحث ایتدیکیز بوندن یکریمی سنه
 اولیسنه راجمدر . کلم بوکونه :
 مع الاسف اوزمانکی فعالیت واستعداد
 شیمدی همان همان هیچ کوستیله میور دیه بیلیرز .
 فوتبولی اوشا بورز ؛ فقط اونک ایجه لکربنه ،
 نظاماتنه رعایت اتمه بورز .
 مثلاً : فوتبولده موقیتک اک بو بوک سرلرندن
 بری تعبیه در . ایشته بزم مملکتیزده بوکا دقت
 ایدیله بور . بوکون صاغ آچیق اوینایان ، یازین
 صول آچیق ، بوکون مدافع اوینایان ، یازین
 مهاجم اوینایور . بوکی حاللر موقیتی بیهوده
 یره غیب ایتمک یکانه سبب تشکیل ایدر .
 قایبته نلرک دقت ایده جکاری مهم بر نقطه وارسه
 اوده تعبیه در .
 فقط بو تعبیه یه لایقینه اهمیت ورن قایبته نه
 زمانزده تک آرز تصادف اولنور . ماضینک
 (جلال) لرینی ، (حسن) لرینی ، (حسنون
 غالب) لرینی ، (عارف) لرینی ، (حسین) لرینی
 یتشدیره ن زمانیک قایبته نلریدی . واقعاتیبی درکه
 یازینک ده بر عارفی ویا خود بر حسینی چیقاجق .
 ایشته بو (حسین) لری ، (عارف) لری
 یتشدیره جک قایبته نلر یوق . آتیق قایبیز فوتبول
 اوینامه دینی کی قایبته نلرده فوتبولچی یتشه نر .

یکنس بر اوج دمه غلظه سرایدن نهادنجه ایوم
 آلمانیا ده بولان بکر بکی قوشو اکر و سبیلری
 ییارکن کورمشدم . عینی زمانده هر قوشوی ده
 فوتبولچی اولاماز . بناء علیه شو یوقاریدن بری
 بحث ایتدیکیز کرک قوشو کرکه تمبیه مسئله لرینه
 شوبله بر نظر عطف ایدیلوبده لایقینه تحلیل اید .
 بله جک اولورسه اهمیتلری عیان بر صورتده امیده
 طاقه ادخال ایتزلر . بوکی او یونجیلرله نادراً
 تصادف ایدیلیر . بزده کلنجه مع الاسف هر ایکی
 هر ایکی آتایغی ده اداره یه مقتدر فوتبولچی یه
 تصادف تک کوچدر .
 فقط مملکتیزک جداً مابه الاتخاری بر چوق
 او یونجیلری وارددر . مثلاً : بکر تک ! بوکون
 آلمانیا ده اک زیاده شهرت بولان بر تورک
 او یونجیبی در . حتی بوتون سیور مجموعه لری
 همان هر هفته قابه بوغیور او یونجیزک رسنی
 قویور . سوکره بوراده ده شکری ، جعفر ،
 ذکی ، نهاد ، ندیم ، رشدی ، رفیق بکر کی
 یوزمیزی آغانه جق فوتبولچیلر وار .
 فوتبولک اک حساس نقطه لرندن بری ده
 سرعتله قوشوقده در ! اوروپا او یونجیلری او یوندن
 خارج کولرینک ایکیبی اکر زسیس باقمه حصر
 ایدیورسه ، دیگر بش کونتی ده قوشویه حصر
 ایدر . بزده ایسه قوشویه هیچ اهمیت ویرلمز .
 چیقار . هم بونلر موقیته باردیم ایدن اوله بو بوک
 واسطه لر درکه اهالی قطعاً جائز اولاماز . سوزیمبی
 یتیرمه دن فوتبولده قوشونک نه قدر بیوک بر
 اهمیت حائز اولدیبی برداها اثبات ایچون اسباباره
 براغک (پاندا) عموجه سنی کوستره بیلیم .
 ایوبی زاده
 ع . جمول

بر مستشرقك تدقیقاتی

مستشرق « لوی ماسنیون » جناباری - علی ایچی ویرودسکی طاهر بیک اقدیرار انانک اندکی یکی اولوی ندر -
ایزیدانک ایك بورك شاهری دانتیک مشهور عالم اولان « دیون قومدی » سننك مآخذلینه دائر مآخذنار -
شیخ اكبر خضراری - دامون اول

مگر بر تاریخچه « اجاع فی تکفیر الخلاج »
اوزرنه موسیو اماونال . ن . سالم واسطه سیاه
بر سوال سورنیش ، و بوکا محب فضائلش عامر احمد
ماهر افندی حضرتلی جواب ویرمیشل . بوئی ده
ماسنیونك فهرستلندن ۱۳۷۳ نومروسنده کی قیودن
اؤرکدم . آتیج فهرست مشارالیه احمد ماهر
افندی حضرتلی ایچون یالسکین قسطاول مبولی
وخی المذهب اولدیهنی سولفور . حال بوکه افندی
حضرتلی مولانا خالد حضرت ناریک اخص خلفا سندن
احمد سیاهی افندی ایله اولنک جاشینی سید افندی
مرحومدن مستخلفدرو مشهور عطاء الله اسکندرانیك
حکمتی لسانیه ترجمه و شرح المفسر . احوال که
ماسنیون جناباری یوشری کورمه ملردو .

فهرستک ۱۳۷۶ نومروسنده بزم فید بک
اندییک ده اسمی لسان تقدیر ایله ذکر ایدلکده
شریه : [فید بک ، فیاسوف - وحدت وجود
مقاله سی . ۱۳۲۹ سنه سی رمضانده استانبولده
نشر ایلین صراط مستقیم مجموعه سنک ۱۵۸ نجی
نومروسنده صفحه ۹۹] .
آرتیق سوزی اوزانین اولان . سلاجیه عالم
برسطرانی یازی بیله اولسه ، بوئی کم یازمش ،
ترمه یازمش ، اوکیمدر ، نه زمالک آدییدر ،
ایزیدر ، قیامیدر ، صوفییدر ، راهبیدر ،
نهدر ، او کتاب یازمامیدر ، باصمه میدر ،
نهدر ، اولنک ایچون ماسنیونک فهرستنده
بوله یابیرسکیز . بوئی ایچون ماسنیونک کمال خوصله
ایله راضی اولسون دیرم وحرمداله لاریش ایزیرم .
کلام مشارالیهک طاهر بیک اخص افندی اثره :

مداومدکه بو سوک زمانده آثار اسلامی
یکین تدقیق ایچون اسپانیاده برصراق اولدیکدر .
فوددا Codera نیک تحریک و تفویق ایستیک
یو جریانی ژولیان ریهرا نارایو Julian
Ribera Tarrago ایله میکل آرتین پالاجیو
Miquel Asin Palagios برقات هها
نحریک المفسرلردو . یوزدن میکل آرتین یوزدن
ایکی سنه اول - La Enatologia mu
sultana en la Divina Comedias
عنوانیه مادریده بر کتاب نشر ایچن اولداتانی
ولولیه ویرمشدر . ایسته ماسنیونک طاهر بیک
اخص افندی ایستیک کتاب ، موی ایله « آرتن » ک
اؤکتابده تفسیر وناشته ایستیک مشغلی شغیدن
عبارتدر . ایسی ان آ کلانتیش اولن ایچون مقدمه
مقدمه یعنی ایضاح لاندی . بارلا ایزیدر .
کتابنک اسمندن باشلام . « استاکولوی » کلمه سی
فرانس فیلسوفلردن رنه نووییه Renouvier
وضع وایجاد ایچمشدر . معانی سوک غایه ندر
بحث ایسن عالم دیکدر . « دیون قومدی » ک
نایجه
برایزیدانک الیبیوک شاعری « دانتیه Dante » نیک
مضمر عالم اولان برداستان غرامیدر . بو نطوله
شرح وتاویل ایدانک اوج بیسک کدی به بالغ
اولدیهنی و آزدویوک هرمانسه ترجمه ایدیلکی
سوزارسمه ایچن آکلاشیلیر . بوشهرلک مقدمه
بیسوک برکتخانه نی طولیه بره یابیر . بوک سببی
دانتیه نیک ایکن شاعر دکل برده فیلسوف اولان
ویلیک وروحانی برعشق ترم ایچن بولناسیدر .
دانتیه هها طغوز باشنده ایکن « به آرتین » اسمنده
وهان کندی یاشنده ملکیمنا اصلزاده بر قیزه
عاشق اولشدی . دانتیه نیک شاعری بو عشق
زاده ساختاییدر . فقط شاعر ایام شایبناک هها
ایکن جاغنده ایکن معشوقه سی غیب ایستیکدن
عادتاً دل کی اولدیهنی . نهایت کونک برنده برحالت
وجد واهترافنده « به آرتین » شاعر ، نجلی
ایستیکدن دانتیه سوک شعرلری بونجلی به مدبولدو .
شوراییده دلاوره ایدمه که دانتیه بک بو عشق
ناماروحانی اولوب ، بزم بزمک عشق ، این افارضک
عشق کی شیبون رزمی وچاییدر .

کلام منظومه نیک نه اولدیهنی : دانتیه ایکن هرهرک
دلایله دانتیه سیاحت ایدرکجهنی ، اعرافی ،
جندی تاشا ایچن وعودنده مشهوردانی بو منظره
ایله حکایه ایشیدر . دانتیه نیک تاشا سینه کوره
جهنم طغوز دائره اولوب ایکنجهنی برنجیوسندن ،
اوجنجلی ایکنجهنندن ایزدها طارودو . بولنک
ک شوق اولانی ایچنده ، خاشاکلر عذاب
چکایورمش . اعراف یسی درجه آرتیلن اولوب

کچلده دوانفون مدرسلردن کومرلی زاده
فؤاد بکه عکمه تیزن اعضاسندن تطیف بک
آراسنده کی مناشیه اوزرنه یازدی تصوف ، مقاله سنده
مستشرق موسیو « لوی ماسنیون » جناباردن بحث
ایچدم . کچلده یازس دوانفوننده مدرسلرک
تیزن اولان ذوق تدقیقات علمیه سنک برسم
عظیمی حسین حلاج منصوره حضور وخصیص ایچندر .
یکی اویزلرم سننک ، فقط کچن سنله قدر ایدرلر سنک
هیچ بریمی بوئدی که منصوره باشه کلن بلادن بر
مناسبتله بحث ایچن اولاسین ، واقعا یو فاجیه هروجه
ذکره شایان ایدی . چونکه ایچنده حق دعوا سی ،
عشقک سوک هرته سنه چیغان معشوقه ، معده اولن
ایلی ، تپیدو ایشکجهنی فارسی فوق آماده برنیات
ونهایت آسماق ، اولدن سوک راه چند بریمی
یازجه لایق ، یاقق وکولنی هواده صاورورق کی
سننک ماملار واردی . عینا حساس شاعرلر
ایچون بوئدن برکتلی برسر مایه افان واهام باشه
نه اولدیلریدی ؟ فقط بونون او ایدیلر منصوره
هائنه بیلیورلردی ؟ بلکه یالکدر ونه حفته
برآز می بیلیورلردی برسم حسن ظن ایچن
اولن ایچون دیورم .

برده شیدی ماسنیونک باقم : « اولمیت حسین
بن منصور حلاج » ک کتاب الطراسینی پولوب
روزجرانی بقله نیک فارسی شرح و ترجمه سیله برکتده
طبع و تنبیل ایستدرن بوئی هریندی غایت ایچمه
آه یوب صیق طوقمش حاشیه و شرحله تویر
ایله بن ماسنیون جناباری بؤدقه « حلاج » دائر
هرجه معارضه سیجه ، بویکه اردوجه ، ماهجه ، جاواجه ،
سویایجه ، فرانسجه ، انگلیزجه ، آلمانیجه ، اسپانی
نیویجه ، چینجه و الخ . . . نه قدر کتاب ، زسالمه مقاله
واقره یازنسه حبسی بربریز صیراسیله ونوصو
وضعیله وایچله تفصیلات لازمه سیله برسه یله فید
ایدوب طبع ونشر ایستدرمش و بر نسیه سی ملت
کتبخانه سنه وقف ایکنک اوزره نجی فاضل محترم
علی امیری افندی حضرتلرینه ویرمشلردو . بو
« بیلیوغرافی » کی کوردکن سوکرا ، کتاب -
اطولاسینی اوتودن بو وقت ماسنیونک قدرت علیه سنه
فارسی حاصل ایچن اولدم حیرت زائل اولدی ،
زیرا اوتدر آتاری طوبالاق و تنبع ایکنک سیه سنده
اولدیه بر اقتضای انده ایکنک طبعی ایدی . شیدی بو
« بیلیوغرافی » ایچون برآز مثالر ایضاحات ویرمه .
مثلا بزم برسه لوی شیخ اسماعیل حق صرحومک
روح البیان شیری نیک ایکنجهن چالنده سورده اعرافک

تفسیرنده ۳۶۶ نجی صفحه سنده ، حکایه ایلیورکه
منصور ایکی سنه کبیده حاور قائلش ، هر اقسام
کندیسنه بعض خیر صاحبلیری یک کوندلرلرمش ،
فقط منصور یوزلی بویکنکن خدمتجهنی ایزنی
صبح بویکلی نقصانز اولوب قیبرلره ویرمش .
ایسته منصوره عالم بویکلی بیله قوجه ماسنیون
کتابنه سوله کچیرمش : [نومرو ۸۴۴ - اسماعیل
حق بروسوی برسه ده ۱۱۳۷ هجری ۱۷۲۵
میلادی سنه سنده وفات - علمای ویدن ایدی .
تفسیر و الیمان لایقندر . قرآنک ۶ نجی جرنده
۸۶ نجی آیتک تفسیرنده ، آندک ۹۳ ده ۵ نجی
آیتک تفسیرنده حلاجدن بحث واردو . قاهرده
۱۲۵۵ سنه سنده کی باصمه سنده ، ۲ نجی جلدده
۲۱۷ نجی صفحه ده ، اوجهر جلدده ۱۳۴۸ نجی
صفحه ده .]

بولک کی آتقروی اسماعیل افندی صرحومک
۶ جلد منوی شرحک ترلر زنده منصورون بحث
اولدیه ماسنیونک بک قولای اوکرده یابورزو .
شیدی فهرستک دلایله بر بر اولدم بویله
یازیردم :

- ایکنجه جلدده :
بود انا حق درک منصور نو
بود انا اولد درک اعراف دور
پنه ایکنجه جلدده ۱۱۳ نجی صفحه سنده :
ان مع نام خود انانک کفایت
دانه آتقن دانه الا افقت
۲ نجی جلدده ۶۵ نجی صفحه سنده :
خوشیرو منصور صلاحی سی
آتقن دویله بلان ذی
پنه اوجلدک ۳۲۲ نجی صفحه سنده منصورک :
انقوی انقوی ایضاح
ان قانی حیات قیامت
قوانی نلیحاً کلن پیلر وان .
واظاصل بو آتی جلد منوی شرحک نرسنده
منصوره عالم برسوز وارسه هرینک بری کوستلکدر .

سوکنجلیس جده ملاعقدو . بویله قدر دانتیه
رهبرک ایدن « ویزیل » و « ویزیل » اولوب
اولندن سوکرا دانتیه معشوقه سی به آرتین وهریک
ایزیدور . والمصل دانتیه معشوقه سنک دلات
رحیمه سیله یسی قات کویک سیر و تاشا ایستکن
سوکر اخصوزدب عزته واصل اولدور . آکلاشیلیور
انسان وصلت الی الله عشق ایله نائل اولور دک
ایسته یور . ایسته « دیون قومدی » نیک خلاصه
مغای بودر . بوئیکه برابر بو منظومه کلاما حکمت
اخلاقیه به دائر اولوب مقصودی انسالک نصیب
ومتقدری ایانت وعدم لایقانه کورده آتقن ایستیک
حکایه وشاعرانه تصویردن عبارتدو .
عینا « دانتیه » بو افکار و فاضلمانی نرسدن
اقتباس ایندی ؟ « آرتن » بک هم اولان بوسمله
تبع ایندیلور . « ماسنیون » نیکده اعتراف و تصدیق
ایستیک وچینه « آرتن » بو دعوایه عالم اولان
آراسنه بک کلمه قدرده اسلامی و تفسیرلر هم اولدیلر
ایدرک و بولنری بک ایچمه بر صورتده جمع و تحویل
ایله هرک تیجه سنده « دانتیه » نیک او منظومه
بین الاسلام ایله امرا و معراج حقیده . متداول
اولان قصص دروایان ایتن اقتباس ایچن اولدیلر
استنباط ایچمشدر . « ماسنیون » بو تیجه قول
ایچکنکنن بوخصر صده کتبی دانی Les Etudes
islamiquss à Vethanger
بر رساله شکانده نشر ایچمشدر . بولنده محضوایلی
دیکن بر مقاله به برافه جمجم ۱۱ کانون ثانی ۳۲۷
محمد علی عربی

تورکارده مدنیّت

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No ZE. 709

استاد محترم نجیب عاصم بك افندی

دویک موجدی تورک یادشده اولندن طویل خاندر. دهراسمی طویل آندن آلمه در. تورانده (تک ۲۲۰۴) ده (چیللا - سیلا) توبل قاین اسمنده بر چوق طوغوردی. بو ذات دهر آلتنده ایلاک صمتمکار ایدی [عباره سیله دهریک موجدی اولدینی ثابتدر. دهر برندهده بو توبل قاین یانک اوغلی اولدینی صرحدر. عرب مؤرخلرندن بعضیلری توبل قاین یانک اوغلی تورک قارداشی بعضیلری تورک اوغلی اولدینی سویلیور. فقط هپسی ده تورکارک جدراعلاسی اولان یانک نسانندن بولنده غنده متقدر.

علم آثار عتیقه عاماسندن دی مورغان نام مستشرق *Mission scientifique en Caucase* (فقاسیهده مأموریت عامیه) نام اثرنده (توبل قاین) توبل یانک یادشاهلرندن اولوب تورانده دهر وساتر معسادنی اختراع ایلا بکنی و قبل ایلااد بر چوق عصرلردن بری (توبل دهواتی) حکومت سوردی بکنی. عصرلره کانداتیلره بک لروالی بردولت اولدینی اوزمانلر مدنیه بک بیوک خدمتار ایتمدی بکنی سویلیور. و دیورکه بودولتلر اوزمانکی تورکاردن ایتمش معادن آلیر، برینه اتمه وساتره بررلر مش اورفته قدر اقوام سامیه هنوز بو صنعته آشنأ دکالر ایش بوسیدن تورکارله ایش بکنمکه باقارلر. ایش حتی تورکار بر کره اوزلره، اولوب اولمش تضمینات حربیه به بدل آقیه برینه ... صونوق (تورکارده معدنیانده واحدیاقی) دهر وساتره برر مش ایش.

ایشته طویل خانک قاننی شو بکنی وقائع تاریخیه به اکلانلادی آرتق (قاین) ک قان اولدینده شیهه قالمادی فقط عجباً توبل - توبل بیله بکن (طویل) می یوقسه باشقه بر معنایه ؟ اوت اولکده (طویل) ک عینی اولدینی شو خرافیه به ثابت ! (اسکی یونان اساطیرنده زوپیرله ژونون *Janon*) دن تولد ایتمدی بکنی طیل ایدیلر معدن و یانارطالار پریمی (هفت) فطره بک چیرکین یارادلش ایش بونی کورون پدیری اوغلی کورکن اشاغی به آتمش چوقق لیبی آطه سته دوشمش بو صیدن آیفالری قیرالوب (طویل) قلمش ایش و کویا اوراده (اتنا) یانار طاغنک آلتنده دهر اوچالری قوروب (تیلول) *les Cyclopes* تهر ایتمکاری موهوم جنلرک یارویله باباسنک اندینی بیله برملری احضار ایدر مش (کوریلورکه بوندده طویللق و دهر موجدلکی عیناً موجوددر حالبوکه بو خرافه دن اقدم بر حقیقت وارددرکه اوده (تورانک تحت تصدیقنده اولدینی اوزره دهره ایلاک صیقینی ویرن طویل قاندر بناء علیه طویل خان) ک آقاساق اولدینی آکلانلایور اوحالده طویل خان ترکارک وولفاندر خارخار (وولفان) لفظی طویل قاندر محرف و یاخفقدر معلومدرکه بونلجه باخری اولادیندن (توبل قان) ی تبولغان او قوبوب بازمالری ایجاب ایدر (تو *To*) ایسه بونلجه ادات تعریف طیل ایدلرک قالدیرلش سادهجه (وولفان) قاندر. بویله حرف تعریف طیل ایدیلوبده حذف ایدیلش بحال ساده بوکا منحصر دکالدر ایشته (ماس) لفظی میدانده در عربلر آنکده (ال) بی حرف تعریف طیل ایدلرک قالدیر مشل سادهجه (ماس) بر اقلدر. فارسی (لمکر) ک باشنه کان ده بویله در آنکده لای حرف

همده جزء اخیر اولان قان صفتی ده عربلره دهر بی معناسه قولالشددر. قان ایسه (خان-اغان-اغان) صورتنده لغت اولدینغه کوره فارسیده دهر دیک اولان (اغان) می طوغورمشدر. کرچه اغان فارسیده آهن طرزنده قولالایدور. سهده مشتقاتی اولان سوهان وساتره کله نک اغان اولدینی گوستریور. بو اغان لفظی فارسیده مختلف شیوهلره کوره (آین) آوان آبان طرزنده اوقوشدر. اغان این املا سیله دهر دیکلدر. نته کم دهره صیقل اوره رق بایلان کوز کولر (ایسه) اطلاق بوندن طولایددر. بناء علیه ایشته موجدی ده تورکاردر. و اینه آینه دن افصددر. (اران - اغان) ایسه فرس قدیمده دهره مؤکل ملک اسمیدر. کوریلورکه عالم مدنیته بو قدر انقلاب یان طویل خان آندنکی اواجاز کار اختراع کیمی آله کیمی ملک دیبه طابیتوردی. شجده (توبل قان) ک اولمی بر حقیقی یوقسه بر تصادف ایدر. بوراسنی تدقیق ایدلم وولفانک بر آدی ده (هفت) در بو لفظ هند عقایدنه مخالفندن طولانی هندستاندن طرد ایدیلر و تورانک بلج جهتلرینه صیقنوب اوراده اشر دیاغنه باشلایان وزر دشت عقایدنده نور و کونوز الهی اولان، زند نامنده کی کتابک شرحته بر عنوان مقدس طیلان اوستا معبودنک عبیدر اندازه هندسه (ویانافینا) کبی آوستا دخی (هفت) اولشد بوندن باشقه اساطیر یونانییه ده قرون (زمان الهی) ایله ریادن طوغمه بر معبوده موهومه تصویر ایدرلرکه اتمه موکل زعم اولنوردی ابتدا هیکل یوقدی بالاخره جدی و کوزل بر قاین شکنده نمیل ایدلدی ایفته بو اساطیر اوروپا مؤافلرینکده تحت تصدیقنده درکه هند عجم تورک عقایدندن لته و جوسیلک دورندن قالمدر بو بحث تورکجه اتمکده دیک اولان (نور - ناور - طامور طاک و طامو جنلرندن) لفظنده ایضاح ایدلشدن نثری مقرر در فضله اوله رق قرون - قورون لفظی تورکیه ده وقت معناسینه اولوب وقائع تاریخیه سیله نسیاندن قوروش اولان زمان مالنده (قورونق) مصدرندن مشتقددر. بو بحثده قاموسزده (قورون - قرون) (چاغه - ساعه - ساعت) لفظلرنده ایضاح ایدلش وساعتکده تورکار طرفندن ایجادی ملحوظ اولدینی بیله برلشددر. قانلی که هفت قوتوسنک طورون وستا ایسه قیزی اولمی مؤرخلرک طویل خان کیمی یانک اوغلی کیمی طورونی باغیاسی قدر اهمیتددر. برینک مذکر دیکرینک مؤث تصدیق ایدلشی یا مللر عقایدی بینده کی فرقندن ویا آتش لفظنک السته سامیه ده مؤث معنی اولمشندن اسمک سامیه مطابقتی ازروسیله اولسه کر کدر. هه خرافی وستا - هفتسک عجمه سی *Japet* ژاپه اولوب طویل قانکده جدی *Yaphet* ژافسه - یاف صورتنده هان عینی املاده یازلمی وخصوسیه وولفان معبودنک اسم اراکین بر صورتده آتندن طوغان آتمه سی تیلایوس ایله تورانده طویل خانک والده سی (چیللا - تیللا) نک مطابقتی دهوامتری تمامه اشیات ایدر. وولفانک پدوی *Corni culium* لفظنک بدایتی اولان *corni* دخی مازالدر قورونک عینی اولوب قرون ایسه ژاپه نک قارداشی اولمی آرتق هموستا - هفت -

تورکار طرفندن ایجادی . محوط اولدنی بیله برلشدن .
قادی که هفت قوتوسک طورونی وستا ایسه
قیزی اولمی مؤرخلک طویل خان کیمی یانک
اوغلی کیمی طورونی یانامی قدر اهمیتسزدر .
برینک مذکر دیکریک مؤنث تصویر ایلمی
یا ملنلر عقائدی بینه کی فرقدن ویا آتش لفظنک
المنه سامیه ده مؤنث معنوی اولسندن اسمک سامیه
مطابقتی ارزوسیه اولسه کر کدر . هله خرافی
وستا - هفتک عمجه سی *Japet* ژاپه اولوب
طویل فانکده جدی *Yaphet* ژافسه - یافث
صورتنده همان عینی املاده یازلمی وخصوصیه
ولفان . معدنیک اسراراسکیز برصورتده آشدن
طوغان آنته سی تیللیوس ایله تورانده طویل خانک
والده سی (چیللا - نیلا) نک مطابقتی دعواضری
تامیله اثبات ایدن . وولفانک پدری *Corni*
caium لفظنک بدایتی اولان *corni* دخی
مازاله کر قورونک عینی اولوب قرون ایسه
ژاپه نک قارداشی اولمی آرتق هم وستا - هفت -
ولفانک طویل قان اولدنی بیله برلر همده
یوقاریده کچن پدر عمجه (آموجه) اختلافی ده
کیدهر بردها سی وار . ایلیادانک برنجی نشیده سنده
ژوبیرک حریمی هیرایه غضب ایتمدی عیله هفت
والده سننه مقام تسلیمده سرمدی برقدح صورته
(صیقا ما یکن بابام بر زمانلر بکاده کوجنمش کر کدن
آشانی آشدی . (لجی) ده (سنند) لریک ایچنه
دوشوب ایقلم ناصل قیرلدنی بیله برسکیز) دیبرک
کدرینی تخیفه چالشدنی سیره ده (سنند) طائفه سی
ذکر آتسی ده بوخرافه نک مبدأ ظهورینه برده سیح
صایبر .

اساطیرده وستانک قیزی (سبیل) در بوسیده ده
وستا دیرلر بنا علیه سبیل وستا مراد فیدر سبیل
ایسه بر شیوه دیرنله (نیل - نیل - نیل) ،
توبلک عیدندر . آنک بحر فیدر بوخرافه نک اسباب
مختلفه سی علمای اشتیاقه معلومدو . ازجه تا ایله
باشلان لفظلر بعضی دارده ژاپه نیل ایتمک عایددر
تا ایسه هر دیله بولنه مدیفندن سیننه تحول ایدر
بنا علیه (سبل ، سبر ، سمل) اولور حال بوکه
اودیلارده حروف املا اولدنی بول لفظلرک
هر بری بر قاج صورتله اوقونور بونظر به دن
(سایر) ، (زبر) (سینک ژاپه فایله) (سجم)
(اورتاده کی حایه اعتبار ایدن قره مان قهرمان کی)
شجهد (سینلر شینه چوریا بر هایه اعتبار ایدان)
کی نیجه لفظلرکده (توبال) دن اورده دیکر آکلاشیایبر
اسکی کیمیا اثرلرنده معدنلری اسماء کوا ایله
تعبر ایتمک عادت ایدی . آلتونه شمس ، کوموشه
قر دیککاری کی دهرده صرخ اطلاق اولونوردی .
صرخ ایسه لایتلرده ، فرانسه لرده (مارس) ک
معادلیدر . عینی زمانده مارس آنلرک اوچجی
آبی اولوب تاریخ اساطیرده (حرب الهی) صفتی
نازانشدر . ایسته بومارسی ده تورکیه ده بیله اوچجی
آی اولان (بارس) دن آلتسدر . (مارسی)
(مارس) ک هقول شیوه سیندر . اسکی آوروپالیر
دهری تقدیس ایدن تورکاره (مارسک قیلچی)
دیرلردی .

ولفانک باباسی (ژوبیر) ده بزده (مشری)
بیله برینک عیدندر . بو (مشری) ده تورکارده
(موش - موغ) ، (تکری) ترکیبندن آلتسدر .
نورطیکریس دیکدر . اساطیرده مشترک ضیایی
نیل ایتمدی معلومدر . بونک مقابلی اولوب طاعتی
نیل ایدن (یتان) ده تورکیه (توتون) دن
آلتسدر . حاصلی بوتون بواسطه شرق دیلارندن ،
دیلرندن وبالخاصه تورکار دن مینسدر . (آتلاس -
آتلاس) کده ؛ اسکی (ولفا) نونرینه عام اولان
(آتل) آتدنی تورک بادشاهندن عبارتدر .
صرافا صه : ۲۲-۶-۹۲۰ اوخربلی
نورالهرین ره فایده

[۱] اخطار - توبال فانک (تو) سی خذف
ایلمی وولفان اولسدر نظریه سی استبعاد ایدنلر
بواحصادک کندی منزله وقوع بولدیقه واورمان
(وولفان) ک اصلی بالفان اولدیقه ایثانه نیلیرلر .
او حالده بالفانک معنای اصلیمی دهر معنی چیقان
طاغ دیک اولور . معدنی طاعلر ایسه برکانی
اولمی طبعیدر . بوسیدن بالفان آوروپا دیلرینه
وولفان صورتی وینار طاعلر معنای کیمش اولور .
مازاله کر اساطیر ایسه محل اصالیسنده کی حقیقته دن
آزاده دنیله بیایر .

تعبیر ایتمدکاری موهوم جنلرک یاردیمیه باباسنک
اندنی بیله برملری احضار ایدرمنش) کوریا یورک
بوندده طویلاق ودهر موجودلکی عینا موجوددر
حالبوکه بو خرافه دن اقدام بر حقیقت واردرک
اورده (تورانک تحت تصدیقده اولدنی اوزره
دهره ایلمک صفتی ویرن طویال قاندر بنا علیه
طویال خان) ک آقماقی اولدنی آکلاشیایور
او حالده طویال خان ترکارک وولفانیدر خارخار
(وولفان) لفظی طویال قاندرن خرف ویا خفندر
معلومدر . یونانی باخرف اولدنی بندن (توبال) کی
تولفان اوقوبوب یازملری ایجاب ایدر (تو) *To*
ایسه یونجه ادات تعریفطن ایدلرک قالدیرلش
سادهجه (وولفان) قاندر . بویه حرف تعریف
طن ایدیلوبده خذف ایدیلر مجالر ساده بوکا
مخصر دکادر ایسته (الماس) لفظی میدانده در
عربلر انکده (ال) بی حرف تعریفطن ایدلرک
قالدیرملر سادهجه (ماس) بر اقلدر . فارسی
(لشکر) ک باشنه کانده بویه در انکده لای حرف
تعریفطن ایدلش خذف ایدلرک عسکر اولسندر [۱]
بودعواضری اثبات ایدن انکده هم ادله اکثری
لسانلرده بر اسکی هپ بو طویال خان) کتیا اسمندن
یا صنعتندن آلتسدر .
طویال تورکیه ده (ط) اولدیقه کوره (توبال)
املاسیله فارسیده دهر ویا قیر قیر نیسی دیکدر .
بولفظ توبال املاسیله عربی ده کچمدر .
(توبال) ک تورانده کی املاسی (توبال) ایدی .
ایده بو توبال درکه بزده باباسی لای اقر ب خذف
اولان میمه ژاپه تبداله (تومور - تومور) ویا املاسی
قدیمی (تبل) اولدیقه کوره (تور) اولسدر .
بالآخره بو (تور) بی بعضلری (تیمور) بعضلری
(تیمور) تلفظ ایتسدر . ذاتا اسکی تورکیه ده
شیمدی داله باشلا دیمن لفظلرک هپسی ده تا در
بنا علیه بوگونکی دهر ده ایسته بو (تیمور)
تبل لفظیدر . معلومدرک تورکار یا ایله اوقودنی
بر سدوزی مغرالر ایله تلفظ ایدر . ایسته بو
توبال (توبال) ک تیمور - دهره قدر اولان مختلف
لهجه لرینه سبب بوکی مختلف شیوه لرله بر سلسله
تتاسیله اوغراماسیدر آنجوقی هر کوردیکی انقلاب
معنایله ازجوق توسیع وخصیص ویرمکه برابر
اصاندر اصلا ابره ماهندن ایسته تیم تیه ، تیمون
هپ بوکا شاهندر .
(قان - خان - آغان) صفتنه کلمه (قان
ناصل که خان دیک ایسه اغا کی اغمق دن مشتق
اولان آغان ده اولددر) قان - قان قین املاسیله
دهری معنایله عربی به کچمدر بالآخره عربلر
بون (قان قین قینانه) صورتنده تعریفده
ایتملردن ایسته بولفظک (طویال قان) ک نصف
اخری بولدیغنده شیم بوقدر بعض اوزون لفظلر
ترکیبلر واردرک هبت عمومی سی نه معنایله کچمسه
انک اجزای مخصوصه سی ده از جوق بر فرقه یته
عینی معنارده قوللایبر ازجه یونانجه دن مأخوذ
اولان مایخولیا لفظی اساغزده هم مایخولیا
صورتنده همده صراف و خولیا بلر زنده بر برینه
یا قین معنارده قوللایسی بونک انک آجیق شاهیدر
ایسه طویال خانکده هم هبت مجموعه سی
(تو) وولفان هم جزء اولی توبال - دهر اولش

تورک کرک تاریخچه موقعلری

مقدونیه پسر بی-اداره-ایدن-شخصلر ،
بهر کتلتلر شهنظر او-چیل ویا نلین ایدن کتاری کی
صحنه شهنظره-چغان ملنرده، وقایعنامه عیرتده یاشانلی
بر موقع نعلل ایدنلر، یاخود شرفین بردر کده
براقبلشاردر .
صحنه تارخنلن چکلیملش بعض ملنل واردر که
حصیلرله طلائر نسلیانی آنتنه کوهله چک حالدہ ،
براندظری شغلل ایزیلر، یو کونه قدر یایدن قالیش،
الی ایللرده عینی شرفله یایدن قانی حقن قازانشاردر .
ملنلرک، تارخنده قازانظاری موقع احترام
درجه سی، استقباللری حقدنله یزیه چک حکم ایچون،
بر مقیاس تقدیردر . ماضیلی یارلاق ظفرلر،
شانلی دورلر ایله توج ایدن بر ملنک آیتسکده
ایوبله اولماسی ایچون بر سبب یوقدر .
قطط برملنک، تارخنده کی موقعی قطعی صورتده
تقدیر ایدن یاملک ایچون، الهه معلوم و معین بره مقیاس
براتی ضروری دکلیدر ؟ چونکه، کتبه و کتیفته
عالمه خصوصاً تده و واضح بر فکر ایدینه یاملک ایچون،
واحد قیاسی دلیلن اعتباری بر مقیاسه احتیاج
واردر . حالوکه بشریت، معنائیست و ملنلرک
موقع تارخیلرینک تمینی ایچون هنوز قطعی و متقیق
بر واحد قیاسی یوله ما شدز .
تورک ایچوندر که مورخان کرک ملنلرک، کرک
تاریخی شخصلرک عا کده سنده اکثریا یا کلملر،
حکملرینی عقل و منطقتن زباده حسیلرته کوره
و برمشلردر . حیسانه استناد ایدن حکملر ایسه
هیچ بوقت خادان سالم اوله ما زلر .
سنه لرجه نلین ایدنلن اشخاصک، بر زمان
صوکره محترم طانیامه سی، صوکره دیکر بر عصرده
تکرار ملنلرله هدف ایدیلر، عا کتک حیسانه
استناد ایدنرله سننلن نشأت ایدنکی شهنظره
هله موقع استفاده کلز احترام و منفعت تحت
تأثیرنده یولورلرسه و بر دکاری حکملرده حقیقت
آرامق عت اولور . دون شوته کیتدیکی ایچون
تقدیر ایدنلن بر آده ک، یو کون، منفعته اولیون
کتلن بر جن کتدنن تانی نلین ایدنکی داننا
کوروبان حالندن دکلیدر ؟

اساساً، ملنلرک تارخیی موقعلری تقدیر ایچون
آله بر مقیاس اولسه بیله - که یوقدر دینک -
تورک زمان و محیطله کوره ده کتبه سی ایجاب ایدر .
چونکه، بر عصرک ویا بر محیطک ضربت عد
ایدنکی شیلرک، دیکر بر عصرده، باشقه بر
محیطده نظر اعتباره بیله آتاندظاری، حق تقییح
ایدنکاری داننا کورولکدهدر .
تورک کرک تاریخده نه کی بر موقعی حاضر
یولنلرینی آراشدن بر کن حیسانه قاپیلر ق،
خطایه دوشمک تیکه سی عروقت ایچون موجوددر .
یولنلرکده آن حق، مختلف عصرلرده باشقه ملنلر
تارخنده بر موقع شرف قازاننلر اوصاف
و سیانک نه لیدن عبارت اولیفتی تعین و تورک کرک
هر عصرده یولرله نه درجه لوده متصف یولنلرینی
تقدیر ایلک سایه سنده قورنیه بیلر .
تاریخ قدیم کوستردیورک ازمته اولیوده تضل
قوت، حیسانی ایمان، تقوی و شرفک اک برنجی
عاملرین صابیلوردی . اسکی یونانیلرله اک
یو کسک موقع شرف، اولیباد او یونلرده غالب
کلمه تخصص ایدیلون، اولرک شرف و حیقیتلری
هر کسک یوقنده کوریلوردی : بربری متعاف
اوچ اولیباد سایه سنده برنجیلکی قازانان
(آنتیلوس)، صومک توبه و حرمتی قازانن
کسبیه فارینی حس ایدنلن یو کسک نشانه سی
اولن اوزره عیالی سایه میده رکن ایدلر .
اولیباد قهرمانلرین (قلیپ) ایتیلر ک
(سیباریس) حکم ایلرک قزیه لردن اوزر ایش،
اه لیدن سوکره ده موجودلر سه چقاریلدی .
اوچ کتکافات قازان (فابوس) ک (دهانی) شهرنده
معظم بره یکلر کز ایدلش، اوزرینده یوقیتلری
نازلشدن . اولیباد قهرمانی (میلون) ک شیری
ایله آسیا ایزیرارنه قدر پایمالش، ایران شاهنه
قدر و اتل اولدی .
تاریخ تیکه کده نلنلن ایدنکی بومرینک،
تورک کرده هرملندن ده زباده اولدیقینه تاریخ
کوسرینکده، تورکاری شهادت و قهرمانلک تنالی
ط بقدردر .
حقیقده نوبیسلری، ماضیلک اک اوزاق
دورلرله عا کده نوات میناسده، تورک قهرمانلرینه،
کتیصن صقلر تخصیص ایتلردر . و هت-هت-
توم - قاتو)، (هت-تو-هات-شو)، (سو-کی)،
(قام - مو)، (هان-شو) و (لیه-تای-کی-سو)،
یواد عینی دن ایک یوز کسور سنه اول یاشامش

اولان تورک قهرمانلرین (مه-ته) تارخونک حاسنه
داثر، صحیفه لرطولوس طفر داستانلری قید ایتلردر .
دها صوکره ایسه (سوئی-شو)، (که-تو -
تایغ - شو) ده اورت آسینک فاتح اکبری،
(مو-هان) خانک شالی ظفرلری ترم ایدلر .
غرب توکیو (تورک) لری خان (دیزا یول) ک
قهرمانلری ایسه، (مه-نادر)، (نه-توفلات) کی
یونانس مورخانینی بیله صحیفه لر طولدرمه مجبور
براقشدر .
آثار ملیه مژده کی (اوغوز) و (بوغو)
اسطوره لری، اسکی یونانیلرک حرب معبودلرینه
تخصیص ایتنکاری طفر داستانلرینده آرز پارلاق
دکندر .
(زنداوستا) نك (پنتک) ی، شهنامه نك
(افراسیاب) ی ک اسکی بر داستان ملی نك
(آپ ازونکا) سی، (اولیباد) قهرمانلری شویله
مورسون، حرب معبودلرینک بیله یوقنده بر موقع
شهادت احراز ایتلردر .
(فابوس) ک موقعلرینی اخلاقه ترم ایچون
رکن ایدنلن کتابلی هیكله مقابل، آسپاده
اورخون تهری یولرینده تورک قهرمانی (کول-نکین) ک
سلسله ظفرلرینی طاشیان آبدلر یولنلر .
قاپغان (مه-جو) و (بیلکه) خانلرک، غروب
ملیه زنی اوقشایان حیرتجنش قهرمانلرینی معنی
(قوشو-چادام) کتابلری، رومانک دوراستیلاسی
مصور تاریخ صحیفه لری، قازانجلی، (آنتیبال) ک
پارلاق ظفرلری کولکده براقحق درجه ده
حاجت نمودلر بیله مالاملر . قرون وسطی یه
طوغری کله چک اولورسوق، او عصرلرده تارخه
قاریشان تورک خاندانلرینک کتبه سنده عرق
اوصاف میزه سنن اولان یوقهرمانق سببه سنک
یکتسق نظاهراتی کوره بیلر : ایلک خانه،
سووک تکین اوفلنه، اکبرشاهه، آلب آسپاده،
اقداملر ضبط ایتنلرین سجه لره کر بوغاز، سنجرلر
آق سنجرلر، زنگیار، اوزون حسنلر، یولر،
نادرشاهلر کی خارقلر یقصدیرمش، اورخان
غازیلر، سلیم اولاره، قانولرده جهانلر استیلا
ایتنر مشدر .
قرون وسطی نك ایلک دورلرده ده، اعصاب
قدیمه ده اولدیق کی، شجاعت وقوی حیسانک
کک مهم عوامل تقویه دن عد ایدلر سنه دوام
اولنلر . فقط، عصرلر اولی ایدنکی، یوقدر
ده کیشمش موقع شرف، قی، صنایع، ادبی
وقوف و عرفانه بر اولدغه باشلانلر . تورک کرک
یوساحه دهه قازانظاری موقع، اختیار ایدیلر چک
قدر عابدر . حماسیه مشن اولان یوقومک،
مدیثت و علم و عرفان ساحه سنده کی یوقنده چوق
دفعه بزه طانلرینلر درجه نك قات یوقندهدر .
اسلامی قبول ایتدنن سوکره، تورک کرک علم
و عرفان ساحه سنده کوستردکاری حیرت بخش
موقعیتلر، مدید بر تربیه دماغیه نك نتیجه توارنی
اولدنی قبول ایدنکی، کیتیک فنا ایضی ممکن
اوله ماز .

کوریورک تورک کرک، عالمه اسلام داخلنده
هنوز بر وقع سیاسی احراز ایتدن اول، اک
یو کسک مقامات علمیه صعود ایتلردر . حیات
سیاسیه قازانلرین سوکره ایسه، تقوی علملاری
دها پارلاق نیچانگه توج ایتلردر .
تورک کرک بر قیاسی وارسه، اوده مساعی
علمیه لرینه ملی بردانغا اورممش اولنلریدر . فقط،
یوتون قرون وسطی مدتیجه یو دامقانی هانکی ملت
اورمشدر که ... او عصرلرده غربک لسان عیسی
لائیجه اولدیق کی شرقک علم دنیله عربیه
دکلیدی ؟ - خرسستیان عالمه سنه منسوب اولان
مانلر، آثار علمیه لرینی کاملاً لائیجه یازانظاری
کی، اسلام کتله سنه مربوط یولنلر قورلر
کتابلرینی عربلسانیه تالیف ایدیلوردی . عالمه
اسلام آره سنده، یالکز ایرانلر درک تورک کرک قدر
میل نکل کوسترممش، آثار علمیه لرینده، حتی
عنعات دینیه لرینده تألیفات علمیه لرینی محافظه ایتلردر .
حالبوکه تورک عالمری و لغات علمیه لرینی عرب
ویا عجم لسانیه بحر بر ایتلر، تورکیه یازمه
خاندانلرینه بیله کتیره مشاردر .
تورک اسرا و علماسنک هر عصرده زمان و محیطک
الیا آتیه قرط مجولینلری، کندیلرینی داننا نکل
چرسانه قایدیرمشدر . تورک کرک سقوط و انحطاطلاری
اسبابی آراشدن بریلرکن، نکل میلاننه یووک بر
موقع و برینک ایجاب ایدر .
م شمس الدین

مصاحبه تاریخی

تورک برلکی دائما خارقلر ابداع اتمشدر

برنسس زوجنی تسکین ایدرهک قویونلور سرائنده کی چین علمدارلغنی تعدیل ایده جکدر. شاید کندیسندن برده اولاد دنیا به کلیرسه ، برکون قویونلورلرک چین امپراطوری قاننه منسوب برنازرو واسطه سیله اداره ایدله جکینی ده امید ایده بیلیرز . برنسسک خاقانه تزویج ایدیله سنه موافقت کوستریلورسه ، بو معظم وقدرتلی حکومتله مصالحه عقد ایدیله جک ، شمال حدودلریمزک محافظه سی ایچونده بوز بیکلرجه عسکر بسلمهک لزم قالدیه جقدر! ..

چین وقایعنامه لرده صفحات وتکامل تاریخیسی تمامیه مضبوط اولان اسکی تورک دولتی ، ده اوزمانلرده بو قدر فیاض برقابلیت حیایه ، بو قدر شهامتلی بر سطوت عسکریه عرض ایدیوردی . زمانک بعضاً بک مهملک ضربله رینه رغماً ، تورک برقابلیت حیایه سی بو کونه قدر محافظه اتمش ، والی ایلده ، هیچ شبهه یوق که ، محافظه ایده جکدر .

بر زمانلر جهانک اک قدرتلی دولتلر نی تشکیل ایدن بر جوق قوملرک ، بو کون تاریخده آتخیق ناملری قالیلمش اولدینی حالده ، اک قورقونج واکمهملک صدمه لری متعاقب تورکلرک یکی برحیات وحوالته تکرار صحته یه چیمه . لری ، ملی سجده لرنسک ، ملی روحلرنسک ونهایت بو ایکنسک مولودی اولان بی بیان حیانتلرنسک طبیی برتقدجسی در .

تورک عشیری برحیات کچیررکن بیله ، ینه مستقل یاشامش ، یابانچی قوتلره مقاد اوله مش ، اجینی حاکمیتلر آتته کیرمه مشدر . ایل حیاندنه ایسه ، یکریمی بر عصر دئیری ، تاریخ بشرتی شهامت صحته لرله طولدیران برحیات استقلال یاشامشدر .

تورکه بوروسی ، بوسجیه لری ، بو استقلال وحا کیمیت عشقنی نفخ ایدن ایلک عامل ، محیطی اولمشدر . تورکلر وضیعت ارضیه اعتبارله دنیا نیک ایبوکسک بر یابلاسنده کتقبز بر اخلاق ، اک صاف بر هوا ایله طبیی برر قهرمان اوله رق بنشمشدر ، تاریخک نفوذ

ایستدیرکی ضرردئیری - مستقل یاشامشدردی . بو حال ، اولزده حیانتک استقلالدن عبارت اولدینی قناعتی لایتزل بر عقیده حالده تمیه اتمشدر . بوکسک یابلازنده چالاک آتاری اوزرندن ارضک دیکر بقعه لری آیقاری آتنده کورن تورکلر ، کندیلری بوتون اومحیطلرک طبیی برحاکمی کی کوردمشدر . بو کوریشده ، جهانکیرلرک وحا کیمیت ذهنیتک بو یوک بر حصه سی مندجدر .

تورک برلکنی تأمین ، ملی روحی انکشاف ایدرک کی بو یوک رخارقه کوسترن (مهته) ،

ایکی بیک یوزیکریمی برسنه اول ، صوگ بهارک ایلیق برکونده ، چین امپراطوری بو یوک (قاعورنی) نیک محشم سرائنده امثالسز بر فوق الماده لک کوریلوردی . سرائک بولندینی جاده لر ، قوجوق قالیقلی ، اوزون سبزاقلی ، کچیلان آتلی کوربوز سواریلرله طولمشدی . بو تاریخده چینگ باختی اولان (سیفانو) نیک منجسس خاقی ، بوجسور سواریلری کورمک اوزره سو قاقلره دو کولش ، بخیره لره قوشمشدردی . ازدحاملی جاده لردن تلاشلی بر سرعته سرایه کیدن ارکان دولته ، اوزون صاجاری آره سندن سچیان سجالزنده درین بر اندیشه نشانه لری نوریلوردی .

(چین - شه - هوانغ - نی) نیک انقاض سلطنتی اوزرنده اوزون و شانلی بر استقباله نامزد اولان معظم (هان) سلطنتی تأسیس و اوجیوز میلیون انسانی کندیسنه فرمانبر ایدن امپراطور (قاعورنی) ، سرایه دعوت ایتدیکی وکلا و امراسنک ورودینی صبر سزقله بکلپوردی :

مدعوبن ، عمیق بر سکوت و اندیشه ایچنده برلره قاپانه رق شرفشوله مظهر اولدقلری زمان ، امپراطور باخت جاده لر نی طولدیران جسور سواریلرک قوماندانی طرفندن بر آز اول تقدیم ایدیلن نامه نیک قرائت ایدیلسنی امر ایلدی : « کوک و برک طوغوردینی ، کون و آبلک نخته کچیردیکی قویونلو (هون - بو) لرک کوتلی و بو یوک تانزوسی ، چین فنفورندن احترامله رجا ایدرکه . . . »

عباره سیله باشلايان بونامه ده ، تورکلرک شانلی خاقانی (مهته) ، چینگ استرحام ایتدیکی مصالحه نیک محقق ایچون ، بر طاقم شرائط در میان ایدیوردی . بو شرطلر آره سسنده اک مهمی امپراطورک سوکیلی قیزینک خاقانه تزویجی تکلیفی ایدی . چینگ مقدس عنعنه سنه کوره (ابن سما) نیک کریمه سی ، بر اجینی به تزویج ایدیله مزدی .

فقطه ، امپراطور ، معیتنده کی اوج بوزیک کیمسه بر اردو ره رخا زینشکی بوسجیمش

حاکمانک آتخیق قرق بیکه بالغ اولان کزیده سواریلری طرفندن تحت محاصره ه آلمش ، اردوسنک قسم اعظمیه برابر اسارته دوشمک کی مدهش بر تهلکه کچیرمشدی . بو واقعه نیک آچی خاطرهمی بوتون معنویاتی صارصمش ، کندیسنده خاقانک تکلیفلرله مخالفت جسارتی بر اقامشدر . چونکه او قورقونج نهلکه دن عسکرینک شهامت ، قوماندانلرنسک مهارتیه دکل ، خاقانک سوکیلی زوجیسی (یهن - شی)

نیزک ایتکه کورمانده قورمانده شهید

کون و آيك نخته کچيرديكى قوبونلو
(هيون - يو) لرك قوتلى ووبوك تانزوسى،
چين ففوردن احترامله رجا ايدرگه...
عباره سيله باشلايان بونامده، توركلرك شانلى
خاقانى (مهته)، چينك استرحام ابتدايى
مصالحه نك تحقى ايجون، بر خاقم شرائط
درميان ايديبوردى. بو شرطلر آره سنده
اك مهمى ايمراطورك سوكلى قيزنك خاقانه
ترويجى تكلفى ايدى. چينك مقدس عنعنه سته
كوره (ابن ساء) نك كرمه سى، بر اجنیه به
ترويج ايديله مزدى.

قطر، ايمراطور، معتددهكى اوج بوزيك
...
اولان كزیده سواريلرى طرفدن تحت
محاصره به آلتش، اردوسنك قسم اعظميله
برابر اسارته دوشمك كى مدهش بر تهلكه
كچيرمشدى. بو واقعه نك آجى خاطرده سى
بوتون معنوياتى صارصمش، كنديسنده
خاقانك تكليلارنه مخالفت جسارتى بر اقامشدى.
چونكه او قورقوج نهلكدن عسكرينك
شامتى، قوماندانلرينك مهارتيله دكل،
خاقانك سوكلى زوجيه سى (بهن - شى)
خانوك لطفكار معاوتيله قورترله بيلمشدى.
بومدهش خاطر اتاله اعصابى ذاتا صارصيلمش
اولان ايمراطور اولدنى راپورلردن، شالى
چيى استيلا ايدن خاقانك، شرائط صلحيه ي
قبوله اجبار ايتك مقصديله پايتخت اوزرينه
يوريمكده اولدنى اوكرتمشدى. سرابده بر
بومباتا نيرى پايان بوموخش خبر، ايمراطورى
بوس بوتون شاشيرتمشدى.

خارقوى بر هزم و اراده نجلى ايتدیرن
خاقان، پدى زمانده متشتت و اوبوشوق
بر حالده بولان بويلرى، اولوسلرى شمامتدار
سنجغانى آلتنه طوپلامش، تورك برلكنى
تأمين ايتش، (هاى) دن (قوره) به،
(سيريا) دن، چينك (شانس)، (شنس)
(به كينغ) ايلالرينه قدر امتداد ايدن خطه ده
معظم بر ايمراطورلوق قورمش، قرق بيك
كشيك برقونه هانلرك اوجيوز بيك كشيك
براردوسنى نارومار ايتمشدى.

هان خاندانى، شمى يا ايمراطورلنى
فدا ايتك ويا مقدس عنعنه دن واز كچمك
وضعينده بولنيوردى. هر ايكي شوقده، نحملسوز
ايدى. ايمراطورى ازن درين انديشه نك
سببى بو ايدى.

ايمراطورك تاثيروانديشه سى و كلاسي ده
استيلا ايتش اولدنيقدن نامه نك قرائتى عميق
برسكوت تعقيب ايتدى. باش قوماندان (ليه عو -
كينغ) اه توجه ايدن نظرلر، اوندن بر چاره
استخلاص بگيلور، حالا آوردودن بر شيلراميد
ايديبوردى. نهايت جنرال (ليه عو - كينغ)،
ايمراطوره نوجيه ايتديكى خطابه ايله بگله نيلن
جوانى وردى. دچيللرك قانى دو كسزین
مهته تانزو ايله تانسيس صلح ايجون كرمه كزى
كنديسنه ترويج ايتلى سگز. شبه بوق كه،

تورك عشيرى رحيات كچيرر كن بيله،
ينه مستقل ياشامش، يالايچى قوتلره مقاد
اوله مش، اجنى حاكميتلر آلتنه كيرمه مشدر.
ايل حياننده ايسه، يكرمى بر عصر دبيرى،
نارنج بشرى شهادت صحته لريله طولدبران
رحيات استقلال ياشامشدر.

توركه بوروسى، بوسجه لرى، بو استقلال
و حاكميت عشقى نفخ ايدن ايلك عامل،
عجيبى اولمشدر. توركلر وضعيت ارضيه
اعتباريله دنيا نك اكبوكسك بر يايلاسنده اكلنجيز
بر اخلاق، اكل صاف بر هوا ايله طبيعى برر
قهرمان اوله رق بشمشلر، نارنجك قوفد
...
مشلردى. بوحال، اولرده حياتك استقلالدن
عبارت اولدنى قناعتى لايتزل بر عقيدده حالده
تيمه ايتمشدى. بوكسك يايلازلنده چالاك آتلى
اوزردن ارضك ديكر بقعه لرني آياقلى
آلتنده كورن توركلر، كنديلرى بوتون
او محيطلرك طبيعى برحاه كى كوردمشدر.
بو كوريش ده، جهانكيرلك و حاكميت ذهنيته نك
بو بوك بر حصه سى مندجدر.

تورك برلكنى تأمين، مى روحى انكشاف
ايتدرك كى بو بوك رخارقه كوسترن (مهته)،
صارصيلماز بر هزم و اراده ايله حدودلرى
(قوره) دكزدن (ولفا) بويلرينه، شمديكى
(به كين) جوارندن سيرياده نى (توبولسوق)
حواليسته قدر توسيع ايتديكى زمان، ساتى
بو ذهنيت اولمشدى.

بو كسك يايلازلردن، چيى قهرمان سوا.
زيرلرك پيش استيلاسنه اچيلمش بر مالكانه
كى كورن خاقان، ايمراطوريجيه (تاى -
هوعو) كوندردى كى نامه رده بو محسنى اچيجه
اظهار ايتش، كنديسنى چين ايمراطورلنك
(متبوع اعظمى) ديه توصيف ايتمشدى.
بو معامله دن متأثر اولان ايمراطوريجيه،
و كلاسندن (فان - هوتهى) ك تشويقيله،
خاقانله حربه كيريشمك آرزوسنى كوستردى
زمان، و زراسندن (لى - يو)، سرابده
ايمراطوريجيه نك حضورنده انقاد ايدن مجلس
و كلاده، معضدار بر نطق ايراد ايتش، تورك
وحدت و اراده سنك لازمال قدرنى قارشوسنده
چينك حقيقى وضعيتنى بر روا تشریح ايتمشدى؛

ايمراطور قاعوسنى نك قوبونلور طرفندن
محاصره ايديلديكى زمان، بك اوزاق دكلدر.
او وقت تانزونك زوجيه سى خانوك معاونت
خفيه سى اولمشيدى، ايمراطور معيتيله برابر،
اسير اوله جقدى. او فلا كنىل هنگاملر
هنوز اونونولما مشدر. هپمى بدى كون
محاصره اولندق ديديبور. فقط او مصيبتلى
كونلرك بر اقدىنى آوازه ايتشكا، حالا منقطع
اوله مش، سينه ملتده اچلان ياره لر هنوز
ايتام بوله مشدر. (فان هوتهى) اغفالكار
برلسالنه ايمراطورلنى تكرر بر حربه
سوروكلامك ايتيبور. بوزيك كشيك
بر اردو ايله قوبونلر حكومتى بيقه جقتدن
بحث ايديبور. خابر، خابر، بوسوزلر بوش

بره آتوب طومتق، دشمنك قدرت و سطوتى
كورمك ايسسته مكدنر. صميمى بر قطعيت
و حسارته عرض ايدهرم كه، شو ضعيف
حالمزده بزم ايجون (تانزو) ايله خوش
كچيمكدن باشقه بول بوقدر...
دها هنگام تانسنده اوج بوز ميلونلوق بر
ايمراطورلره قارشى بوتدر پارلاق بروصيت
احراز ايدن توركلر، بوقوتى، مى روحلرينك
قوتى، مى سنجيلرينك بوككلى، مى
انجادلرينك متاى و بوتون بونلرك شعورلى
مثلى اولان باشبوغلرينك صارصيلماز هزم
و اراده سى سابه سنده قازانمشلردى.
توركلر، فردى وارلنى مى وارلقده،
فردى منفقى، مى منافعه ده شخصى حرى
مى استقلالده كوره رك صميمى و ايمانلى بر
صورنده عين فايه، عين مفكوره اطرافنده
برلشدكلرى زمانلر، دائما بويه خارقلر
توسترمش، هزم و نهايتلى، لايتزل اراده لرى
ايله جريان تاريخى دونده رمش، اكل مدهش،
اكل قورقوج فلا نلردن يكي بر حيات شهادتله
چيقمش، كنديلرينه پارلاق و اميدلى براستقبال
اچمشلردر. توركلرك سر نذشت شهادتى،
شمى به قدر، هيچ بر ملت تاريخنده كوريله.
مهن بوكى خارقلره مالامال اولدنى كى،
سرنوشت استقبالى ده، هيچ شبه بوق كه،
ماضى قدر پارلاق و شرفلى اوله جقدر...
چونكه تورلك، قرانى، ايمانى، مى روحى،
عرقى سنجيه سى، بوشرفلى استقبالنك سپهائى
اعتلاسى در.

توركلارده يورد سو كيسي

حاله عزلی یا قیشد بره مامش ؟ بر مصراعنده وزن
وارسه دیکر لردم بوق ؛ دتک که ای بر کیمسه ایش .
اشعارینه باقیلنجه سیاهی اولدینی واحمد پاشالی بولندی
آکلاشیلور .

ایشته بو طبیعی شاعرك (۱۲۱۱) ده کوتاهی دن
آریلورکن سوبله یکی بر تورکک ک بایقندر . کرک
بونی ؛ کرک ایکی تورک ایله ایکی مانی بی بورابه
درج ایتک ایستمد .

— گفتار سری قوشمه —

غربت ایله دوندورمشم یونی
آریلق آتشی یاقدی جانمی
سلام ایلك دوسته ایرمض المز
آه ایده رین کیمسه بیلمز حالز
بن او بی است ایله آتارین
بلکه غربت ایله وطن طوتارین
پهلام سکا دونر دونر یاقره رین
فالور دوستلرم اهل عینلر
غربت آتدینی داقدی یونجه
قسمت دقتینی قویدم قوینجه

آریلق خلعتین کییدم اکتمه
هجب نه دیارده قالیر تولومض

فرقت یاشی دورماز کوزمدن آقار

سلامک قوقوسی بورنه قوقار

غربتک آتشی باغری یاقار
نصیب اولور اوغرازی اوله یولاز

سری بوغربتک حالن پک بیلور

کیدوب کیروکلن بیکنده براولور

صلا ترک ایدهنک حالی یا تولور
غربتک بو حالی بوکر بیلمز

— کوتاهی ترکیبی —

آی دوغار الک کبی کون دوغار ملک کبی
یارمک قوبنده کی نورفنده کلک کبی

نشم آمان آمان کلم آمان آمان یار
آی دوغار آیان لایر کون دوغار بیاز لایر

کوتاهی نك قیزلی گاه گاه کولر نازلانیر
نشم آمان آمان کلم آمان آمان یار

— دیگر —

آلیورک قیر آتمک کنی
چوق چکدم دنیا نك درد و غمی

اوستنه پینلر سورسون دمی
بن تولور سهم کیملر آلیر یاری

انق حصاردن آل دیدیلر آلدیم
بن باشمه کلچکین بیلمدم

سیوری حصاردن آلدیم اما کولدم
ایضا

صبح اولدی یینه کونش دوغدمی
خاص باشچده قیزیل کلر صولدی

نشمه دوستمه خیر اولدی
بن تولور سهم کیملر آلیر یاری

— مانی —

فار یاغاز کوره ک ایستر طامله لق دیرک ایستر
کوچوکدن یاز سومکه دمیردن یورک ایستر

— دیگر —

باشیده واردد شالم داغلرده دولاشم
دنیاده قاوشماز سه قی آخرتده قاوشم

کلبلی معلم رفعت

وورکلر بوره لرینی چوق سوزلر ؛ شهردن بر
ساعت اهلروده برکویه کیمک بیله بر تورکک ایچون
غریبک صاییلور . بو حال بزه سنه لردن برو
آلیندیغمز بر عادتدن اهلر کلیور .

مهور آتالر سوزلرنده (دیار غربت جنم
اولسه وطنندن آریله . دیار غربتده باش اولندن
وطنده آتیق اولیق بیکدر . تنکری کیمسه بی غربت
ایلهه بیر اقامسون . تنکری کیمسه بی اولندن ، بار قندن ،

نشنندن ، دوستندن آیرماسون . غریبک یونی
بوکوک اولور . غریب ایچون کیم آغلار . غریبک
کوزی یاشی سیلن بولونماز . غریبک چکه سنی

باغلیان بولونماز . غربت ایله جان ویرمک زور
اولور . غریبک دیریمی اولوسی بللیسز اولور .
آناه بابا یوردینه او یاز اولماز . بو عملکنده بر آراه
طولوسی قیمک وار) کبی بر چوق سوزلر وار .

صوکره آتالر (کیمه آینه به باقه غریبک
کیدرسک . طونکی آیفاده کیمه غربت ایله دوشرسک)
دییه چوقغله اوکود و پررلر ؛ برده بلکه غربت
ایله موس ایبر دییه چوقغله نك پیشورمک .

صوکوک دیکمک کبی شیلری اوکرتزلر .
بوکون بوگون دنیا نك حالی جان معلوم کیدر .
آورد پایلرک یالکن بیوکری دکل چوقوقلری
بیله کزمنک بر بیر افازلر ؛ مسلماندردن غریبلرکده

کیمه کیم قطعه ، اولکه ، شهر یوق کیدر ؛
ایرانلرده اوله در . یالکن تورکلر در که برلندن
آریله ما تزلر . صان که باصدقلری طوبراق مقتطیسی
کبی اولنری چکیور بیر اقا یور ؛ اسن بیلر قات

قات چنبر اولیورده اولنری قوشادور طیشاری به
چیقارما یور .

تورکلر وطنلرینک هر شیتی سوزلر : یازیلر ،
یاپانلر ، طاغلر ، طاشلر ، اورمانلر ، چالیلر ،
چیریلر ، اوتلر ، چاپیلر ، چچکلر ، نیکلر ،
دره لر ، دپه لر ، آقار صولر ، قاینان ییکلر ،
لورلر ، دره لر ، باغلر ، باشچیلر ، بوستانلر ،
سورولر تکمیل بونلر برر ، برر تورکک آتیق

باغی ، کوکل باغیدر . هله ک زیاده تورکی طوبراقغه
باغلیان ایکی شیدر . بریمی هزاره دیکری تورک
قیزلری . تورک کیمشلیک منارلرینه حرمت ایدر ؛
اولری چیکنمن دهننر اونی بیچدر منر اناجی
گسدر منر . تورک کندی یوردینک قیزلرینه

وورغون اولور ؛ دوشکون اولور ؛ تورکک
کوزنده کندی قیزلرندن باشقه کوزل بولونهماز ؛
اونک نازلیدی ، کللیسی ، باللیسی ، دونه سی ،
دوندیسی اوکا اوچق قیزلرندن ده کوزل کلیر ،
او کوزلکی کندی قیزلرینک کوزللیکله اولور .

هر تورکک آزچوق ایرلامه سنی بیلور ؛ اومو .
سیقیسنی کندی ایجاد ایدر . اوکا کندی هوامی
طوقونور ؛ یالکنر قانجه باغری بانق ، قایا باشی ،
مانی ، تورک سویلر ؛ بر قایچی بر آراه کلنجه
قوشمه لر قوشولور . هر تورکک طبیعی شاعر در .
فقط بز ملی شاعرلری تقدیر ایده مدیکدر ایچون

بوکی شعرلری قید ایده میورز .
شو کونلر ده ایله بر جموعه چیدی (۱۲۵۹) ده
(حاجی شمس الدین بک زاده عبده لطفی) اسمنده
بریمی یازمش ؛ کوتاهی ده یازلمشه بکزه یور .
ایچنده کوتاهی تورکیلری دییه برچوق تورکیلر
وار ؛ برده (کوتاهی بی سری) اسمنده بریستک
برطاقم تورکیلری ، غزللری طاوشانلی به ، قانی کوینه
مدهجیه لری وار . آدجغز تورکی بی کوزل سویلر کی

...

...

...

...

...

وطن مکتوبلری

بالیگسری - قره سی

- ۹ -

ملکتمیزی بیلیمک یوزندن کرتار اولدیغیز
 یک بیوک مصیبت وفلاکتلری ، بر درجه اولسون
 قالدیرمغه عزم ایدن عتم (پیام) ک آجدینی
 خصوصی ستورده بنده ، ملکتمی ، بیلیملر هطانتد .
 برحق ایچون احوال عمومیه ستندن بر نیده ، بحث
 ایدهچکم ..

نم ملکتم شهزاده سلیمان پاشا معینده روم
 ایلیه ایک دفعه کین قهرمانلرک عمل ولادتی اولان
 بالیکسر قصبه سیدر .

بالیگسر بیوک برتیه اتکنده کنیش بر اووه
 ناظر اطراف باغ باغچه لرله محاط مستقل بر سنجاغ
 صرکزیمو ، باندیره ایله ازمیری بر برتیه ربط ایدن
 دمیر یولدن قصبه هر کون بر ترون اوغرار و بو
 سایهده تجارت جهندن بیوک بر اهمیت کسب
 ایتمکده در (۳۰۰۰۰) نفوس خاری و (۸۰۰۰)
 خانه تی متجاوز جیم بر شهر در . محله مسجذلرندن
 ماعدا اون بش دانه جامع شریفه مالکدر . بو
 جامعلرک اک بیوکلری قاغ سلطان محمد خان حضر .
 نلرینک دامادی زغنوس محمد پاشانک ، دیکری
 ایسه بیلدیریم بایزید خان حضرتلرینک جامع شریف
 بایزید خان حضرتلرینک جامع شریفی قرینده
 بیوک برده مدرسه سی وارد . زغنوس محمد
 پاشانک تربیه سی ، بیا کرده سی اولان جامع شریفی
 قرینده در و محل زیارتدر . زغنوس محمد پاشانک
 بر امامی ایله قادی و ازکنکاره عائد کارقیم برده
 جامی وارد ؛ اون یندی مدرسه ، اوچ کتبخانه ،
 مکتب سلطانی ، لیلی دارالعلمین ، نمونه رشیدی سی ،
 ذ کوره مخصوص یدی مکتب ابتدائی ، بر اناک
 ابتدایی ایله رشیدی [تعمیم معارف] نامنده برده
 خصوصی مکتب وارد .

صرکز معارفه ایجه ایلر وده ایسه ده کویولر
 یک کریددر یوز یکیری قدر کوی اولدینی حالده
 اورلرده جمعا کویون اوچ بش مکتبندن بقیه یوقدر .
 زواللیر بیوک بر جهالت ایچنده پویان اولقده در لر .
 ایک مطبعه سی وارد ، هفتده بر دفعه (بیلدیریم)
 نامنده بر غزته انتشار ایتمکده در . یقینده منور فکری
 کتبلرینک غیرتیه (تجدید) نامنده ادبی بو غزته
 چیقماقددر . منظم بیوک بر چارشو و چارشو درت
 شادروان ، بر تیارو ، بش آتی قدر اوتل و سکر
 بیوک حمام ، بر ملت باغچه سیله ، قرانخانه سی ، بیوک
 برده چالار ساعتی وارد .

بش اون روم واردینی دن ماعدا بتون تجارت
 وصنعت اسلاملر ائنده . اسلاملرک ایکده بیوک
 شرکتلری واردر که ایجه ایلر وده مکده در . باشلیجه
 صنایع عبا ، شیاغ آلاجه و خالیچیلقدن عبارتدر .
 بر غربا خسته خانه سی وارد ؛ فقط هیچ بر فائده
 نامین ایده مکده در . غرب ، ملعون ، مهالک فرنگی ،
 زواللی اهالیینک قسم اعظمی قاوروب بئیر مکده
 وده قوتورسلی یوزندن این فقط سخن قریادلرینی
 آبیاع ایتدیرمه مکده در لر .

بورانک اراضی غایت منبت و باغ بقیه سی کتیردر .
 لکن ایک سنه مقدم قیلو قسرا علی ، اوغرب خسته لقی
 باغله سرایت ایدرک نصفی تخریب ایتش و بو یوزدن
 تأمین معیشت ایدن یوزلرجه کیمسه لر بیوک برسفات
 ایچنده قاشددر .

در سعادتجه بیوک بر شهرت قرانان (حسن بنک
 قانونی) یک چوق زرع ایدلکده و دمیر یولی خطی
 تمدید ایدیله تی زراعت یوزلرجه لیرا قرا تمقده در .

تهجازه که محیطک جهانی یوزندن منبع خزان اولان
 او مبارک طور اقدن حقیله استفاده ایده میورلر .
 حاله اسکی آلات زراعیه ایله ایشلرینی کور مکده
 و آلات جدیدینی قوللانغه قوری تفصیلری مانع
 اولقده در . ایسته بوسیدن اومبارک طور اقلرین
 خزان یزدن ساقلمقده ، حیاطی آج سقیل بر صورتده
 عو ایتمکده در .

بالیگسری : علی حیدر
 دیار بکر

ارتفاعی ایسه اون بش اون طفوز متره چیقار ؛ سکنان
 ایک عدد جسم بر جلری حاویدر ، بر جلر فوقانی تختانی
 ایکیشر اتباری محتویدر و هرابار تختنا بکری بفر
 بیوک کله ذخیره استیجاب ایدر . ایغ قلعه نامیلده
 اون اتی قله و دوری سکر یوز مترو حاوی بر سرور
 دها وارد ؛ ایغ قلعه دروننده برده و برن قلعه
 نامیله معروف و ملکتمه ناظر و حاکم و عموداً الی
 مترو صرتقه ، و قتیله برج بارونی شامل بر قلعه دها
 موجوددر که چنکیز عسکرلری ایله منول طائفه .
 سنک هجومنده تخریب ایدلشددر . سورک ملکتم خارجه
 آجیلیر درت ، و ایغ قلعه تک دخی ایکسی خارجه
 و ایکسی ملکتمه آجیلیر درت قابوسی وارد .
 خارج سورده باغچه لر ، بوستانلر کثرت
 اوزره در ؛ خرما ، لیمون ، پوزنقال ، زیشون
 آغاجلرندن باشقه هر درلو اشجار و میوه بئیشیر .
 قاوون و قاز یوزی یک بیوک ولیددر ، چوقچه بوت
 اغاجی وارد ؛ بیوک یا کندن زیاده ایک بوچی
 تخمی آجیلوزو بو ایکنن چار شغلر ، قاشلر اعمال اولنور .
 بو شهر ، عثمانلیرک زیر حکتمه - یوز سلطان
 سلیمک چالیران مظفر شندن سوکره صفولیرک بر
 چوق ممالکی ضمیمه قلدرو بادشاهی بیورلدینی کی -
 بیغلی محمد پاشا یدیله (۹۲۲) ده کیمشددر .
 اسلاملرک فتحندن ، عثمانلیرک زیر نفوذینه
 انتقاله قدر کین مدت نظر فنده ، بورلرده (آل حمدان) ،
 (بنو صروان) ، (بنی ارتق) ، (اتابکان) ، (شعبه
 ارتقیه) ، (شعبه اویبیه) ، (امراء اتانار) ، (بنی ارتق
 طبقه ثانیه) ، (ایلخانیه) ، (قره قیونلی) ، (اق
 قیونلی) حکومتلری ظهور و یکدیگرینی متعاباً اقول
 ایچددر . اورزمان دیار بکرده و شاه اسعایلک
 قره خان نامنده برامیری ایدی .

اساساً دیار بکرک ، ملوک بئیشداداناک دودنجیمی
 (ملک طهمورت) طرفندن بنا ایدیلدی روایات
 تاریخیه دنددر . اسم قدیمی (آمد) در وقت جاهلیتده
 عربلرک بو طرفلری استیلا ستندینه بنی وائل قبیله سی
 اولادندن بکر بن وائلک آمده تقرری اولنک
 (دیار بکر) نامی آله سنه بادی اولمشدر .

دیار بکر ، ملوک عربدن سوکره بر زمانده
 ملوک (کنده) یدینه کیمشددر . نصرانینک حین
 انتشارنده روم ملکی هر قلک سرداری (ازیوی)
 یدیلده روملرک تحت حکتمه کیرمشدر .
 دیار بکر سنجاغی ، دیار بکر ، سیوان ، لیجه ،
 بشیری ، دیرک قضا لرندن متشکلدر ؛ نفس دیار بکرده
 اتمش بیگه قریب نفوس وارد ؛ مسلم و غیر مسلم
 بتون قصبه اهالیسی ترکیه بیلیر و قونوشورلر ؛
 نوا جیستنده کی اهالی هپ کرددر و کردلرک عصبیتده
 اختلاف وار ایسه ده صحیحی این خلونک روایتنه
 کوره فرس قومندن اوللریدر . بو مناسبتله قصبه
 اهالیسنک دخی خان چله سی کرده جه اشناددر لر .
 قصبه سطح بخردن سکر یوز متر قدر
 صرتمددر . بوراده فصول اربعه حکمتی تأمیله اجرا
 ایدر ، قیشین صوغوق تحت الصفر بش اتی درجه به
 قدر ایزر ، یازین صیحاغ اونوز اتی ، اونوز یدی
 نادروا اوده ، اتمیق بر قاچ کون دوام اتمک شرطیه
 اونوز طفوز ، قرق درجه به قدر ترغ ایدر . موغنی
 اعتباریه هواسنک غایت جید اولسلی لازم ایکن
 قصبه اطرافنده کی بطاقتلرله ، بلده ایچنده کی ملولت ،
 دائراً مادار سورله محاط اولتی و خاتم هواپی
 موجب اولقده در .

ملکتمه ، براغ قلعه دروننده ، برده روم
 قابوسی جوارنده ایک بیوک سو وارد ؛ بوندن
 باشقه خاقان مغفور سلیمان قانویینک اچیدر یقیزی
 بر سو دها واردر که (حمدوان) نامیله یاد اولنور .
 اهالی هپ بوسودن ایچرلر ؛ غایت لذت و خفقدر .
 حان بیوکجه اولرک هپسنده و جامع و چشمه لرده جاریددر .
 اولرده ، جاملرده ، کلیسارده ، حوضلر ، فواره لر
 تشکیل ایدر . اتمیق طور اقدن معمول کونکله
 جریان ایتدیگی و بعض جهتلرده اوزندن لغملر
 کچیرلدینی ، یوزوق جمراه حیوان کوربه سی دوکدر .
 لیدیجه جهله متعفن بر حالده در و بر چوق امراض
 تولدینه باعددر .

دیار بکر : ق . ف

دیار بکرک اطرافنی محیط اولان ، سور یک
 متین بنا ایدلشددر . دائراً مادار بش بیوک مترودر ،

وطن مکتوبلری

— ٤ —

سکود

بیابرسکوز که سکود ، قای خان قبیلہ سنک
آناطولی شرقیہ بحر تلی ہنکامندہ ممالک عثمانیہ تک
حوزہ تصرفہ کین ایلیک ملکندر ؛ سکود ،
بوشرف تاریخیہ مظهرتی ایلہ مفتخر اولدینی کبی
درت بوز چادر خلقتک ، بر اوج افراد بسالتک
عمان آسا برسی وغیرتله اقایم نلک ارضک قبضہ
حاکیت عثمانیان آلتہ کچمسنہ معطوف بیوک مقصدک
منبع نجل وانکشافی اولوق صورتیہ لده ک مستثنای
برماضینک دبدبہ شانی طاشیر .

بو بلده تک شیدیک احوال عمومیہ سی حقتده
اعطای معلوماتدن اول اولنده مدفون اولان خزان
تاریخیه نیت ایدلم ، اوقمتدار خزان که بوکون ،
احتمال برچوقلریزجه مستور ومجهولدر .

کاشانه عثمانک بنیان اساسینی وضع ایدن ارطغرل
غازی حضرتلری قصبہ برچارک مسافده و بیاهجک
کدن پول اوزرنده دفین خاک غفراندر ، کنبشجه
برچنلک اورتہ سنده کاش اولان تربہ بردیوارله
محاطدر . داخلک ساده کیس تربک خصوصیتی
تمکیل ایدن طبیعیکه بر عظمت مخصوصه علاوه ایدر .
تربہ خارچنده ارطغرلک یارسانک و بعض ارکان معینک
مقره مخصوصه لری واردر ، هربری شمشیر جلا دتربله
وجود کتیر دکلری شو عثمانلیکک پایدار اولسی
ایچون دعالم اوقوبورلر ظن ایدیلیر . انسانلره عزم
وجاست درسی ویرن قیلنج و بازولربک ضربات
قهریله ماصارلری لزه دار خوف و هراس ایدن
بو قهرمان اجداد بزرک سکون وتواضع ایچنده
یاندقلری کوردکیه غریب بر حال روحیه تک تحت
تأثیرنده قالمق ممکن اولیور .

بو مینانده موجود اولان بر ستون سلطان
عثمانک اوج درت کون قدر جوار . حضرت ارطغرلده
مدفون بولندینی وبالآخره روسیه نقل ایدلرکی
آیات ایدیورکه قیود تاریخیه دن استنباط اولان
نتیجه ده بونی مؤیددر .

قصبه تک اطرافلده ترکلردن تشکل ایدن
وعشیرت نامیله تسمیه اولان زائرلر سنده بردغه
جد امجد حضرت خلافتناهنیک معنوت عالیلردن
استعانه فیض ایچون کهارک بر چوق قربانلر ذبح
ایدلر . سکود و اکثر ملحقاتی اهالیسی ده بو
صراسته اشتراک ایلرلر . اوکون قدسی بر عید
منظره سی اراهه ایدر .

دور استبداد بیله سکودک اهمیت و حرمت
تاریخیه سی قسدر ایدرک قصبه ده بر از عمران ،
براز مدنیت وجود کتیرمکه چایشمشدی .

او دورک وجود کتیردکی آثار مینانده ک
همچی ایلیک دفعه اوله رق قضا صراکتده برکتب
اعدادی ایلہ قارشوسنده برجام شریف انشاسیدر .
مع مافیہ مبالغ مصروفه ایلہ بو مبانیک حائر
ارادتلری قیمت حقیقیه تقابل ایتدیربله جک اولورسه
ایدیلن سوء استعمالات درغقب کوزه چاریار .

خرستیان محله سنده موجود اولوب سلطان
عثمان غازی حضرتلریک دورسلطانلرندہ مذاکرات
مجموعه تک یار واغباردن مکتومینه خادم اولوق اوزره
انتخاب ایدلش اولان محل واوستنده ک مسجد بیوک
برشرف تاریخیہ ممالک ایکن لایق اولدینی اهمیتله تلی
ایدله مش کهنه بنالریک خراب سفقر آلتنده صیقہ صرف
کوروبلر برحاله کلش ایدی .

بوندن سکوز طغوز سنه اول بوموقیمک اهمیت
نظر دینه آلتدی . اطرافنده ک مانی کاملاً هدم
ایدلرک بر ساحة وسیع حصوله کتیرلدی ، ایچہ
بر سادگی اولدینی حالده حکومت فونانی اوکندن ده

رؤیتی تأمین ایچون بر طاقم ابنه لر دها بیقلدی
ومسجد شریف یکیدن انشا ایدیلرک بر اثر تاریخی
احیا ایدلدی .

قارشیللی ایکی طاقم یماچلرندہ انشا ایدیلن
سکود قصبه سی کوچک بر جای ایکی به آیریر . بو جایک
عین و یسارنده اسلام و خرستیان ملاتی تشکل ایچمدر .
سکودده ، اکثر بلاد عثمانیہ ده اولدینی کبی ،
خرستیان محله سی اسلاملر ککنه فاتق دکلدر . خرستیان
محله سنک خراب و کهنه بنالری ، انسانده بر آثار
عتیقه مشهورنده بولندینی ذهابی تولید ایدر !

سکود بیک بوز قدر حانه یه و یوزدن زیاده
دکانه و قرق قدرده (!) قهوه یه مالکدر . بوز دکانه
مقابل قرق قهوه ! حقیقه ! موجب حیرت برعدد .
بو قهوه خانه مسئله سنده بالخاصه اصرار ایدرک
احوال و اخلاق عمومیہ مرکز الک الیم نقطه سنه تماس
ایک ایستردم ، فقط بک مهم اولان بو مسئله یی
بوراده قورچانلی تسیب ایچدم . ذاتاً صدمه زدن ده
خارج بولبور . یالکن شوقدر دبه لکه بو قهوه لره
دوامده سوق اعتیاد ک مهم بر عامل اولقله برابر
اهالیک تورمعارفله تنور ایچمیش اولسی ده وظایف
اجتماعیہ سی و عائله سی اونومه سنه حقیق بر سبب
اولیور .

قصبه ده درت جامع شریف و او قدرده مسجد
واردر . جامع کبیر نامیله یاد اولنسان ک بیوک
جامی چلی سلطان محمد زماننده انشا قلمشدر .
واولدقجه واسعدر .

مخلات آره سنده ک بعض یوللرک وسوقاقلرک
انسان قرون اول بقایاسی اولدینی ظن ایدر .
بناء علیه بلدیہ تک بر آزر اثر زندکی کوسترمسی
بو نقصانلی آزر زمانده تلافی ایدمبیلیر .

سکود ، منظره سنک لطافتی وآب وهوائک
جیصادق سببیلہ آناطولی تک الکرزیده قصبه لرندن
بریدر . لکن قصبه یه ید قدر تک بخش ایشدیک
کوزلک کوزک ایستردیکه ، صنعت بیلرله ده توج
ایشین .

سکودک جواری بک کوزلدر . قصبه دن چنقارکن
ایک آدیمکوزده روحنواز باغله راست کلیرسکوز .
نه طرفه تمید نگاه ایتسه کز باغ و باغچلرک وسوک
زمانلرده تمیینه چالشیلان کستانلرک زمردین
منظره سی قارشوسنده غنی اولورسکوز .

سکودک معیشتی ایکی صنعته هر بوطلدر . باغچیلق ،
وقوزه جیلق .

سکود ایلہ بیله جک استاسیون آره سنده ک
مسافه اوج ساعت قدردر . بویول اوج سنه اول
کونایتمیر ایشلش فقط اسکیندن دها بر باد برحاله
افراغ اولمشدی . این صولرک شوشه یی خراب ایتامسی
لنسنه نلر اناطولی ایشلر ایلر متداولان ختیوه
قازیلماشدی . بولک اوزرینه قوم وطاش دولوله
جکته صاری بر طوبراق آیتلش اولدیشدن
موسم شناده هر طرفی صو ایچنده قالیور و صرور
وعبور عادتا منقطع اولوق دره جه سنه کلایور .
بو بولک مملکتک شرقیه مناسب اوله رق تکرار
یایلماسنی نایمه نظارتدن رجا ایتکلہ مسقط رأسک
افکار عمومیہ سنه ترجان اولدینمه امین .

معارف مسئله سنه کلنجہ . اهالیک علوم وفنونه
رغبتی اولقله برابر اوحس سی بر قات دها تمیه
وتشویق ایچون کوزل واسطه لره ده احتیاجی جای
انکار دکلدر .

تجارتک غایت طور غون اولسی اهالیک اکثریتله
قز و سفالت ایچنده بویان اوله سنه سبب اولیور .
سکودک

محمد فرید

زوالی ساعت	نیمگی هر روزه ۲ غروشد	اصمد قرری
۰۵		جرانی
۶۱۹		کلی ۶۸۰ غروش
۱۱۴		آبانی ۳۸۰
۴۰۷		کلی ۸۲۰
۷۰۱		آبانی ۴۴۰
۹۲۶		۵ غروشد
۴۳۱		
	جمعه ایرتسی	
	۱۳۳۶	
	۱۹۲۰	۱۷ نیسان

۴۸۲ نوصولی نسخدن مابعد :

یکچیری اوجاغنی نصل احوالغا ایدیلدی

سلطان محمودخان عدلی ویکچیری اوجاغنی -- غوائل ایله دولو سنه لر -- ذات شاهانه نك قطعی قراری -- اشک: نیجیلر قیدی -- باب فتواده بر دیوان عالی -- خطهایون ولایحه اصلاحات -- امر تختیم

وسلم ثات عهدلنده اولدی کی بوتون تدبیراتی زبر وزیر ایلمک کافی اولایلدی . اولنک ایچون صدراعظم هر شیدن اول اوجاغ سرکرده لرینک ایلی کلنلری آله ایتمک ، اولری انواع مواید ایله عتبه خلافت بند ایلمک چالییوردی .

بناء علیه یکچیری آغاسی محمدجلال الدین آغاودراتی حسن اولنرق مقدمه باش چاوشلقدن دائرة اظهار ادخال اولوب قول کنخداشی بولناک حسن آغا و اوسته لدن چیمه سکبان باشی ابراهیم آغا و کنخدا بری مصافی آغا و جانباز کورد یوسف سکی اوجاغک ایلی کان رجانله اسان مناسله کیفیت آجیلدش و دولت و ملنک تخاصی آنجق یکچیری اوجاغک اصلاح و تطهیری ووردوده عصری برترتیب و تعلیمک ، حقیق ضبط و ربطک تاسیسی ایله قابل اولد . بیله سکی آکلانلشدی .

بولرده آقزوی شاهانه به مطاوعته و نظام جدید « برینه کجه رک صورت دائمه تعام و مالوره لرله اشتغال ایده چک (اشکسچی) ضکر لرینک تحریر و ترتیبینه اشتراکه سوز و برمشلردی . لکن مسئله یی بک قوی اعاسله ربط ایتمک ایسته بن محمودخان عدلی - حضرتلری (مرقوملرک اشوعهد رینه قزلرینک قبل شرعدن تبت وثیقه اتفاق اولونمیشی) اراده بوویورلردی .

بناء علیه ذات شاهانه نك امر و اراده لری و صدر اعظمک تدبیری وجهله ۱۲۴۱ سنه شیوالنک اون سکرچی بیخشیه کونی (بکی ۲۶ مایس ۱۸۲۶) باب شیخ لایله ایده بر مجلس فوق العاده عقد ایلمسته قرار و برلدی .

صدر اعظم صام محمد پاشا ایله شیخ الاسلام وفق الانام قاضی زاده محمد طاهر اندمیدن مابعد اسق صدر روم خلیل محمد پاشا زاده عارف بک ، سبل اطیاع سلطان سباقا اسق صدر روم ایلی مصافی مرحمت افندی ، امتنابول قاضیسی اشبق رئیس الکتاب راشد افندی زاده لیسد جعفر بک و امتنابول قاضیسی الحاج صادق فندی ، کتخدای صدر عالی احمد خالوی افندی ، شق اول دفتر داروی طاهر افندی ، رئیس الکتاب محمد زاده افندی ، مشرخیه ناطق علی افندی ،

کوک ذات حضرت پادشاهی و کرک صدراعظم و دیگر وزرا بردقه ، اوجاغک قلع و ازاله سی فکری اساس اعتبار ایله قبول ایلمکدن صکره بوغایه به وصول ایچون ایله هر چاره به توسل و تمسک ایده چکاردی .

ساطان محمودخان ثانی حضرتلری وضعیت دولتی و اجرا آنک نه صورتله منتج موفقت اولایله چکنی بک ای تقدیر ایلمک کاری جهنله طوغریده طوغری به یکچیریلر عابنده بولونورلر ، اولری زمان ایله ، وقایع و حادثات ایلمه و اقی قبوله مجبور ایتمک ایستیورلردی . بناء علیه بنیان سلطنت سینه لرینک عوایل ترلانی بک ای ادرک بوپورمش اولاخانا رستم عنوان حضرتلری « جسم دولت و مانی زهره یکچیری بک صولت اطاعت و شریعت شکنانه سندن » نه صورتله تطهیر و تخلص ممکن اولایله چکنی صدقای دولتین عدایله کاری و زرادن اسفندار ایلیورلر و هیئت عمومی اعتبار ایله اوجاغک بر جساوت مدنی به ابراز ایده رک کایا احوالفا سندن بدقه تسکین شرو شوره چاره بولونمادنی جوانی آلیورلردی .

از جمله یکچیری آغاسی بولوندی تاریخده (۲۲۹) اوجاغک اجرا آنقضا به رشیده سیله شهرت قازانمش و مقام سلطنت و خلافت صوبلی هر دولو شبه تر ددرک فوئده بولونمش اولان روم ایلی سواولی محافظی و خداوندکار و قوجه ایلی سنجاقلر متصرفی - سید پاشا واقع اولان استکناه عالی به شو بده جواب و بریوردی : « مانقه صرتونه نك حال و مشوا و حرکت و اطوا لری آشکار اولوب عالیسی نه حال ایسه الزام و اسافنی رام ایتمک حد امکانه ایسه اوره لرندنه مفت قیلندن ارلان اسامه ایجه سیله منول ، متولی و تشیحی و اوسته و حصکی او طور ای نمانده سکی و بلع و لیم وقعه ممتاز و تخصص حلول جاسوس دشمن ایله مجبول فساد ارلان بو آرزو و مغلل انضمام سیدنی راجه ایله فریب عصاة روم ایله شاید کلکان حقی قبول ایتمیوب سیفله نك شق مصیالیه تحریک و تمسک مصافی میدانه بیقراروب کله مقدمه اتفاقیک ایتملری و ارسته زینت شکیا اولمه مصاحت بد کورنک اتیمی یعنی طاشقه صرتونه نك مداره و استکباری بروجه صحر چند نفر اشرادل عبارت اولوب آنلرک دشمنی صلاب فسادلری آنجق اسلام و لده

هر دو شب و سه روز در آن وقت که در آن روز اولی سواستی محافظی و خداوندگار و قوی
 ایلی سناقلر هم منصرفی حسین پاشا واقع اولان
 استکنانه عالی به شویله جواب و بر بیوردی :
 « ماشقه صومعه کمال و مشوار و حرکت
 و اولو اولری آشکار اولوب عالیسی هره حال ایسه
 الزام و اساقنی رام ایتمک حد امکانده ایسه ده
 اوروله لرنده مفت قیلندن اولان اسامه انچه سیله
 منقول، متولی و تشجی و اوسته و حصکی او طور ای
 نامنده اسکی و بلع و منع و فقه، ممتا، و تخصص
 حلول جاسوس دشمن ایله مجبول نساد اولان
 بر آرز دل و معطله انصاف شمیله ایله
 فریب عداة روم ایله شاید کمال کن حقی قبول
 ایلیوب سفاقی شقی مصیالته تهر لایه و بیگ مصیاتی
 مدانه بیجا روبر کله مدغمه اتقاقی تمکینک انگری
 وارسته زشته حکیمان اولمه صلاحیت بد کور، تک
 انگری یعنی ماشقه صومعه کمال مدارعت و استکباری
 بروجه عبور چند نفر امیر ادق عبارت اولوب
 آنزک دخی سیرلاب نساقلری ایچق اسلام بولده
 قذله لرنده اوله لری حالده جاری و سید بپیش
 شد و یادشده ایم اطراف و اکنافه غیر ساریده
 جان او مقوله فسخه دفعه اعدام و مأولی
 اعدام اولندن زبانه صورتله اولار »

سلطان محمود خانی حضرتلی اطراف لرنده
 عیبه سلطنته صادق و حیکتکار، جسور و دولتمند
 مصاب اولدی فلا تک عوالم حقیقه سنی مدوک
 وزرا و رجاله مالک اوقاق کی بر حسن طالعه
 مظهر ایلیک . اوقاق ، بویوک بوتون رجال
 دولت خلایق اسلامیه و سلطنت عثمانیه تک تخلصی
 ایچون زور بار اوچانلرک رفع و النافی لازم
 کله بکی نطقه سنده اتقاق ایلیبور و مخصوصده
 هر در لوفدا کارانی اقتحانه حاضر بولتیور لردی .
 تاریخوزک اک مظلم فصل لرنده ، دور لرنده
 بیله پادشاه لری و وطن لری اوغر نده حیاط لری
 استحقاق ایش و ولتک شدله بحاج بولوندی
 اجراءت و اصلاحاتی تطبیق ایچون مشکور بر جیلاوت
 مدنیه کوسرتمش مدور و رجال عثمانی سلطنتی
 اک غیر قابل استراز فلا کتلردن ، صرف
 بوجرات شدا پستانه سایه سنده ، تخلیه
 موفق اولدی .

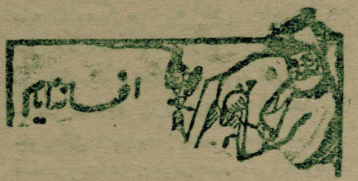
جریانی قید و توثیقه جالیشدیفمن بو قتل
 هنکانه صدر اعظم اولان عهد سلیم پاشاده
 حکمدار و ولتک سلامت و سعادت بولنده بزل
 حیاتی اہمیت عدایدن ممتاز و جسور رجال دولتردن
 بری ایدی . ذات حضرت پادشاهی ادرنده
 بوستانچی باشلیق ماوروتنی افا ایتمکده بولان
 مشاور الیهک درایت و لیاقتی و بالخاصه عزم و فتا
 کلر لنی تقدیر ایله دکاری ایچون اوچانک الفاسی
 کی هم و بعض بر مسئله ده آتیق بو کلمده بر
 ذلک کندیلرینه همین و معاون اولایله بکینی
 کور، شلر و مستند سدازت و وکالی عهده لرینه
 تفویض الیشلردی . [۱]

محمود خان علی حضرتلرک آمال و نیسات
 بهر یاران لرینک منافع ملک و ملت نه درجه تراقی
 ایله بکینی کوردن صدر اعظم بوغایه یی تحقق
 ایتمیرمک اوغر نده ایجاب ایدن هر فدا کارانه
 بوسله آماده بولتیور دی . ایچق بونک ایچون
 فرق العاده احتیاط کارانه حرکت لازمی .
 اوقاق بر تدبیر سزلک سلطان عبدالحمید خان اول
 [۱] تاریخ لری بو خونینی سلیم محمد پاشا
 حقتده بیکنه داور اتمله بویوک بر خطا اونکاب
 ایشلر در . حالبوکه مشارالیه تاریخ مزه بر فصل
 مخصوص آجیان اعظم رجالر دن منبوه در . انشاله
 مشارالیه حقتده آبرجه بر تبیع تاریخی نشر
 ایده بکیز .

ربط ایتمک ایسته بن محمود خان هندی قبل شرعدنی
 (صه قوملرک اشبو عهد و میناقلر سناقلر قبل شرعدنی
 ثبت وثیقه اتقاق اولوغنی) اراده بو بوریور لردی .
 بناء علیه ذات شاهانه ک اصرو ادر لری و صدر
 اعظمک تنسیب و جهله ۱۲۴۱ سنه سن شوانک
 اول سکرتنجی بختیه کونی (یعنی ۲۶ مایس
 ۱۸۲۶) باب شیخ لایله ایدمه بر مجلس فوق العاده
 عقد ایلمسته قرار بولدی .

صدر اعظم سلیم محمد پاشا ایله شیخ الاسلام
 وفق الامام قاضی زاده محمد طاهر اندر ندن ماعدا
 اسق صدر روم خلیل محمد پاشا زاده عارف
 بیضا ، سز ایلمه سلطنتی سابقا اسق صدر روم ایلی
 مصطفی بخت اندنی ، استانبول قاضی اشق
 رئیس الکتاب راشد اندنی زاده السد جعفر
 بک و استانبول قاضی الخالخ صادق فدنی ،
 کتخدای صدر عالی احمد طلوهی اندنی ، شق
 اول دفتر داری طاهر اندنی ، رئیس الکتاب
 محمد سید اندنی و ضربخانه ماضی اسعد اندنی
 سابقا کجندی صدر عالی و طو و خانه ناظری
 صادق افندینکده اشتراک ایله کلری بو مجلسده
 (اردونک تمام و تمامی و محافظه ضبط و ضبط
 اصرتک موافق شرح انور اولدیفنه) اتقاق
 علما ایله فتوا و بریلش و مجلسده حاضر بولان
 بکچری آغای ده اراده شاهانه به قرار
 حکومت و علمیه مطاوعته آماده اولدیلر
 تکرار الیشدی . فقط کیتیکه برجت محرریه
 ربط و متعهد لر طرفندن تخمینی مناسب کورولدی
 جهله اوچ کون سکره باب فتوا ده ده اوامع
 و ده اسامی بر اجتماع عقد ایلمسی قرارلا .
 شدیر لیش و مجلس بو قرار ایله طاعمشدی .

۱. لا

مجلس یاران صیبتلردن :
 دونکی مجلس بارانده شوکایه بولندی :
 « ندما سندن بری سلطان محمود جنتیمکان
 حضرتلرینه فقیه لری زکین ، طوبالاری صالحلام ،
 اعمالری نور بصره مالک بر حاله کتیرن مایندن
 یعنی شرایین بحث ایدر . جنتیمکان مشارالیه بوکا
 اظهار حیرت ایلمجه ندی :
 — پادشاه ما دیر ، بونی ذات شاهانه لرینه
 اثبات ایده بکیم . و در حال بر مغاس میرات ایدی
 ایله اولجه نور بصردن محروم دکاسکن بالآخره
 کوزلرینی ضایع ایدن بر اعمی و بر قضا نتیجه سنده
 طو یا ایلاک بر آدمی بولارق سمرای هاپونه کتیر بر .
 خافان مشارالیه حضرتلری بولری سیر ایدون
 اوچ هم حال باغچه ده عیش و عشرته باشلار لر .
 نهایت اعمی قدسی اله آلاق :
 — هی مبارک ! لیل کبیره !
 دیر . بونک او زورینه حدله تن طویال :
 — هله شوکایفک دیب جواب و برور ، کور و بوموش
 کی رتکی ده سوبیلور . آغرتیکه بر تکمه آتارسیم
 عفاک باشنه کابر ! اسکی زنگین ده :
 — دو کولری ، قیرلان شیشه و تمان
 اولسون ؛ قور قاپیک ، پارسی بندن ا دیبه
 ایکیسی بردن اسکت ایدر .
 نصرالدین خواجه

- ۶ — استانبول محافظانی بر نومرولو ضابطان دیوان حری : رئیس قائم مقام احمد جالبک ؛ درت اعضا و اوچ اعضای منضمه سی موجوددر .
- ۷ — استانبول محافظانی اوچ نومرولو ضابطان دیوان حری : رئیس قائم مقام حافظ رفعت بک ؛ یا لکتر درت اعضای وارد . [۱]
- ۸ — استانبول محافظانی برنجی افراد دیوان حری : رئیس بیکباشی شناسی بک ؛
- ۹ — محافظاتی بکینی افراد دیوان حری : رئیس بیکباشی مصطفی بک ؛ درت اعضا و بر اعضا ملازی وارد .
- ۱۰ — اونجی فرقه افراد دیوان حری : رئیس بیکباشی مصطفی احسان بک ؛ یا لکتر درت اعضا مالکدر .
- ۱۱ — یکریمی بختی قول اردو بر نومرولو ضابطان دیوان حری : رئیس قائم مقام خیر الدین بک ؛ درت اعضای وارد .
- ۱۲ — یکریمی بختی قول اردو ایکی نومرولو ضابطان دیوان حری : رئیس قائم مقام عادل بک ؛ درت اعضا مالکدر .
- ۱۳ — یکریمی بختی قول اردو بر نومرولو افراد دیوان حری : رئیس قائم مقام خیر الدین بک ؛ درت اعضا موجوددر .
- [۱] استانبول محافظانی ایکی نومرولو ضابطان دیوان حری « اذیت » دودر .
- درت اعضا ایله ایکی اعضا ملازمته مالکدر .

اسلام
۴ ماسکله

تقریب آمار :

بالقان حربنه عائد خاطراتم

بالقان حربنده (واردار) اردوسی قوماندانی فخری پادوان
حضرت پادشاهیدن ارکان حربیه عمومیه رئیس

برمچی تقریب زکی

مشاوریه بعدده بعضی قطعات قوماندانلریشک وظیفه لریش
حسن صورتله ایضا ایده چکارینه اعتیاد ایده بله مه یه حکمی
بیلدیکنی بوو کیلری دیکشدرروب برلرینه مقتدر
کیلری تعیین ایشک هنوز او زمان اصولدن
اولدیغنی سوله دکن صوره :

«طن ایدیورمکه نظامات عسکریه تک خوشکلنه فضلجه
رعایتکار قالدیمدن طولانی ده طالی کندیمدن اوزاقلا
شورمش ایدم .
(برایه) عاراندده (تروستیچ) موقفتی الله ایتدیکن
ون ۱۵ نجی قره نیک وضعیق ازکون ایچون یخی بعض
تدابیر اخذایتیه چچور ایش اولدیغنی یازمشم . بوئدیورمکه
اک مهمی اولارک بعض قوماندانلری درحال تبدیل ایشک
جهننه کیتیمدم وموقفت کیتیمسی بو ایشک ندامتی حس
ایتدم .»

زکی باشاک ارنده کی خلوص وحشی کوسترن
بر نمونه ده :

مشاوریه مناسرت بحاربه سننده کی اسباب مغلوبیتی
ایضاح ایدرکن دیورمکه :

۷- امر و قوماندانلر نقرنی بو بحاربه دهده تأثیرینی
کوستره ایدم .

اردومک نتیجه قطعی بی استحصال ایده جک صول چنانحنده
ایهات رجوه ایده موقیمکه یک متاثرم . بجا صاع جناح ایله
مکزده یخی صول جناسحه کیتیمکن آلیقویان بو قاریده
عرض اولونان احواله اهریت ویرمه یه ک صول جناحه کیتیمش
اولسه ایدم وضعیت لهرمه نتیجه لته بیلیری ایدی ؟ بونک
خاله سی ارقداشارمه براتیوروم .

زکی پاشا حضرلری بالقان حربی مغلوبیتلرینی
اسباب وعوامانی بو یوک برفوق نظر ایله بروجه زیر
خالصه بو یورویورلرکه اهمیتنه بناء عیناً نقل ایدیورمکه :

۱- سیاستمز حربیدن اول بالقان اتفاقنی
کوروب آکلا به ایدی و اولجه وضعیت سیاسی بی

منافشه ومنظومه دوله له وعلیه مزده بولونانلری
تقریق تعیین ایدم ایدی . بونک ایچون عثمانلی - روس

حربندن صوره دولتلرک سیاسی جریانلرینی تدقیق
ایشک لازم کلیرکن بویاده بر شی یاپیلادی . هر

دولتک استیلا ، اقتصاد و عرق نقطه نظرندن
احوالنی مطالعه ایدرک چیه جق نتیجه یه کوره

امور سیاسی بی تدویر ایشک متفکر تحری ایله مک
وهر زمان وقوعات خاله مطلع اولنی ایجاب ایدریدی .

۲- سیاسی اداره ایدرک ، بر حربک
وقوعندن اول وضعیت عسکریه به تماماً وانقب اولنی

وبونک ایچون ده وقت حضرده خارجیه وارکان
حربیه تک بکدیگرله دائمی تاس ومناسبتده بولنی

لازمدر . بو نقطه مهمه مع الاسف بزده هنوز
آکلاشیله مامشدر .

۳- سیاست حربیه مباشرت ایچون عسکر .
لکجه اک مساعد اولان زمانی تعیین ایدر . حال بوک

سیاستمز بالقان حربنده عثمانلی اردوسه تک محتاج
اولدینی تجمع زمانی قازانامدی .

۴- بالقان حربنه مانع اولنی ایچون سیاستمز
براز ضرر حربه اولسه بیله مصاحانه برصورت تسویه

بوله مازمیدی ؟ نه وضعیت داخلیه ضر ، نه ده اردوس
دردت بالقان حکومتنه قارش قویه جق بر حاده
ذکلی .

۵- بو حربنده تجمع منطقه سی ده طوغری
انتخاب اولونه مادی .

۶- سفر بر اولان اردونک قوتی ومدت
تجهی حرکات تهرضیه و تدافیه تک تعیین وتبلیشده

تماماً مطاب اولان حاله بو نقطه لانه حاده
لازمدر .

بالقان حربی ، مدھش برفورطنه کی ، باشمزدن
کامدی کچدی . اجدادشک قانلریله یوغورلش
وبطنلرجه دوام ایدن عماریات نتیجه سننده اله
ایدلش اولان اوکوزل روم ایلی طوبراقلری ،
بش اون هفته ایچنده اشغال واستیلا ایدلدی .
وبردها گلیمک اوزره ایزدن چیقدی کیتدی .
شهید (صراد خداوندکار) ک صرقد مبارکنی
دشمنلره براتدق .

تاریخنه ینه عینی روم ایلنده (قوصوه) ،
(مهاج) ، (وارنه) ، (نیکبولی) کی شانلی
ظفر لر قید ایش اولان اردوس ، ماضیسز و
شرفسز دشمن اردولری قارشوسنده ایددی .
بو ایش مغلوبیت نصل اولمادی ؟ بو عزیمتک
مادی ومنوی عوامل وهژراتی نه کی شیردی ؟
فلاکتدن کیم مسجون ایدی ؟ بولری آرابوب
صورمق ، اوکر تک ممکن اولادن حرب هموری
بلیه سنه اوغرادق .

بالقان حربنده شرقی جبهه سی ، استانبوله ده
یاقین بولوندینی وحربک ختامی . متعاقب ، او زمان
اوچنجی قول اردویه قوماندان ایش اولان محمود
غنار پاشانک خاطر ائده انتشار ایش اولدینی

ایچون بوجبه ده کی وقایع حربیه تک صورت جریانی
آز جوق اوکرتمشک . مؤخرأ محمود غنار پاشانک

خاطر اتندن باشته یالان یا کلاش بر ایکی کوچوک
کتاب و خاطر ده نشر ایدلش اولدینی کی شرق

اردوسی قوماندانی عبده پاشانک بر جوق وثاقنی
اخترا ایدن خاطر ائده شرق اردوسنک ترا کیده

بولفادرله قارش اجرا ایتدیکی عماراتی اورتن
پرده اسراری قالد برمشدی . فقط غرب جبهه سی

عماراتی حقدنه غالباً شهید مرحوم کره بنلی بکر
بک خاطر اتندن باشقه هیچ بر اثر نشر ایدله مشدی .

بکر بک خاطر اتنی ایسه بک جوق نصیلاتی جامع
اولفله برابر صرف کندی مفرزه سنک حرکاتنه

تعلق ایدیوردی . بناء علیه غرب اردوسنک بالقان
حربنده نه یایدینی ، نصل حرب ایتدیکنی ، نه دن

مغلوب اولدینی اوکره تک ممکن اولاماشدی .
واردو حقدنه حرب استانسنده ده بک آزمعومات

آلاباشمک . (قومانوا) ده بر میدان محاربه سی
قازانایدینی بیل برن تبلیغ رسمی ، جاوید پاشا قول

اردوسنک یونانلیلره قارش (صور وویج) ده
قازانایدینی مظفریت ، کره بنلی بکر بک مفرزه سنک

جراتکارانه ضربلری ، (اشقودره) ، و (یاتیه)
قلعه لرینک قهرمانانه مدافنه وسقوطلری ، نهایت

غرب اردوسنک حربک صرکته قدر (قیه زنی) ده
اقامتی ... ایشته غرب جبهه سی حرکاتندن بونون

بیله کلمرض بو عمومی معلوماندن عبارت ایدی ...
غرب اردوسی حرکاتی اورتن بو طامت وجمهولیتی

ارکان حربیه عمومیه رئیس زکی پاشا حضر تری
(بالقان حربنه عائد خاطر اتم) عنوانی اولریله رفع

ایدیورلر . هر نه قدر مشاوریه (واردار) اردوسی
قوماندانی اولدیلری ایچون بونون غرب اردوسنک

حرکاتندن تماماً مفصلاً بحث ایجه یورلر سه ده غرب
اردوسنک اک اساسلی قوتی (واردار) اردوسی

اولدینه نظر آ ، بو اثر هر حاله کتبخانه عسکرینک
بو یوک ومهم بر نقصاتی اکیال وتلافی ایتکده در .

زکی پاشا حضر . نه ، اردوسنک اک کزیده

بطریقه ایله خط حربیه کیردیکن واکا نظراً ایکی
مثلی طویجی استعمال ایتدیکن حاله بو صنف فطالی
بر تأثیر کوستره مادی .

۱۷- تاغراف وتافون کی وساطت من وظیفه سی
یایه مادی .

بكر بك خاطرانی ایسه پك چوق نفيصاتی جامع اولمغه برابر صرف كندی مفرزه سنك حرکاته تفاق ایدیوردی. بناء علیه غرب اردوسنك بالفان حربنده نه پایدینی ، نصل حرب ایتدیکنی ، نهدن مغلوب اولدینی او کره نك ممکن اولاماشدی .

پواردو سفنده حرب اناسنده ده پك آزموامات آلاباشدك . (قومانووا) ده بر میدان عبارته سی قازانده یقی بهادیرن تبلیغ رسمی ، جاوید پاشا قول اردوسنك یونانیلره قارشلی (صوروویج) ده قازانده ی مظهریت ، کره نهل پكر بك مفرزه سنك جرأتکارانه ضربه لرلی ، (اشقودره) ، و (یاسیه) قلعه لرینك قهرمانانه مدافعه وسقوطلری ، نهایت غرب اردوسنك حربك صوكنه قدر (فیه ری) ده اقامتی ... ایسته غرب جبهه سی حرکاتدن بوتون بیادکارضی بو عمومی معلوماندن عبارت ایدی ...

غرب اردوسی حرکاتی اورتن بوظامت و تبهولیتی ارکان حربیه عمومیه ریسی زکی پاشا حضرتلری (بالفان حربنده عائد خاطرانم) عنوانی اثرلریه رفع ایدیوردی . هر نه قدر مشارالیه (واردار) اردوسی قوماندانی اولدولری ایچون بوتون غرب اردوسنك حرکاتندن تماماً و مفصلاً بحث اینه بورلرسه ده غرب اردوسنك اك اصاسلی قوتی (واردار) اردوسی اولدیفنه نظراً بو اثر ، هر حالده کتیخانه عسکرینك بو بوک و مهم بر نفيصاتی اكمال وتلافی ایتکده در . زکی پاشا حضرتلری ، اردوسنك اك کزنده و معتددر سردارلردن و مشهور بر تعبیه مخصصی درلر . مشارالیه اک اثرنده ایکی مهم و بو بوک ضربت کورو . یوزلرگه بری ، ساده و آچین یازلش اولتی کبی بر ضربت ادبیه ، دیگرکی ایسه ، - بالخاصه (خاطرات) شکانده یازیلان اولرده جان هیج مشاهده ایدیلن - خلوص وصیه تدر .

زکی پاشا حضرتلرینك اثری بالخاصه بواعبارله جدأ شایان تقدردر . (خاطرات) نشر ایدن بوتون قوماندانلر - او مشهور (لوده ندورف) بیله عینی مقصدی تعقیب ایتشدر - دائماً کندی خط حرکتلری مدافعه کبی شخصی بر اندیشه ایله حرکت ایدرلر و بوتون تصور و فیاصلری باشقه لرینه یوکاه نکه چاپشیرلر .

اردولر بر چوق انسانلردن تشکیل ایتدیکنه کوره بر حربنده باش قوماندانن صوكنه نفره وارنجیه قدر هر کسک ظفر و یا مغلوبنده بر حصه سی اولتی طبیعیدر . ایش بو حصه لرک حق وعدالت دائره سنده تعین و تقسیمنده در .

زکی پاشا حضرتلرینك خاطر اتندن ده آکلا بورلرگه بالفان حربنده کی مغلوبینك انك بو بوک مستولیتی ، اردونك تحشده وضع الجیش وسفر بلانارلی وضعیتك ایجاباتنه غیر موافق بر صورتده تنظیم و قوماندانلره تبلیغ ایله بن باش قوماندانلق قرارگاه عمومیسنه ، یعنی هر صرحون ناظم پاشا ایله معیننده کی ارکان حربیه هیکتنه توجه ایتکده در .

زکی پاشانك بالفان حربنده کی اسباب مغلوبیتدی ازانه ایدن مطالعه لرندن اول مشارالیه ک خلوص و جنجی کوسرتن بعض ناهقانی ذکر ایتک ایسته بورلر . (قومانووه) میدان عبارته سی ، اول قازانلش ایکن هؤخر آ کجه قطعاً آنرک موقعلری ترک ایتلری یوزندن غالب ایدیلکنی سوبله دکن صوکره ، زکی پاشا ، قومانداننده کی قول اردولرک حرکاتی کاملاً تعقیب ایدمه دیکندن بحث ایدرکن دیبورکه :

« ۷۰۰۰۰ یچی قول اردونك حرکاتده گورله تعقیب ایدمه بورد . هر نه قدر گوندریکم ارکان حرب ضابطلریه یوقول اردولرک احوالی حقیقه معلومات الاق حرکتلری تنظیم و تدویر ایدیورسه ده حرکان عسکراننده قطعله ری گورله تعقیب ایتک مهم اولدینی حالده برنجی گونی اوکلندن صوکره گوندرن حسان اولان ۶ یچی قول اردویه کیمسه م و بو قول اردونك حرکاتی ایچسه تدقیق ایتکدن صوکره آشفندن اولده ۷ یچی قول اردویه توجه ایدولر ایچینی (قومانووه) ده کچیره م لازمده . بونکله اوج قول اردونك ایزوتکی مسای و موفقیتی بالذات کوروش اولاجق و ازیکیه ایله ابرسی کون ایچون مقلات تدابیری تعیننده ده ازانه اصابت ایدجهک ایدم . »

ایتنک لازمکلرکن یوباده بر شی یایلمادی . هر دولتک استیلا ، اقتصاد و صرف نقطه نظرندن احوالی مطالعه ایدرک چیه چق نتیجه کوره امور سیاسییه ی تدویر ایتک منتقلر تجوی ایلرک و هر زمان وقوعات عالمه مظم اولتی ایجاب ایدردی .

۲ - سیاستی اداره ایدرک ، بر حربك وقوعندن اول وضعیت عسکریه به تماماً واقف اولسی و بونک ایچون ده وقت حضرده خارجیه وارکان حربیه نك یکدیگرله داعی تماس و مناسبتده بولسی لازمدر . بو نقطه ، همه مع الاسف بزده هنوز آکلاشیه مامشدر .

۳ - سیاست حربیه مباشرت ایچون عسکر . لکنجه انک مساعد اولان زمانی تعین ایدر . حال بوکه سیاستمن بالفان حربنده عابلی اردوسنك محتاج اولدینی تجمع زمانی قازانمادی .

۴ - بالفان حربیه مانع اولتی ایچون سیاستمن براز ضررینه اولسه بیله مصالحانه بر صورت تسویه بوله مامشدر ؟ نه وضعیت داخلیه من ، نه ده اردوسنك درت بالفان حکومتنه قارشلی قویه چق بر حالده دکادی .

۵ - بو حربنده تجمع منطقه سی ده طوغری انتخاب اولونه مادی .

۶ - سقور اولان اردونك قوتی ومدت تجوی حرکات تعرضیه و تدافیه نك تعین و تبهولنده عامل ، مطلق اولدینی حالده بو مهم نقطه لایق وجهله نظر اعتباره آکادی .

تجمع منطقه سنك انتخابه بدایتاً ارتکاب ایدیلن خطانک تدبیری ممکن اولمه ییچنی تاریخ حربیه معلوم بر کیتیدر .

۷ - باش قوماندانلق هر ایکی دارالحرکات اوژرنده عینی درجه ده تأثیر و نفوذ اجرا ایدمه دی غرب دارالحربنده یالکین بر کره تعرضک اجراسی اصربی و برمکله اکتفا ایددی . حال بوکه اولجه تجمع منطقه سی کندیسی تعین ایتدیجی ایچون غرب دارالحربنده کی اردولردن هر برینک آیری آیری وظائفی تعین و حرکاتنه متعلق موجهلر اعطا ایتسی لازمده . بونک ایچون ده قانراقله مخیره ممکنده .

۸ - عموم غرب اردوسی قوماندانلق یاکاش نیممدر ارتکاب اولونان خطاری تدبیر ایچون واردار اردوسنه ضربت قوتلری یونان جبهه سنه سوقه مجبور اولدی .

۹ - عابلی اردوسنك احوال روحیه سی و وجود قوتی اوزمان تعرضندن زیاده مدافعه یی ایجاب ایتدیردیکی حالده تعرضه کیمک امری و برلدی .

۱۰ - اردوده امر و قوماندانده کی قوت و نفوذک سقوطی بتون دارالحربنده اوکلر لره سز رجعت ، صوکرده بوزغوانه سبب اولدی .

۱۱ - اردونك تعلیم و تربیه سی حربنده موفقیتی ناهین ایدمه ییچک درجه ده نقصانده .

۱۲ - قوماندانلرک پك چوخی تجربیه سز و اصول حربیه یایلمی ایدی .

۱۳ - پیاده لر سز ، دشمن تأثیرلی آتیش منزله کیردیکی زمان لارنده پك مکمل تفکرک خواصندن استفاده ایدم جگاری برده رجعتنه یوقولدیلر .

۱۴ - سواری فرقه سی ده انتظار اولونان مقصدی تأمین ایدمه دی .

۱۵ - سوق و اداره سی ، مهم اولان طویچی کانه لرلی ، تشکیلات ایجابجه ، سوق و اداره دن عاجز فرقه قوماندانلرینه و برنگله بر مهم صفهان استفاده اولونه مادی . بون تدبیر ایچون انک ممتاز طویچیلر سزندن حسان رضا پاشانك موافق تشکیله قره و مساری ایتک بکارک قول اردولره کوندرلیسی ده بر قائمه و برمه دی .

۱۶ - قومانووه عبارته سنده دشمنه قارشلی قرق

بطریقه ایله خط حربیه کیردیکن واکا نظراً ایکی مثلی طویچی استعمال ایتدیکن حالده بوصف فطمی بر تائیر کوسترمه دی .

۱۷ - تاغراف و تاغون کبی وسائط امن وظیفه سی یایلمدی .

۱۸ - غرب اردوسی امرینه و بریان طیاره بیله اوچامدی .

۱۹ - کوپرچی طاقلرین بزم بولاره الوریلی اولادیفندن شوسه لرک بیله دونک عللرنده دره لرده بیتیایوب قالدی .

۲۰ - جبهه نك کره سنده کی منزل و لوازم امورینی اداره ایدرلر بو وظیفه نك ایفامندن پك اوزاقلدیلر .

۲۱ - طویکشانلر مملکتدن اقلیمه الوریلی اولدیفندن بر چوخی بولارده اولوب قالدی .

۲۲ - خدمت سفریه نك اهمیتله توصیه ایتدیکی ایلری قره غولر اصلا وجوده کتیر بوله دی .

۲۳ - رجمنلرک یالکین بر کره اوده کور بیلیدن چک بیلرکن ، برده مدار تشکیل ایدیله بیلدی . ۷ یچی قول اردونك ده قانراقلانندن رجمن ایدرکن دنا اردونك بحث اولوندی .

۲۴ - آرام و مسکونده و بالخاصه کری حرکاتده قوماندانلر عسکرلرینه قارشلی لاقید قالدیلر .

۲۵ - ارکان حربیه دوشونمیکنی قطعانه اجرا ایتدیرمه یوردی . چونکه هکت ضابطان و افراد بو تصوراته کوره باشدر بر بوله مشدی . قرارگاهلرک صورت تشکیلی و بوراده وظایفک طرز جریانی نمونه امتثال اولجه جق درجه ده مکملدی . آنجیق اردونك سائر اقسامنده ماکنه چرخلری تدویر ایدرلرک سوبه عرفانی بر دکادی .

* * *

زکی پاشا حضرتلری ، ماده کوچوک فقط معناً پك بو بوک اولان بو اثرلری ایله بالفان حربنك شمعی به قدر تمهول قائلش اولان صفحات مختلفه سنی حکایه و اسباب مغلوبیتدی ایضاح ایله دکاری جهته ، ادبیات عسکریه منزه و تاریخ حربیه شایان تقدیر و تشکر بر خدمت ایفا ایتشدر . اثرلری ، بزه کوستریورکه ، اوزمان بر چوق اسبابدن طولانی مغلوبیته ناضد بر حالده بولونان غرب اردوسنك هر طرفدن احاطه ایدلش وضعیتک نومیدانه اولماسنه و شغاً ، بوتون خصم لرینه و بالخاصه یونانیلره ایتد . بر دیکی متعدد ضربه لرله ، هر زمانکی قهرمان تورک اردوسی اولدینی اثبات ایتشدر .

امرد حكمت

و پاتهن : ۳۱

ديگر طرفدن آلتون اوردو طوريوب ايله بوردی . روسيه نك جنوبي ، شمالي ، قيريمي ، فئلاضیانی ، لاونیایی قایل بوردی . كون خان قومانداسنده بر قسم بولسا رل آریلدیلر . دوربجه اوواستندن آتاشنی بافغان طاشلرینك انكلیته صاریدیلر . قویونلری صالدیلر . بورلرده قالدیلر .

چلیك خان قومانداسنده کی ماجارلر ، هولر قاریات تیلرینك اطرافنده طوردیلر . ایلك بوردلرده بوز قیرلدهك آز کوردکلری بوشیل یایلاری ، براق دره لری سوردیلر . چادرلری قوردیلر . آتارلی اوره تدیلر .

اوردونك صوك قسیمی جرمانیا ، غول اولكلرینه قدر صوقلدیلر . روحلردن ، آتشلر . ندن ، قوتلردن اورلرده ك قانسز ، جانسز انسانلره روح ، آتش ، قوت آتشدیلر و بوبله جه بونونکی جانلی ، آتشی ، قوتلی انسانیت میدانه چیقدی . میدانه چیقدی ، فقط بونلرده قانداش اولدقلری اوتوتیوریدیلر . او حالده که یکدیگرینه صالدیرمه ، بری بزینك وجودینی نداندن قالدیرمه باشلادیلر .

« چجا بونلر برکون اولوبده دامارلرندده حاله ، قییم ايله بسا تن آتارلرینك قانی موجود اولدیغی و دده لرینك طورونلری حالا ترکستان اوولرندده ، سیراجولارنده ، اوزال انكارنده سفیل و کیمسه سز سوروندیكلری آتلاشه مایه چقلری ؟ آتلاشه مایه چقلری ؟ بوسه عافل ، جاهل برلری بیوب کیده چکلری ؟ هر صحیفه سنی ، چله سنی اختیاراتلرینك ، کنجلر . یزكده ، چچوقلرینك از برله مکه ملی تربیه ساحه سنده موقیت قازانه چقلری « جاغلايانلر » برکوه دکل ، هر کون ، هر کیجه بر عااله محظنده اوقوتنه لایق اولان تاماً ملی برادریات کتابی ، بر ملت تاریخیدر . بوکتابدن بحث ایدیه بیامک ایچون هر سطرینی عیناً آلوب نشر ایتمک لازم کایر . مل ادبیاتیمز بوبله برائری هنوز میدانه قویه ماماشنر .

بورایدک ، آلتون اوردونك صوك سطرلری هولایسیله برابری سوز سوبیلیم : آلتون اوردونك ایچنده کیلر ، چجا یالکز اولان ... آتای قوه لرینی ایدیلر ؛ بوقسه آری جسنه منسوب اولانلرده واری ایدی ؟ آروویایلر کندیلرینك ، هندایلر ، ابرانیلر ، تاجیکلر کی آری اولدقلری سوبیلورلر . واقعا تورکار چوق برلرده آری لر ايله قاریشمشله ، قیز آلوب قیز ویرمشله ، حتی آری ایکه منسوب اولان بعض غروبلر کندی لسانلری بر اقوب تورکیجی آتشلر و تورکاشمشلردر . تورکار آسیای وسطانک اهالی اصله سندن میدرلر ؟ آروویایلره باقیلر ایسه دکلر . آسیای وسطانک اصل خاقی آری لر ایشلرکه ، بونلرک بر قسیمی بالاخره آروویایه مهاجرت ایشلردر . تورکار ایسه آسیای وسطایه شالدن اینوب ارایه برلشمشله . تورکار ایلك اوکجه شوکابو کا طایار ایکن بالاخره بودیلنکه ، زردشتیلنکه کیرمشله . آری اقوامک مذهب لری قبول ایشلر ، تورکار ایچنده صوکره لری خرستانان اولانلرده وار ایسه ده اکثریت ، امویه قوماندان (قیبه بن مسلم) ک فتوحانه قدر بودیلکی ، زردشتیلکی محافظه ایشلردر . تورکارک کندی دبلرینه عربی کلری آتارلی اوزماندن اعتبار آردر . لصلکه ابرانیلر دخی اسلامیتدن صوکره لسانلرینه زور زورینه عربی کلهری ادخال ایشلر . (سامانی) لردن اسماعیل واحد کلمش اولسله ایدی ، فارسی اختلاک بستیون اونودیلور ایدی . لبرانک ملتی ایشته بو ایکی آدمک ملی لسانه ، ملی ادبیاته و بردکلری اهمیت سایه سنده کندینی محافظه ایدیه ییلشدر . ابرانیلری ایقراط ایدن لسانلری در .

چوق اختلاط ایشلر و قاریشمشلردر . هله بز غرب تورکارنده بو اختلاط ده چوقدر . معنویات جهته کلنجه ، تورکارک تصوف و متصوفین سایه . سنده باشقه بر قابلیت روحانیه اکتساب ايله مشلردر . حتی سلیمان نظیف بک ، آک ایی و معتدر بر شاعر مرک وحدت وجوده سسالک اولدیغی یازمش ایدی . بومسالک ایسه آری قوملر ایچنده اوتندن بری حکمران اولان بر مابعد الطبیعیات مستاه سیدر . شوخالده بزم قابلیتمز ناقص دکل ، مختلف جنسیتلرک ، مختلف مسلک لرک مزیتلری نفسمزده جمع ایش اولدقلمزه مینی ، متزایددر . مثلاً تورکارده بر حضرت سیاسیبه کوریوزک اوده قبل الاسلامیه اداره لری آلتسه آلتقلری کوچوک قوملرک شخصیتلری عدم مرکزیت و مختاریته محافظه ایتکلر . آروویا بوسیتستی ده ایکی اوکره تیور و بومسالک مایه ايله دهاشم دبلر ده مشغول اولور . بعض آروویالی دانشورلرک قولنجه ، آروویا ، شرقدن ده چوق شی اوکره نه چکلر . بو ذوات آروویانک ترفیسات حاضره سندن نمون دکلردر .

شرقدن کلچک برایشی ايله ، آروویایی قایلان منفعت حسنک ، عجبته قاب اولسنه انتظار ایدیورلر آروویا ملل متدنه سی آراسنده عجب حقیقه کورته . یور . بتون عترک ، منفعت اقتصادیه در بزرعرستان ، برابران ، برافغان ، برقازانی ، برسبیریالی ، بره ندلی ، برزپونلی ، برچینلی حفته بو حوسن ايله متحس دکلر . اولرک انکشافی عن صمیم اغاب آرزو ایدیورلر . اگر بزم منفعت حسنک آروویاده هر شیشه غلبه ایتدیکی کورمه ایدک آروویایلری ده عین محبتله سوه چک ایدک .

عجب قدیم حدیث دانش بکک ، بزه عااله بعض سوزلر سوبله دیکنی ایشیتدی کیده چوق متأثر اولمش ایدم . میر موی ايله آروویایلرک سوبله دکارنجی تکرار ایش ؛ اونومش که بونانستان قدیمه هجوم ایدن (دارا) ، تورکارک یاردیغنه هراجعت ایش ایدی . تورکارده او هراجعتی قبول ایشلر ایدی . تا اسکیدن واقعا ساسانیلر ايله تورکار آراسنده بیسوک مجادله لر وقوع بولدی . فقط بو جدال ، بر مهاجرت جدالی ایدی . تورکار قارلی بوزلی طشاقلرده آرتق اوظوره میهرق ساسانیلرک حکم ایتدکاری برلره بالچبوریه ایدیلر و فقط ینه اوتورکار ، ابرانیلرک رهبر لکیله بتر . مستلکلرینی ترک ایدلرک زردشت دینه داخل اولمشلر ایدی . دینک حرث جهته ابرانیلر ، تورکاره حاکم ایدیلر . اگر اسلامیت کسه ایدی ، شبهه بوق بتون تورکار ایران مدنیتنه داخل اوله چقلردی . عربلرک هجومنده اونلره مقاومت ایدنلر ، یالکز ابرانیلر دکاردی . بو خصوصده تورکار دخی ابرانیلر ايله برلک ایدیلر . شوقی ده سوبله مکی حق شناسلق لوانمندن عد ایدم که بعض همشیریلر هم ناسیونالیزم تأثیریه الک بیوک بر حقیقی انکار ایدیورلر . بو حقیقت ، تورکارک حرث ومدنیتنده ایلك معلم و رهبر لری ابرانیلر اولدی . بز ایران مدنیتی تأثیر ایتنه کیردکن صوکره اسک قایا صابا بترستلک می ترک ايله مدنیتیه ایلك آدی صا آتدق . شکران ايله اعتراف ایتلی که برنجی معارض ابرانیلر در . بوگون ایسته دیکم شی ، دیزلی قورتاروب ملی بر حرث وجوده کتیرمکلر .

تورکارک بقای آتیچ بوکا باغیلدر . ملتیزک حقوق و منافی ، شمدیکی پرسنیاره کوره ، آتیچ بوسورتله صیانت ایدیلر بیلیر و بوزم برحق مشروعمزددر . مقصد یالکز بودر ، بن شوبله م ، سن شوبله سین وادیسنده کم سوزلر سوبله مک دکادر . بو قاریده دیدیکم کی ابرانی ، غائب اولقدن و قیبه قورتاران ، اول اصدده ملتک لسانی قورتاران و عربله قارش

تربی بالآخره داخلی قاریشمشله بوزندن حو اولمش کورن خاق ، بولش و بیکلرک تکلیملری بالطبع جان منت بیلشلردر . ذاتا اولجه دیدیکدن کی درمه چاقه برقاچ بیك کسه . بولشه و بیکله قارشی نه یایلرکه . . . و قیبه اوغوزخانلر ، جنکیزلر ، تیورلنکلر اورلردن بوریوب دنیایی آلت اوستنه

و در لریک طور و نوری حالا ترکستان اوایل زنده ، برجاوردیده ، اول انکار نده سقبل و کیمسه سز **صورتی بکلی** آکلایه جغلی؟ آکلایه مایه جغلی؟ بوده غافل ، جاهل بر لریمی بیوب کیده جغلی؟ هر صیفه سنی ، جله سنی اختیار لرینک کنجلر . یزک ، چو جوق لرینک از برله مکله می تریه ساحه سنده موافقت قازانه جغلی « جاغلا یانلر » بر کره دکل ، هر کون ، هر کجه بر عالمه محیطنده اوقونه ه لایق اولان تماماً می بر ادبیات کنانی ، بر ملت تاریخیدر . بو کتابدن بحث ایده بیامک ایچون هر سطرینی عیناً آلوب نشر اینک لازم کایر . **مل ادبیات** بویله بر اثری هنوز دیده قویه مامشدر . **یوقاریده کی** ، آلتون اوردونک سولک سطرلی **دولایسه** به بر ایکی سوز سوبیلیم: آلتون اوردونک **ایچنده کیلر** ، عجب یالکز اولال - آلتای قوهرلی واری ایدی ؟ یوقسه آری جنبه منسوب اولانلرده ابرانیلر ، تاجیکلر کبی آری اولدقلرینی سویورلر . واقعا تورکلر چوق پرلده آری لر ایله قاریشملر ، قیز آلوب قیز ویرمشلر ، حتی آری لکه منسوب اولان بعضی غروبلر کندی لسانلرینی بر اقوب تورکجه کی آشیلر و تورکاشمشردر . تورکلر آسیای وسطانک اهالی اصلیه سندن میدرلر ؟ آروپایلره باقیلر ایسه دکلر . آسیای وسطانک اصل خاقی آری لر ایتملرک ، بونلرک بر قسمی بالاخره آروپایه مهاجرت ایشلردر . تورکلر ایسه آسیای وسطانه شمالدن ایسوب اورایه برلشمشر . تورکلر ایلک اوکجه شوکابوکا طایار ایکن بالاخره بودیلرک ، زردشتیلرک کیرمشر . آری اقوامک مذهبلرینی قبول ایشلر ، تورکلر ایچنده سوکره لری خرستیان اولانلرده وار ایسه ده اکثریت ، امویه قوماندانی (فتیه بن مسلم) ک فتوحانه قدر بودیلکی ، زردشتیلکی محافظه ایشلردر . تورکلر کندی دیرلرینه عربی کله لری آلتای اوزماندن اعتبار آدر . **هلکه** ابرانیلر کبی اسلامی سندر سوکره لسانلرینه ژور زورینه عربی کله لری ادخال ایشلر . **(سامانی)** لردن اسماعیل واحد کله مش اولسلر ایدی ، فارسی احسانک بستیون اونودیلور ایدی . ایرانک ملتی ایسته بو ایکی آدمک ملی لسانه ، ملی ادبیاته ویردکاری اهمیت سایه سنده کندی محافظه ایده بیلشدر . ابرانیلر ایضا ایدن لسانلری در آلتون اوردونک آروپایه کیریشندن آروپایلر **هر حالده** عمنون دکلر . کندی لرینی آری جنبه منسوب بیان آروپایلر ، تورایلی [۸] ده طوغریه بی اولال - آلتای جنسلرینی کندی لرینه کلیاً بیایچی عد ایدیورلر . آروپا جنبه سنی ، اونه کی جنس ایله خاصه سی بو کونه قدر دوام ایدیور . اولن اول آلتای جنبه سنی ، آری خرابی آکسابه مقتدر اولادنی بیان ایدیورلر . حتی بزیم جنسیندن اولان فلاندانلرک تریسینه ده ، اولنرک آلتانلر ایله قاریشمانه ویریورلر . دین خصو - صنده آروپاچه بر ذهاب وارددر . اولنلر خرستیان دینکده آری دینی اولدنی بیان ایدیورلر . تورکلرک زمان قدیمه آریله خصوص اولان (بودی) دینی قبول ایشلرکدن سوکره آرازلنده اسلامی آنتار ایشنه بعضی آروپایی مؤلفلر تأسف ایدیورلر . کوریلورک ضدیتک کورکاری پک دیرینه در . بزیم هم جنس ، هم دینا قیر قابل ائتلاف بر بیولک غیر ایلک اسناد ایدیور . خالیوک بزیمتون باشقه مها کیده بولوتیور . اول تورکلر ، ناسیای و مطدان بری آری قولر ایله صاحب امتیازم طرفندن کوریشدر .

برایان ، برافغان ، برافغانی ، برسسیویالی ، برهنلی ، برژاویانی ، برچینلی حقهده بو حسی ایله متحسس دکلر . اولنرک انکشافی عن صمم الغلب آرزو ایدیورلر . اگر بزیمهفت حسنک آروپایه هر شیئه غلبه ایتدیکنی کورمه سنده آروپایلیری ده عین عینته سوه چک ایدک . **عجب** قدیم حسین دانش بکک ، بزیمه عاند بعض سوزلر سوبله دیکنی ایشته بیکدمه چوق متأثر اولش ایدم . میر موی ایله آروپایلیلرک سوبله دکاریجی تکرار ایشن ؛ اونومش که یونانستان قدیمه مجرم ایدن (دارا) ، تورکلرک یازدیمه مراجعت ایشن ایدی . تورکلر ده اوصراحی قبول ایشلر ایدی . ناسکیستن واقعا ساسانیلر ایله تورکلر آراسنده بیولک مجادله لر وقوع بولدی . فقط بوجدال ، بر مهاجرت جدالی ایدی . تورکلر قاری بوزلی طساغلرده آرتق او طولره ، یوقه ساسانیلرک حکم ایتدکاری برلره باجیوریه ایدیلر و فقط یقه اوتورکلر ، ابرانیلرک رهبر لیکله بئیر . سنلک لرینی ترک ایدرک زودشت دینه داخل اولشلر ایدی . دینک حرث جنبه ابرانیلر ، تورکلرک حاکم ایدیلر . اگر اسلامیت کله ایدی ، شه یوق بتون تورکلر ایران مدنیتنه داخل اوله جغلیدی . عربلرک هجومده اولره مقاومت ایدلر ، یالکز ابرانیلر دکلردی . بو خصوصده تورکلر دخی ابرانیلر ایله برک ایدیلر . شونیه ده سوبله مکی حق شناسلق لوزمندن عد ایدم که بعضی همشهریلریم ناصیونالیزم تأثیریه الیک بویوک بر حقیقی انکار ایدیورلر . بو حقیقت ، تورکلرک حرث ومدنیده ایلک معلم وره برلری ابرانیلر اولدنی در . بز ایران مدنیتی تأثیری آلتته کیردکن سوکره اسک قبا صابا بئیر سنلک لرینی ترک ایله مدنیتیه ایلک ادبی ایتدق . شکران ایله اعتراف ایشلر که برنجی معاملریم ابرانیلر در . بویون ایسته دیکم شی ، دیزلی قورتاروب ملی بر حرث وجوده کتیرمکر . تورکلرک بقاسی آتیجی بوکا باغلیدر . ملتیزک حقوق و منافعی ، شمدیکی بر نسیدیلره کوره ، آتیجی بوسورتله صیانت ایدیله ییلر . بویوزم بر حق و مشر و عمزددر . مقصد یالکز بودر ، بن شو به لیم ، سن شو به سین وادیسنده کم سوزلر سوبله مک دکلدر . یوقاریده دیدیکم کبی ایران ، غائب اولقدن یوقیه قورتاران ، اول امرده ملتک لسانی قورتاران و عربلر قاری حرکت ملیهی وجوده کتیرن سامانیلر در . بویونده بزیم معلمکی آروپایلیلر ایله جکلر فقط حرث خصوصنده دکلر . بونک امکان یوقدر . تورکلرک حرث ملی ، دینلرله برابر کیدر . یالکز تورکلرک دکل ، هر ملتک اوله در . بزیم منسوب اولان قینوار ، استونلر ، مجارلر ، نهایت بلغارلر و اسانیاده نعلسه قائلش اولان باسقلر آروپا حرثیه متحرث اولدیلر . فقط اونومش که اولنلر خرستیانلرلر . بزیمه مسلمان اولدیمزدن حرثیم دینزه برابر کیده ییلر . باشقه درلوسی منصور دکلدر . دین بوکا اصلا و قطعاً مانع اوله ماز . یالکز علمای اسلامه مترتب بر وظیفه ، غایت مهم بروظیفه وارددر . بزیم ایران طرفندن دایما ایشیلر کلش دکلدر . بزیم خلقه سزک آکلایه میجی بر طاقق مابعد الطبیعیات مسائلی خلق آراسنده آکلایه میه قرق درلو درلو اعتقادلری تولید ایشلدر . بو اعتقادلرک تأثیراتی بزیم ایچون فنا اولدی . قوای باطنیه و معنویه سزیمی خالده لر ایدی ، وحدتیزه قدر طوقوندی . عینی بویون سوسیا لیزمک تخمینی کی . بو محاکمه ده بویون بر عملکته کیردیمی ، آرقه سندن خرابی ، افتراق کتیرییور . بعضی شماریات داخلیه یی ده اشاج ایدیور . ایسته بویون آوسته یزله ، بویوسته

بریشانیه سوق ایدن سوسیا لیزم در . ایتالیایی ده الیوم راحت سز ایدیور . بونلر بر زردین بر نسیدیلر در که اولنرله اکثریا نظام و ارتباطدن فاجان خانی داره ایتک قولای دکلدر . فقط اوده آروپایه کیدیلن فنا بولارک نتیجه سیدر .

* * *

تورکستانده نور پاشا

بولشه ویکلر ، نور پاشای پک قولای فوندن دوشور . مشلدر . نور پاشا کی ساده دوشون بر آدمک ، بولشه ویکلر کی الک ایجه خاده لردن کمش کیمسه لرک فارشوسته کیمسه احتیال یوقدی . بولشه ویکلر ، نور پاشانک حرکتی کوردکاری کبی اهالیانی اوندن یوز چورینک ایچون مؤثر برچاره بولشلر ، بخارا امارتیه عاند اولان املاک امیریه ایله خاندانه عاند اولان اراضی خاصه یی خلق آره سنده عیناً تقسیم ایدوبوردکاری کبی نور پاشانک جهادی یوز اوستی دوشمشدر .

نور پاشا اجرای حرکات ایشدیک یلرلک اهالیسی هیچ طایبیور ایشن . سمرقند طرفنده مقیم اولان (تاجیک) لر تجارت ، صنایع ، زراعت آدملری در . بونلر مملکتک قاریشمانی ، محاربه لره کیریمه سنی ایسته منلر . اوله سرکندشتره قیام ایدجه بر خاق دکلدر . روسیه نک ایتراطورلی زمانده بونلر چوق زنجین اولشلردی . اولرالی قیر الاسلامیه دخی ، تاجیکلرک تجارت و اعزاز شکرلری سایه سنده چوق مدوره و رفاه کورمش ایدی . عربلر اولرله مجرم ایشدکاری زمان کوردکاری عمرانه حیران اولشلردر . اقتصادیه بویوسته مستعد ، قادر اولان و ثرو

تلفی بالاخره داخلی قاریشماقلر بوزندن حو اولش کورن خلق ، بولشه ویکلرک تکلیف لرینی باطنیه جان منت بیلشدر . ذاتاً اولجه دیدیکم کبی درمه چاقه بر قاق بیگ کشیله بولشه ویکلر فارشی نه ایسیرک . . وقتیه اوغوزخانلر ، جنکیزلر ، تیمورلنکر اولردن بویوب دنیانی آلت اوستنه کتیردیلر . اما اوزمان قلنج ، غازی ، باطنیه ، مهمیز دوری ایدی . بینه دیک آتک اگری آلتیه صیقلشدر دینی ات پارچه سنی ، تجربه ده پیشش کبی بین و قصر ایشک سودنی ایچن یوز بیکلرجه آدمک اوکنده طورمه مجال یوقدی .

نور پاشایه حیرت ایدیله . بوزات حضرت سز بر کیمسه دکلدر . هله تشکیلاته ک موقیتیلری اصلا انکار اولوناز . بافتان محاربه سنده ، قرق کایساده ایکی ساعت محاربه بدن سوکره هیچ صذب یوق ایکن صاویشوب طاعتیلان او آبور جو بور اوردو طاسلاغه بالاخره قیمتی عناصر ایله تازه حیات ویرمش اولان نور پاشادر . بو انکار اولوناز بر حقیقتدر . بو آدمک شمدی اوچقماز یولی طوته سنک عامللری نه اولدنی تدقیقه دکر برزمیندر . بونی البته بالاخره اوکره نه بجزر . باشه کچه جک آدملرده حتی صوز خصوصنده بیله چوق احتیاط کدر . جنرال ده نیکین ایسه بویله بر احتیاط سزانی بوزندن معلوب اولدی . بر طرفندن بولشه ویکلر ایله محاربه ایدر ایکن دیگر طرفندن قفقاسیه نک مختارینه کوز دیکمش ایدی ، قفقاسیه یی روسیه کبی سابق الحاق ایدجه کینی سوبله دی . دیرکن فارشوسته بر قفقاس آلتی کچرک اوردوسی ده ، کندیستی ده بریشان ایدی .

فرنگ مجله سنده پ. اکسنو پلویوک

تخافیه مغزولری

یقینه تغزلا تله بیوک ساتشلا اجرا ایدله حاکم

پارچه لالر و ساتره .

سیسام

سیسام حوادثی

1 سیسام مجلس عمومینک بوسه رسم کئادنده
سیسام بکی قوپاس ائدی طرفندن ایراد اولان
نطقک صورت مترجه سندن مابعد و ختام]
بونکله برابر مجلس عمومینک کذلک کچن سنه کی
اجتماعنده واقع اولان تکلیفم اوزرینه تصویب
و طرفندن تصدیق اولان نظامنامهیه توفیقاً «ایره ئون»
موقفنده «ساموس» بلده قدیمه سنده و « طریق
مئدس» دنیلان یوله آثار عتیقه حفر یاتشک
اجراسی چون امارت ایله «برلین» موزه خانهمی
مدیرلرندن و علم آثار عتیقه متخصصلرندن موسیو
طئودور و یفاندینتند ایلچا ایدن مقاوله نامه عقد
اولمشدر. بر طاقم املاکک استملاکمه عاقد اوله رقی
من غیر مأمول ظهور ایدن مشکلات موسیو یفاندینک
رضاسی خلافده حفر یاتک تأخیر اجراسنه سبب
اولش ایسده مشکلات مذکورده رفع اولدیفندن
حفر یاتک قریباً بدأ و مباشرت اوله جئدر موسیو
یفاندینک علم آثار عتیقه مسلم اولان بد طولاسی
و عمالک محروسه نیک دیگر بر چوق جهتلرند دخی
طرفندن کمال موفقیته حفر یات اجراسی و موسیو ایلک
عالم عالمده مظهر تقدیرات اولان آثار عتیقه
حقیقده کی تألیفاتی سیسامده دخی اجرا ایدله چکی
حفر یاتک موفقیتمی تأمیننه کافی اوله رقی مملکت بو
حفر یاتدن یک قیمتی آثار عتیقه قزانه جئندن ماعدا
منافع مالیه به و معنویه به دخی مظهر اوله جئدر
مذکور مقاوله نامه دخی مجلس عمومی به و بریله چکدر
برده مواد جزاییه نیک تسریع رؤیتنه و بعض
شعبات اداره نیک اصلاح حالته و املاک هر هونه
حقیقده زراعه بعض تسهیلات ایفاسنه مدار اوله جتی
دیگر بعض لایحه لر دخی مجلس عمومینک تدقیقه
وضع اوله جئدر معلومکن اولدینی اوزره بعضاً املاک
هر هونه نیک قیمتی اشبو املاک ایله تأمین اولنسان
دیدن قات قات ازید بولسیدینی و یاخود املاک
هر هونه نیک اوج و یا درت سنه نیک حاصلاتی دینک
تسو یه سنه کافی بولسیدینی حالده املاک مذکورده
قلیل میبادلر ختامنده مزایدیه وضع اوله رقی هیچ
بها ایله صالحانده و بو صورتله املاک و ثروت و یسار
اصحابندن اولان زراعت بفته املاکسنز قاهره قساقانه
دوچار اولدنده دره زراعتک عذرینی موجب اولان
بو حاله بر چاره بولتیق واجب اولدیفندن املاک
هر هونه نیک درت سنه نیک حاصلاتی دین ایله
فائضنک تسویه سنه کافی اولدینی تقدیرده بیع
و فروخت اولنماق لازمکدیکنه دائر قلمه انوب
مجلس عمومی به و بریله چک اولان لایحه نیک دقت
مخصوصه ایله تدقیقی سزله توصیه ایلرم .

«خورا» اووا سنده کی بیوک خندقک دخی
آچلمسی حقیقده اقتضاسنک قرار کئدیرلمسی
کذلک مجلس عمومی به توصیه ایلرم کچن ایکی سنه
انقصاد ایدن مجلس عمومیلرده اولبا بده دور و دراز
و یردیگ ایضا حاکمندن مستبان اولدینی اوزره مذکور
خندقک آچلمسی یک جسم ارا دینک قابل اعمار
بر حاله کلسته و اصحابنک استفاده سیله برابر امارت
مال صدیفنک دخی مستفید اولسنه مدار اوله جئدر.

مبعوث افندیلر :

آسایش و امنیت عمومی نیک تأمین واستراری
و قوانین موضوعه نیک جله حقیقده علی السویه تطبیق
و اجراسی و عل العموم جزیره نیک استحصال اسباب
ترقیسی خصوصاً سینه لایطع و علی التوالی صرف
ایلمکده اولدینم و بتون قوتی و حتی استراحت
ایچون قالان آز زمانی او نقطه به حصر ایلمک
معلومدر. دفعاتله بیان و ایضاح ایلمک و جله هر
مملکتده معموریتک استحصالی و امور جاریه نیک
حسن تمیزی ازل مملکتده آسایش عمومی نیک
و انتظام و امنیتک و جودینه متوقف اوله رقی
آسایش و امنیتک وجودی هر معمور مملکتک
اساس موجودیتدر بناء علیه سیسام جزیره سنده
دخی معصویت و اداره امورده حسن تمیزی
موجود اولدینی و جزیره نیک طریق ترقی و مدنیتده
بوریکده بولدینی کوسترنک اوزره هر شیدین
اول امنیت و آسایشک و انتظام عمومی نیک وجودی
الزمدر. بالاده ایضاح ایلمک و چه اوزره مساعی
و اقدامات عاجزانهم بو نقطه به معطوفدر . رأس
اداره ده بولان ذاتک بالخاصه قوانین و نظامات
موضوعیه رعایت ایلمسی و اشبو قوانین و نظاماتک
محافظه و صریحتی ایلسی و قوانین و نظاماتک تمامی
تطبیق شونک بونک منافع ذاتیه سنه و مقاصد مخصوصه
صه سنه طوقونور ایسه بونی اصلا و قطعاً نظر
مطالعیه به آلماسی لازمکولر ایشته شو وظیفه یق
ایضا ایتمکده اولدینم کچی جزیره به مواسلتمدن بو
اعلان و اشاعه ایلمک پروغرامی دخی تمامیله محافظه
ایدنک و شونک بونک ترویج همراهته کندینی الت
ایتمه ریک آفاقاً بیان ایلمک و جله آسایش و انتظامک
تقریری و قوانین و نظامات موضوعه نیک تحکیم
صریحتی و جزیره نیک تأمین اسباب ترقیسی خصوص
صلرینه صرف مقدرت ایلمکدهم شوو سیاه دن دخی
بالاستفاده جله نیک دائره اخوت و اتحادده یشامسنی
و فرقه مناقشاتنک تسکین ایلمسنی و بو کچی مناقشاتدن
متولد مازعات شخصیه نیک ترک اولسنی توصیه
و اخطار ایله برابر مملکتک استحصال اسباب رفاه
و ترقیسنه خالصانه و بالاتحاد خدمت و معاونت
ایتمک جلا یی دعوت ایلرم اهالی جزیره نیک و کالی
حاضر اولان سز لریک دخی بو یوله خدمت ایتمکچی
درایت مسلمه کردن بکلر و جزیره نیک ترقیساتی
تأمیننه مدار اوله جتی خدمات ایفاسنده موفقیتمکچی
نئی ایلرم . بیاناته ختام و برمه ردن اول حکومت
علیه مشروطه سنک حق عاجزیده اعطاد نام کوسترمکده
اولسندن و جزیره نیک رفاه و سعادتک حکومت
علیه مشروطه سنک مطلوب و ملتزمی اوله رقی بو
مقصدک حصولیه وظیفه می او یوله ایفا ایدله بیلمک
اوزره اقتضا ایدن تقویتی طرفه اعطای بیوزمندن
طولایی اشبو موقعدن دخی علما تشکرات جدید
نعمتسناسی عرض ایلمکی وجیه ذمت عد ایلرم .
بونکله بوابر متبوع مفخممن پادشاهن سلطان محمد
خان خامس ائدمن حضرتلر نیک تزیاید عمر شاها .
نه لری و توافر اجلال شهنشاهیلری دعای واجب .
الاداسنی تکرار ایله مجلس عمومینک کئادینی رسماً
اعلان ایلرم .

متبوع مفخممن پادشاهن سلطان محمد خان
خامس ائدمن حضرتلری بیک یشا
یشاسون حکومت علیه مشروطه سن
یشاسون سیسام جزیره می
۱۸ اگستوس سنه ۱۲۶۶ سیسام واتی لیا ننده
سیسام بکی
قوپاس